

L'autonomia di Südtirol

AUT ONOT MIE A

Impressum

Dé fora dala Junta provinciala di Südtirol

Ajëntöra por la stampa y la comunicaziun

Layout: doc.bz.it

Fotografies: Ivo Corrà

Stampa: Lanarepro

Ajorné ai 9.12.2021

Contignü

Deboriada cun responsabilité

La Provinzia de Balsan

- 10 **Dac y fac**
- 11 Storia y popolaziun
- 12 Geografia
- 12 Autonomia
- 14 Peres miliars dla storia dl'autonomia

La fondamënta dl'autonomia dl Südtirol

- 22 **Le Tratat de Paris**
- 24 Tesó y interpretaziuns dl Tratat de Paris
- 24 Le Tratat de Paris por franzesc
- 26 Le Tratat de Paris por inglesc

La Costituziun dla Republica Taliana

- 34 Prinzips fundamentai
- 36 Pert I - Dërc y dovëis di zitadins
- 36 Titul I - Raporc zivii
- 39 Titul II - Raporc etich-soziai
- 40 Titul III - Raporc economics
- 43 Titul IV - Raporc politics
- 45 Pert II - Ordinamënt dla Republica
- 45 Titul I - Le Parlamënt
 - Seziun I - Les Ciamenes
 - Seziun II - La formaziun dles leges
- 50 Titul II - Le Presidënt dla Republica
- 52 Titul III - Le Govern
 - Seziun I - Le Consëi di ministri
 - Seziun II - L'Aministraziun Publica
 - Seziun III - I organs ausiliars

- 54 Titul IV - La Magistratöra
 - Seziun I - Ordinamënt iurisdizional
 - Seziun II - Normes sön la iurisdiziun
- 57 Titul V - Les Regiuns, les Provinzies, i Comuns
- 64 Titul VI - Garanzies costituzionales
 - Seziun I - La Curt costituzionala
 - Seziun II - Revijiun dla Costituziun. Leges costituzionales
- 67 Desposiziuns transitoires y finales
- 72 Informaziuns surapró

Le Statut d'autonomia dl Südtirol

- 78 Decret dl Presidënt dla Republica di 31 d'agost dl 1972, n. 670
- 84 Titul I - Costituziun dla Regiun "Trentin-Südtirol" y dles Provinzies de Trënt y de Balsan
 - Capitul I - Desposiziuns generales
 - Capitul II - Funziuns dla Regiun
 - Capitul III - Funziuns dles Provinzies
 - Capitul IV - Desposiziuns sides por la Regiun che por les Provinzies
- 94 Titul II - Organs dla Regiun y dles Provinzies
 - Capitul I - Organs dla Regiun
 - Capitul II - Organs dla Provinzia
- 103 Titul III - Aprovaziun, promulgaziun y publicaziun dles leges y di regolamënc regionai y provinziai
- 105 Titul IV - Ënc locai
- 106 Titul V - Demane y patrimone dla Regiun y dles Provinzies
- 106 Titul VI - Finanzas dla Regiun y dles Provinzies
- 115 Titul VII - Raporc danter Stat, Regiun y Provinzia
- 115 Titul VIII - Organigrams dl personal di ofizi statai tla Provinzia de Balsan
- 116 Titul IX - Organs dla iurisdiziun
- 118 Titul X - Control dla Curt costituzionala
- 119 Titul XI - Adoranza dl lingaz todësch y dl lingaz ladin
- 120 Titul XII - Desposiziuns finales y transitoires
- 128 Informaziuns surapró

Deboriada cun responsabilité

Aldedaincö vëgn **l'autonomia dl Südtirol** reconesciüda a nivel internazional sciöche ejèmpl garaté de na soluziun pazifica de conflic etnics. La storia de chësta provinzia nes mostra che le status quo autonom dl Südtirol é döt ater co na cossa saurida y logica, che al é gnü arjunt cun gran sforz y che al é sté rí da le defëne por dezens alalungia. Por capí le Südtirol mësson dagnora ince ti dé n'odlada a so svilup.

Le iubileum di 50 agn dl Secundo Statut d'autonomia dl Südtirol y le iubileum di 30 agn dala detlaraziun d'apajamënt dl strit tolunse sciöche ocasiun por dé fora te na ediziun speziala le Manual dl Südtirol cun n valgügn fac y ince cun le Tratat de Paris, la Costituziun dla Republica Taliana y le Statut d'autonomia sciöche fondamëntes iuridiches de nosta autonomia.

Dal 1919 incá vëgn le Tirol despartí da n confin metü sö zënza se tigní ai prinzijs postulá inlaota d'autodeterminaziun di popui. Le confin dl Prener plü tert é ince diventé simbol dles soferënzes che la jënt dl Südtirol á messü sté fora tratan le fascism y le nazional-sozialism.

Do la Secunda vera mondiala é gnü confermé che le Südtirol foss resté inant pro la Talia. Ai 5 de setëmbër dl 1946 á le minister di afars cun l'ester austriach Karl Gruber y le presidënt dl Consëi di ministri talian Alcide De Gasperi sotescrit l'insciö tlamé Tratat de Paris cun chël che la Talia s'obliëia da conzede "n podëi legislatif y esecutif regional autonom" por la sconanza dles mendranzes che vir tl Südtirol. Le Tratat é sté insciö le pröm vare sön le tru d'autonomia da incö. Cun le Tratat de Paris á l'autonomia dl Südtirol arjunt - a desfarënzia de d'atres autonomies - **na fondamëta de dërt internazional!** Chësta ne vëgn nia ma garantida tla Talia dal dërt costituzional, mo ince internazionalmënter tres le stat contraënt Austria. L'Austria pó sciöche pert contratuala

dla Talia ghiré che les oblianzas surantutes impara vëgnes ademplites y - tl cheder dles discusciuns dan l'indunada generala dl'ONU tl scomenciamënt di agn 60 dl Nücent - l'ára por ejèmpl ince bele fat.

Por le fat che l'autonomia dl Südtirol se basëia sön n contrat internazional se desfarenziëiera dales atres autonomies speziales tla Talia. Deperpo che i atri statuc d'autonomia pó gní mudá canchessí dala Costituziun taliana, pó l'autonomia speziala dl Südtirol ma gní mudada tres le consëns de trames les perts contratuales, chël ó dí dlungia chëra taliana ince chëra austriaca. Ince sce chësc contrat ne n'é inlaota nia gnü tut sö cun entusiasim é oramai impó tler che al á n'importanza fundamentala por l'autonomia dl Südtirol y súa garanzia internazionala.

L'articul 1 dl Tratat de Paris fissa por scrit l'avalianza di dërc plëna danter i grups linguistics dl Südtirol. I dërc che i abitanc de lingaz talian á - insciö vëgnel dít testualmënter tl Tratat - ti speta ince ai abitanc de lingaz todësch. Sambëgn vel chësc ince dl ater vers. Cun le Tratat de Paris é gnü metü la pera de fondamëta por n'autonomia che ti vëgn conzedüda a dotes les porsones che vir tl Südtirol. Insciö stál scrit tl articul 2 dl'acordanza. Cun d'atres parores é da odëi l'autonomia dal scomenciamënt incá sciöche n bëgn de dōta la popolaziun dl Südtirol.

L'autonomia, che é gnüda arjunta dl **1972** do da scombatüdes strancioses y ince cun le sostëgn determinant dl'Austria, á rapresenté n scomenciamënt nü por le Südtirol do l'anesciun, la sopresciun dla cultura y dl lingaz dla popolaziun todëschia y ladina, sciöche ince la politica de nazionalizaziun taliana.

Cun la jüda en forza dl Statut d'autonomia nü dl 1972 éra propi jüda da tó indō instësc tles mans le destin y cherié n'autonomia aministrativa y legislativa tl cheder dla Costituziun taliana. Bele

dal scomenciamënt incá s'á le Südtirol anuzé de chëstes lercs d'aziun por adaté aministrazion y realizaziun ai bojëgns locai.

50 agn plü tert é plü evidënt co mai che l'autonomia mëss gní defenüda vigni de danü y gní tresfora svilupada inant; insciö éra n prozes costant che ó por le Südtirol zënzater dí na gran responsabilité, por súa popolaziun éra indere n gran davagn.

Arno Kompatscher
Presidënt dla Provinzia de Balsan

Rita Mattei
Presidëta dl Consëi provincial

Balsan, de dezëmbër dl 2021

Dötes les fotografies de chësta publicaziun mostra
l'istalaziun permanënta dedicada al'autonomia dl Südtirol
sön plaza Silvius Magnago a Balsan.

La Provincia de Balsan

Dac y fac

Storia y popolaziun

Geografia

Autonomia

Peres miliares dla storia dl'autonomia

Dac y fac

La Provinzia autonoma de Balsan – Südtirol é la provinzia plü a nord dla Talia y ara forma deboriada cun la Provinzia autonoma de Trënt, la Regiun autonoma Trentin-Südtirol. Da canche al é jü en forza le “Pachet”, o plü avisa la racoiüda dles mosöres dl Statut d'autonomia nü (1972), á le Südtirol na forma ampla de autogovern y vëgn porchël definí “Provinzia autonoma”.

533.715 popolaziun
(situaziun ai 31.12.2020)

posiziun amesa les Alpes

capolüch Balsan
(262 metri s.l.m.)

1.744 metri altëza s.l.m. mesana

confins

Tirol (A)
Salzburg (A)
Grijuns (CH)
Sondrio (Lombardia)
Trentin
Belun (Venet)

7.400 km² de suraspersa

6 % de suraspersa insediativa
2,85 % bele insediata

40 % sot a sconanza

~ 6 miliarg de euro de bilanz provincial

48.076 € PIL a ce
2019

33.684.554 pernotamënc
2019

clima da mediteran a alpin

300 dis de sorëdl

Storia y popolaziun

Le teritore dl Südtirol da sëgn é gnü abité da popolaziuns desvalies cina dala preistoria, al á fat pert dles provincies romanes Raetia, Noricum y Venetia et Histria, dedô él sté l'invajiun de popolaziuns germaniches y al é gnü sotmetü a dominaziuns desfarëntes. Tl XIII secul á i grofs dl Tirol slarié fora súa dominanza sura la “tera danter les munts” (Land im Gebirge), che á da dailó inant ciafé so inom. Tl XIV secul é le Tirol diventé pert dl Imper asburgich pro chël che al é resté cina ala fin dla Pröma vera mondiala, canche la pert meridionala (tl 1919) ti é gnüda assegnada ala Talia.

Aladò dla cumpèda dl 2011 é la popolaziun dl Südtirol metüda adöm por le 69,41 porcènt dal grup linguistich todèsch, por le 26,06 porcènt dal grup linguistich talian y por le 4,53 porcènt da chèl ladin. Dl 2019 èl 9,7 porcènt de foresc.

Le Südtirol é cun so produt intern brutto a ce de 48.076 euro (2019) öna dles regions plü riches dla Talia y dl'Europa. Nü diejims dles entrades dles cutes dl Südtirol resta tla provinzia, un n diejim röia tles casses de Roma. Le Südtirol é porchèl n contribuënt netto. Le teritor è n iade suradöt agricul, aldedaincö se basëia l'economia dl Südtirol danta-döt sön le comerz y le turism.

Geografia

Les valades prinzipales dl Südtirol é la Val dl Adesc, la Val dl Isarch y la Val de Puster; tres chèstes passel l'Adesc, l'Isarch y la Riënza.

Dui terzi dl Südtirol é sura i 1.500 metri sura le livel dl mer, ma le 14 porcènt é sot ai 1.000 metri. De gran perts dla provinzia é munts, danter chèstes é lince la Munt de Suc che fej fora 57 chilometri cuadrac.

Les munts dl Südtirol tol ite 13 grups de munts dles Alpes orientales, danter chèstes perts dles Alpes dl Ötztal, dl Stubai y dl Zillertal, dl grup dl Venediger, dl grup dl Ortler y dles Dolomites y les Alpes dl Sarntal che é por intier tl Südtirol. Dl 2009 é na pert dles Dolomites gnüda detlarada dal'UNESCO patrimoine dl'umanità.

I lec plü importanc dl Südtirol é le Lech de Kaltern, i Lec de Montiggl, le Lech de Ciareja y de Braies; lapró röiel ciamó zacotan de de mëndri lec da munt sciöche i "Spronser Seen". Le majer spidl de eghes chites destiné ala produziun de forza eletrica é le lech artificial dl Reschen (5,23 km²).

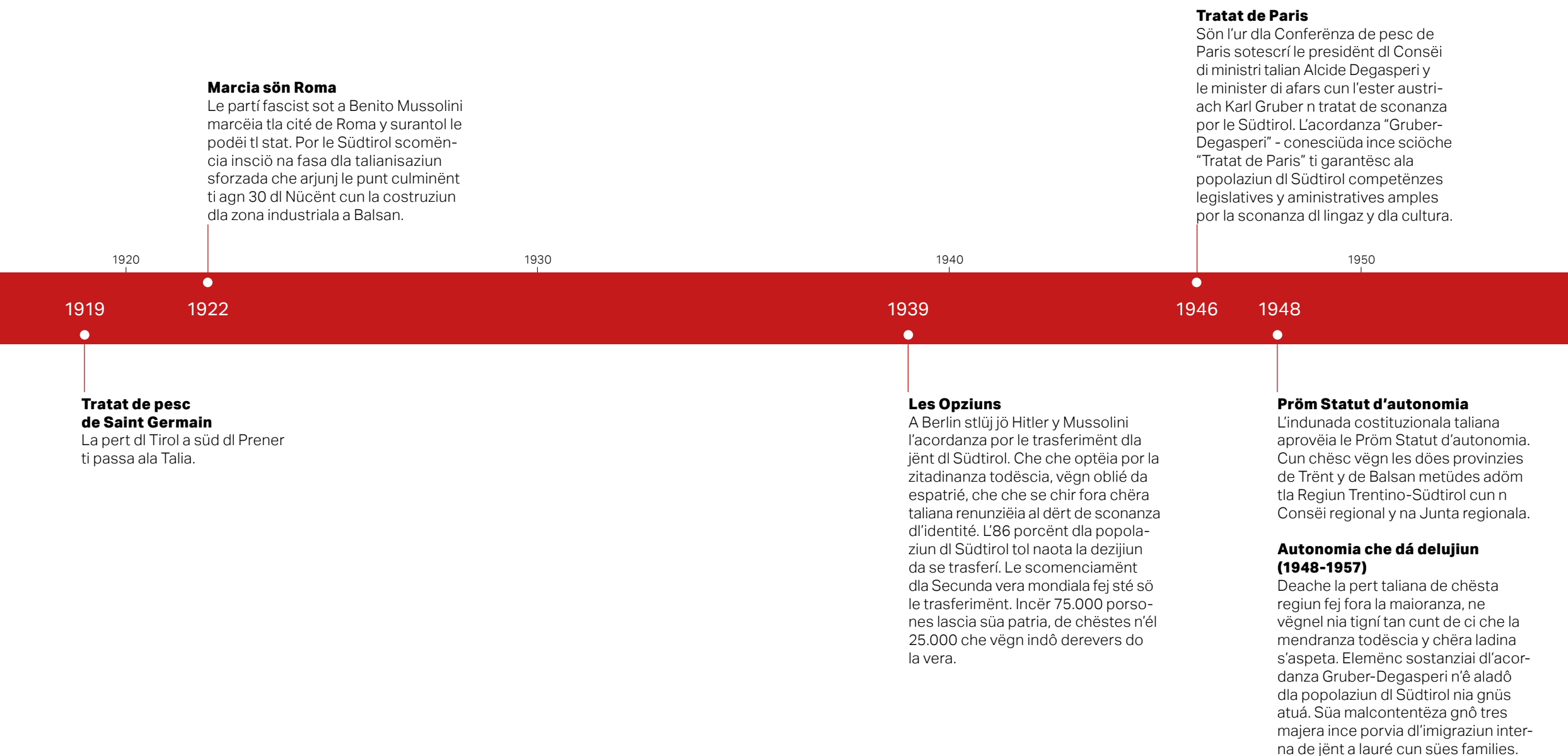
Autonomia

Tröpes porsones dl Südtirol n'è nia contèntes cun le Pröm Statut d'autonomia dl 1948 deache cun chèsc gnòl invié ia n'autonomia regionala y le grup de lingaz todèsch é na mendranza tla Regiun. Al fajò fora n terzo de dōta la popolaziun. L'atuaziun dles normes dl Statut jō inant bel plan cina che dl 1972, do da tröc agn de trattatives, jōl en forza le Secundo Statut d'autonomia. Da dailó inant y cina l'ann 1992 ti é la maiú pert dles funziuns legislatives gnüdes dades ales dōes Provinzies autonomes che â da chèl momènt inant n'autonomia speziala - a desfarènzia dles atres chinesc regions talianes a statut normal y dles cater regions autonomes.

Competènzes dl Stat é les forzes de polizia, la iustizia, la defenüda y l'immigrazion. Les competènzes primares olache le Südtirol pó dé fora sües leges reverda danterater la cultura, la formaziun profescionala, le sozjal, les strades y le trasport public, les scolines, le turism, l'artejanat y l'industria, la contrada y le frabiché abitatif. Danter les competènzes secundares, olache le Südtirol mëss respeté les leges cheder dl Stat, mo pó regolamenté i detais, é la scora, la sanité y le sport. Ince sce al é vèi che aldedaincö passel tres indò competènzes nöies dal Stat ala Provinzia, mëss les competènzes provinziales ince tres indò gní defenüdes cuntra le Govern zentral de Roma, sciöche al é te n sistem federal.

Peres miliares dla storia dl'autonomia

Manifestaziun a Ciastel Sigmundskron

Pro na manifestaziun de massa a Ciastel Sigmundskron protestëia 35.000 sùdtirollesc cuntra la mancianza de ademplimënt dl Tratat de Paris y se ghira, sraian "Los von Trient!" ("Demez da Trënt!"), n'autonomia ma por le Südtirol, independëta dal Trentin.

De sce al Pachet

Tratan n De dl partí straordinar tl Kurhaus da Maran aprovëia l'indunada provinziala dla SVP cun na maioranza minima le "Pachet". Tl Pachet é indöt 137 mosöres por sconé damí la jënt dl Südtirol.

Chestiun dl Südtirol dan l'ONU

Sön scomenciadia dl minister di afars cun l'ester Bruno Kreisky aprovëia l'indunada generala dles Naziuns Unides al'unanimité na ressoluziun dla chestiun dl Südtirol. La Talia y l'Austria vëgn inviaades da invié ia tratatives por stlarí duc i contrasé de minunga sön le Tratat de Paris.

Detlaraziun d'apajamënt dl strit

La surandada dla detlaraziun d'apajamënt dl strit tres l'Austria ala Talia rapresentëia la conclujiun formala dles tratatives che reverda le Südtirol: dōtes les mosöres dl Pachet dl Südtirol é gnüdes realisesades, le fin de na sconanza dles mendrantes efiziëta é gnü arjunt.

1957

1960

1960 1961

1970

1969

1972

1980

1990

1992

1961 Istituziun dla Comisciun di dejenü

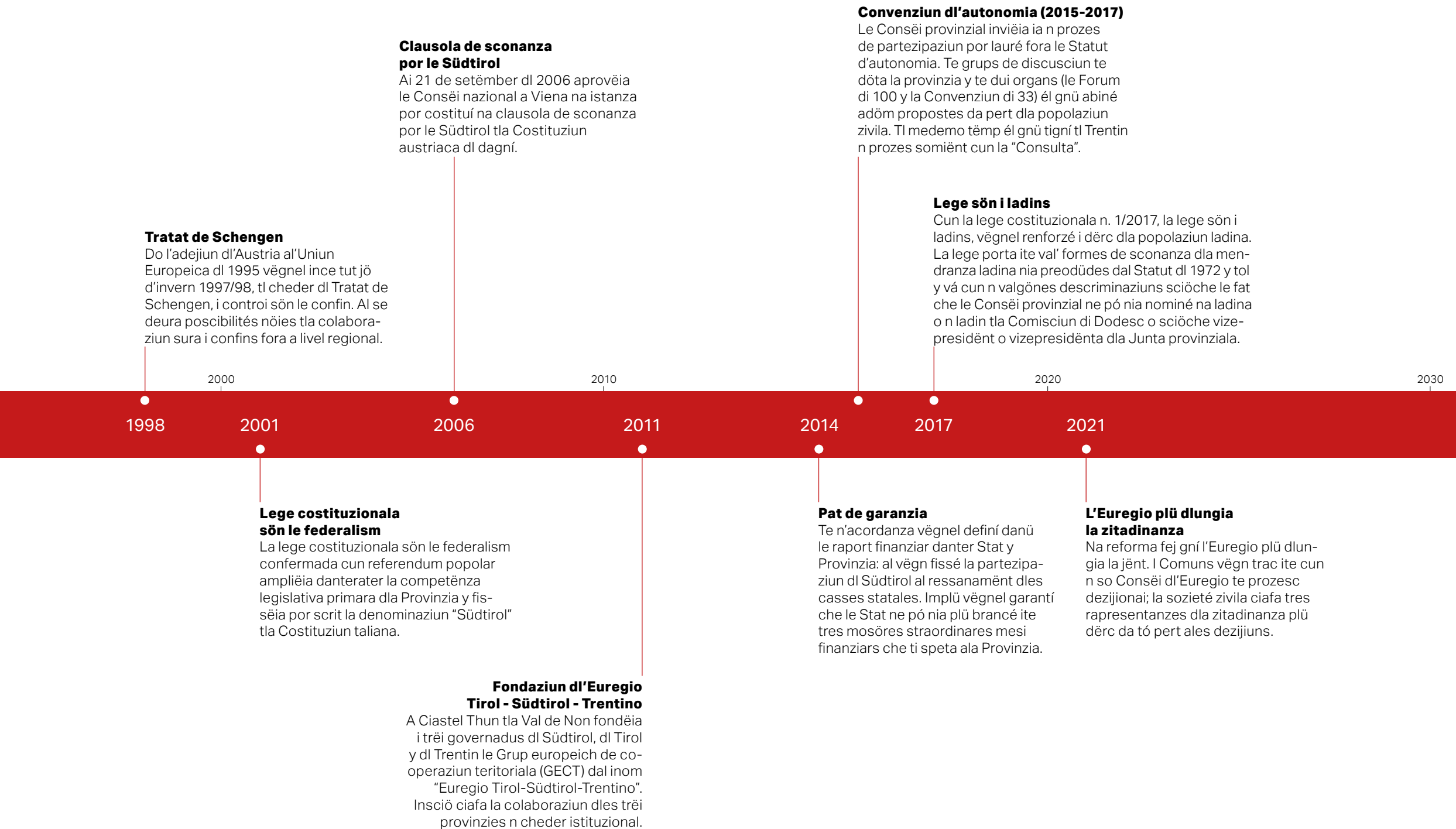
La Comisciun di dejenü insediada dal Consëi di ministri talian ciafa l'inciaria da ejaminé duc i aspec dla chestiun dl Südtirol y da ti porté dant postes al Govern. N valgügn agn plü tert vëgn i resultat de chëstes tratatives danter Roma, le Südtirol y Viena metüs te n Pachet de mosöres, nominé en cōrt "Pachet".

Secundo Statut d'autonomia

Le Statut d'autonomia nū vá en forza ai 20 de jená dl 1972. Al garantësc l'avalianza y ince la sconanza de duc trëi i grups linguistics dla provinzia. Súa realisaziun é gnüda portata inant ti agn do cun n gran numer de normes d'atuaziun.

Nöt di füc

Tl medemo ann, tla nôt di 11 de jügn dl 1961, vëgnel lascé salté t'aria na desëna de pilastri dla tenjiun alta; por chësta rajun mëss n laurant dl Trentin lascé la vita. I auturs é le grupamënt separatistich dl BAS ("Befreiungsausschuss Südtirol" - "Comité de liberaziun Südtirol"). La "Nöt di füc" tira l'atenziun publica taliana y europeica sön le Südtirol.

La fondamënta dl'autonomia dl Südtirol

Le Tratat de Paris

Le Tratat de Paris

Ai 5 de setëmber dl 1946 él gnü stlüt jö chësc tratat danter le Govern talian y le Govern austriach. Al é gnü sotescrit dal minister di afars cun l'ester austriach da inlaota Karl Gruber y dal presidënt dl Consëi di ministri talian da inlaota Alcide Degasperi. Le Tratat é gnü ajunté al Contrat de pesc (IV^a injunta) stlüt jö ai 10 de forá dl 1947 a Paris danter la Talia y les forzes aliades. Le Contrat de pesc é gnü "sanzioné" dal Presidënt dl Stat provisoro cun decret de lege di 28 de novëmber dl 1947, n. 1430 (publiché tl suplemënt ordinar dla Gasëta Ofiziala dla Republica Taliana di 24 de dezëmber dl 1947, n. 295).

1.

Ai abitanc dla Provinzia de Balsan de lingaz todësch y a chi di comuns vijins bilinguai dla Provinzia de Trënt ti spetel la medema avalianza de dërc coche ai abitanc de lingaz talian tl cheder dles desposiziuns speziales por la sconanza dl carater etnich, dl svilup cultural y economich dl grup linguistich todësch.

En conformité ai provedimënc legislatifs bele emaná o ciamó da emané ti vëgnel conzedü ai zitadins de lingaz dla uma todësch en particular:

- (a) l'insegnamënt tla scora primara y secundara te so lingaz dla uma;
- (b) l'adoranza sön na basa paritetica di lingac todësch y talian ti ofizi publics, ti documënc ofiziali, sciöche ince tla toponomastica;
- (c) le dërt d'adoré indô i cognoms todësc che é gnüs taliansá ti agn passá;
- (d) l'adoranza sön na basa paritetica di dërc por l'amisciun ai ofizi publics cun le fin d'arjunje na destribuziun plü iüsta di posc de laur danter i dui grups etnics.

2.

Ales popolaziuns di raiuns nominá dessura ti vëgnel conzedü l'eserzize de n podëi legislatif y esecutif autonom tl ciamp de sü raiuns. Le cheder, te chël che chësta autonomia gnará aplicada, gnará determiné consultan ince rapresentanc lo-cai dla popolaziun de lingaz todësch.

3.

Cun le fin da stabilí na bona relaziun de vijinanza danter l'Austria y la Talia, do avëi consulté le Govern austriach y tl tēmp de n ann dala sotescriziun de chësc Tratat, se tol le Govern talian dant da:

- (a) regolé danü, te n spirit d'ecuité de comprenjiun la chestiun dles opziuns de zitadinanza che resultëia dal'acordanza danter Hitler y Mussolini dl 1939;
- (b) rové a n'acordanza por ci che reverda le reconescimënt reziproch dla validité de cer titui de stüde y diploms universitars;
- (c) rové a na convenziun sön le transit lēde de porsones y de marcianzia danter le Tirol dl Nord y le Tirol dl Ost, sides por les ferates co tl limit dl poscibl por les strades;
- (d) stipulé acordanzas speziales por alisiré n trafich de confin plü ampl y n barat local de na cuantité determinada de produc y marcianzia tipics danter l'Austria y la Talia.

Tesc y interpretaziuns dl Tratat de Paris

La verjiun originala dl Tratat de Paris é gnüda scritta por inglesc sciöche al vëgn osservé tla injunta IV dl Contrat de pesc cun la Talia. Le Tratat é gnü sotescrit dala Talia y dal'Austria ai 5 de setëmber dl 1946 y é gnü incundé pro la Conferënza de pesc a Paris ai 6 de setëmber. Tl articul 90 dl Contrat de pesc él scrit che ma i tesc por franzesc, inglesc y rus é autentic. Le Contrat de pesc cun la Talia é gnü publiché ofizialmënter por talian y inglesc tla linia "Recueil des Traités. Traités et accords internationaux enregistrés ou classés et inscrits au répertoire ou Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies, Volume 49, 1950 N. 747 = Treaty Series" dada fora dai Stac Unis d'America, sciöche ince tl suplemënt ordinar dla Gasëta Ofiziala dla Republica Taliana di 24 de dezëmber dl 1947, n. 295.

Le test todësch dl Tratat de Paris n'é indere mai gnü publiché ofizialmënter. Leo Weißgerber s'á dé jö a funz cun "problems de formulaziun, interpretaziun y traduzziun dl Tratat por le Südtirol dl 1946" tla publicaziun "Sprachforum, Zeitschrift für angewandte Sprachwissenschaft" (H. Bauvier u. Co. Verlag, Bonn 1961) tl suplemënt n. 1 "Vertragstexte als sprachliche Aufgabe".

Le Tratat de Paris por franzesc

Accord Degasperi-Gruber
5 Septembre 1946

1.

Les habitants de langue allemande de la Province de Bolzano et ceux des communes voisines bilingues de la Province de Trento seront assurés d'une complète égalité de droits par rapport aux habitants de langue italienne dans le cadre des dispositions spéciales destinées à sauvegarder le caractère ethnique et le développement culturel et économique du groupe de langue allemande.

En conformité avec les dispositions législatives déjà en vigueur ou sur le point de l'être il sera spécialement accordé aux citoyens de langue allemande:

- (a) l'enseignement primaire et secondaire dans leur langue maternelle;
- (b) la parité des langues italienne et allemande dans les bureaux publics et les documents officiels ainsi que dans la dénomination topographique bilingue;

- (c) le droit de rétablir les noms de famille allemands qui ont été italianisés au cours des dernières années;
- (d) l'égalité des droits en ce qui concerne l'admission dans les administrations publiques dans la perspective d'atteindre une proportion plus adéquate de l'emploi entre les deux groupes ethniques.

2.

Il est accordé aux populations des zones ci-dessus mentionnées l'exercice d'un pouvoir régional autonome législatif et exécutif. Le cadre dans lequel ces dispositions seront appliquées sera déterminé en consultant aussi les éléments locaux représentatifs de langue allemande.

3.

Le gouvernement italien, dans le but d'établir des relations de bon voisinage entre l'Autriche et l'Italie, s'emploiera, en consultation avec le gouvernement autrichien, et dans le délai d'un an à partir de la signature du présent traité:

- (a) à réviser dans un esprit d'équité et de large compréhension la question des options de citoyenneté consécutives aux accords Hitler-Mussolini de 1939;
- (b) à trouver un accord pour la reconnaissance mutuelle de la validité de certains titres d'études et diplômes universitaires;
- (c) à établir une convention pour la libre circulation des personnes et des biens entre le Nord-Tyrol et le Tyrol oriental à la fois par voie ferrée et dans la mesure la plus large possible par route;
- (d) à conclure des accords spéciaux destinés à faciliter l'extension du trafic frontalier et des échanges locaux de certaines quantités de produits et de marchandises caractéristiques entre l'Autriche et l'Italie.

Archives du Ministère des Affaires Etrangères, Rome; reproduit en italien dans "Il nuovo Statuto di Autonomia", supplément spécial de Provincia Autonoma Bolzano. Plusieurs rééditions non datées. Traduction L. FRESCHI

Le Tratat de Paris por inglesc

1° - German speaking inhabitants of the Bolzano Province and of ~~the~~ neighbouring bilingual townships of the Trento Province will be assured a complete equality of rights with the Italian-speaking inhabitants, with ⁱⁿ the framework of special provisions to safeguard the ethnical character and the cultural and economic development of the German-speaking element.

In accordance with legislation already enacted or awaiting enactment the said German-speaking citizens will be granted in particular:

- (a) elementary and secondary teaching in the mother-tongue;
- (b) parification of the German and Italian languages in public offices and official documents, as well as in bilingual topographic naming;
- (c) the right to re-establish German family names which were italianized in recent years;
- (d) equality of rights as regards the entering upon public offices, with a view to reaching a more appropriate proportion of employment between the two ethnical groups.

2° - The populations of the above mentioned zones will be granted the exercise of an autonomous legislative and executive regional power. The frame within which the said provisions of autonomy will apply, will be drafted in consultation also with local representative German-speaking elements.

3° - The Italian Government, with the aim of establishing good neighbourhood relations between Austria and Italy, pledges itself, in consultation with the Austrian Government and within one year from the signing of the present Treaty:

- (a) to revise in a spirit of equity and broad-mindedness the question of the options for citizenship resulting from the 1939 Hitler-Mussolini agreements;
- (b) to find an agreement for the mutual recognition of the validity of certain degrees and University diplomas;
- (c) to draw up a convention for the free passengers and goods transit between Northern and Eastern Tyrol both by rail and, to the greatest possible extent, by road;
- (d) to reach special agreements aimed at facilitating enlarged frontier traffic and local exchanges of certain quantities of characteristic products and goods between Austria and Italy.

5. September 1946

In der Tracht kommt man nicht so bissig an, als wenn man nicht in der Tracht ist, aber man ist stärker, aber man ist nicht so bissig.

"In realtà io mi sento italiano, perché dovrei sentirmi diverso, solo perché qui ci sono anche i tedeschi?"

„Ich habe lange gebraucht,
mir einzugestehen,
dass ich schwul bin.“

„Wir Schützen sind da,
das Land zu vertreten.
Das ist doch Identität, oder?“

...konstatare, dass die ...

„Was ist das für ein Mann, der so
viele Sprachen spricht? Ist er
vielleicht ein Diplomat? Ein
Gelehrter? Ein Künstler?
Oder ist er einfach nur ein
Mensch, der die Welt verstehen
will?“

Der Faschismus

Il fascismo
L fascismo
Fascism

Erster Weltkrieg

Prima guerra mondiale
La Gran viena
World War I

Die Mutter

La madre
L'omo
The mother

Der Vater

Il padre
L pere
The father

Der kleine Staat

Il piccolo Stato
L più S
Little

Die große Liebe

Il grande amore
L gran amor
The great love

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

Information
about
the
man

La Costituziun dla Repubblica Taliana

Prinzips fundamentai
Pert I - Dèrc y dovëis di zitadins
Pert II - Ordinamënt dla Republica
Desposiziuns transitores y finales

Prinzijs fondamentai¹

Art. 1

- (1) La Talia é na Republica democratica fondada sön le laur.
- (2) La sovranité é dl popul che la eserzitëia tles formes y ti limic dla Costituziun.

Art. 2

- (1) La Republica reconësc y garantësc i dërc inviolabli dla porsona, sîdes sciöche porsona singola che tles formaziuns soziales olache süa personalité se svilupëia, y se damana l'ademplimënt di dovëis indispensabli de solidarietà politica, economica y sozuala.

Art. 3

- (1) Düc i zitadins á la medema dignité sozuala y é anfat dan la lege, zënza desvalianza de ses, raza, lingaz, religiun, minunghes politiches, condiziuns personales y soziales.
- (2) Al é n dovëi dla Republica tó demez i impedimënc economics y soziai che tëgn sö, limitan avisa la liberté y l'avalianza di zitadins, le svilup plëgn dla porsona umana y la partezipaziun efetiva de düc i lauranc al'organisaziun politica, economica y sozuala dl Paisc.

Art. 4

- (1) La Republica ti reconësc a düc i zitadins le dërt al laur y sostëgn les condiziuns tres chères che chësc dërt pó gní realisé.
- (2) Vigni zitàin á le dovëi da eserzitë n'ativité o na funziun che portes pro al progres material o spiritual dla sozieté, aladô de sües poscibilités y de ci che al ó.

Art. 5

- (1) La Republica, öna y indivisibla, reconësc y sostëgn les autonomies locales, realisëia ti sorvisc che depënn dal Stat la majera decentralisaziun aministrativa, adatëia i prinzijs y les metodes de süa legislaziun ai bojëgns dl'autonomia y dla decentralisaziun.

Art. 6

- (1) La Republica defënn les mendranzes linguistiches cun normes aposta.

Art. 7

- (1) Le Stat y la Dlijia catolica é, vignun te so raiun, independënc y sovrans.
- (2) Sü raporc é regolá dai Tratac Laterans. Les mudaziuns di Tratac n'á nia debojëgn dl prozedimënt preodü por les revijiuns dla Costituziun, sce tramesdöes les perts les á azetades.

Art. 8

- (1) Dötes les confesciuns religiozes é lëdies anfat dan la lege.
- (2) Les confesciuns religiozes desfarëntes da chëra catolica á le dërt da se organisé aladô de sü statuc, tan inant che ares ne vá nia contra l'ordinamënt iuridich talian.
- (3) Sü raporc cun le Stat vëgn regolá legalmënter sön la basa de acordanzas cun sües rapresentanzes.

Art. 9

- (1) La Republica sostëgn le svilup dla cultura y l'inrescida scientifica y tecnica.
- (2) Ara defënn la contrada y le patrimoine storich y artistich dla Naziun.

Art. 10

- (1) L'ordinamënt iuridich talian s'adatëia ales normes dl dërt internazional reconesciüdes normalmënter.
- (2) La condiziun iuridica dl forest vëgn regolada dala lege aladô dles normes y di tratac internazonai.
- (3) Le forest, a chël che al ne ti vëgn nia lascé eserzitë a na maniera efetiva les libertés democratiches garantides dala Costituziun taliana te so Paisc, á le dërt d'asil tl teritore dla Republica aladô dles condiziuns stabilides dala lege.
- (4) L'estradiziun dl forest por reac politics ne n'é nia conzedüda.

Art. 11

- (1) La Talia refodëia la vera sciöche stromënt de ofenüda dla liberté de d'atri popui y sciöche meso de ressoluziun de conflic internazonai; ara aconsënt, te condiziuns de parité cun d'atri Stac, ales limitaziuns de sovranité che vá debojëgn por n ordinamënt che garantësc la pesc y la iustizia danter les Naziuns; ara sostëgn y favorësc les organisaziuns internazonales che s'orientëia a chësc fin.

Art. 12

- (1) La bandira dla Republica é le tricolorú talian: vërt, blanch y cöce, cun trëi strisciores verticales granes anfat.

Pert I

Dërc y dovëis di zitadins

Titul I - Raporc zivii

Art. 13

- (1) La liberté personala é inviolabla.
- (2) Al ne vëgn ametü degöna forma de detenziun, de ispeziun o percuisiziun personala, no val' atra limitaziun dla liberté personala, ater co por n at motivé dl'autorité iudiziara, y ma ti caji y tles manires odüs danfora dala lege.
- (3) Te caji ezezionai de bojëgn y prescia, dá dant espressamënter dala lege, pó l'autorité de segurëza publica adoté provedimënc provisorii, che mëss ti gní lasciá alsavëi te carantot ores al'autorité iudiziara, y sce chësta ne i convalidëia nia tles carantot ores suandëntes, vëgni conscidrá revocá y ai romagn zënza faziun.
- (4) Al vëgn straufé vigni violënza fisica y morala ti confrunc de porsones sotmetüdes cochessí a limitaziuns dla liberté.
- (5) La lege stabilësc i limic mascimai dla detenjiun preventiva.

Art. 14

- (1) Le domizil é inviolabl.
- (2) Dailó ne pón nia eseguí ispeziuns o percuisiziuns o sequestri, ater co ti caji y tles manires stabilis dala lege aladô dles garanzies scrites dant por la sconanza dla liberté personala.
- (3) I azertamënc y les ispeziuns por rajuns de sanité y de segurëza publica, o por fins economics y fiscai, vëgn regolá da leges speziales.

Art. 15

- (1) La liberté y la socretëza dla corespondënza y de vigni atra forma de comunicaziun é inviolables.
- (2) Ares pó ma gní limitades tres n at motivé dl'autorité iudiziara cun les garanzies stabilides dala lege.

Art. 16

- (1) Vigni zitadin pó jí intoronn y sté liberamënter te vigni pert dl teritore nazional, tl respet dles limitaziuns che la lege stabilësc en general por rajuns de sanité o de segurëza. Degöna limitaziun ne pó gní determinada da rajuns politiches.
- (2) Vigni zitadin pó lascé le teritore dla Republica y gní derevers, tl respet di dovëis legai.

Art. 17

- (1) I zitadins á le dërt da se incunté pazificamënter y zënza ermes.
- (2) Por les incuntades ne vál nia debojëgn de n preavis, gnanca por chëres te posé daverc al publich.
- (3) Les incuntades te n post publich mëss ti gní lasciades alsavëi danfora ales autorités, che pó ma les proibí por rajuns cumprovades de ordin o de segurëza publica.

Art. 18

- (1) I zitadins á le dërt de se assozié liberamënter zënza autorisaziun por fins che ne ti vëgn nia proibis ales singoles porsones dala lege penala.
- (2) Les associazziuns socrètes y chëres che mira, ince indi-retamënter, a fins politics tres organisaziuns de carater militar é proibides.

Art. 19

- (1) Düc á le dërt de detlaré liberamënter súa fede religiosa, anfat te ci forma, da susc o te n'assoziazziun, da fá propaganda y da eserzitè tl privat o tl publich le cult, tan inant che ara ne se trata nia de rituai cuntra la morala.

Art. 20

- (1) Le carater eclesiastich y le fin dla religiun o dl cult de n'assoziazziun o istituziun ne pó nia ester la gauja no de limitaziuns legislatives speziales, no de groaries fiscales speziales por súa costituziun, capacità iuridica y vigni forma de ativité.

Art. 21

- (1) Düc á le dërt de manifesté liberamënter so pinsier cun la parora, le scrit y vigni ater meso de difujiun.
- (2) La stampa ne pó nia gní sotmetüda a autorisaziuns o zensöres.
- (3) Al é ma conzedü da fá n sequester sön la basa de n at motivé dl'autorité iudiziara tl caje de delic, por chi che la lege sön la stampa le autorisëia espressamënter, o tl caje de violaziun dles normes che la medema lege scrí dant por l'indicaziun di responsabli.
- (4) Te de te caji pó, sce al é na gran prescia y al n'é nia atira poscibl l'intervënt dl'autorité iudiziara, le sequester dla stampa periodica gní fat da ofiziai de polizia iudiziara, che mëss atira, y mai plü tert co 24 ores dedô, fá la denunzia al'autorité iudiziara. Sce chësta ne le convalidëia nia tles vintecater ores suandëntes, vëgn le sequester araté revoché y al ne n'á degöna faziun.
- (5) La lege pó stabilí cun normes de carater general, che al vëgnes lascé alsavëi i mesi de finanziamënt dla stampa periodica.

- (6) Les publicaziuns stampades, i spetacui y vigni atra manifestaziun cuntra la bona cherianza é proibides. La lege stabilësc provedimënc adatá da se stravardé y da tigní jö les violaziuns.

Art. 22

- (1) A degügn ne pól ti gní tut por rajuns politiches la capacitè iuridica, la zitadinanza, l'inom.

Art. 23

- (1) Degöna prestaziun personala o patrimoniala ne pó gní scritta dant, ater co sön la basa dla lege.

Art. 24

- (1) Düc pó pluré dan signoria por defëne sù dërc y sù interes legittims.
- (2) La defenüda é n dërt inviolabl te vigni stat y de gré dl prozedimënt.
- (3) Ales porones zënza mesi ti vëgnel assiguré i mesi por pluré y se defëne dan vigni iurisdiziun tres istituc aposte.
- (4) La lege determinëia les condiziuns y les manires por la refata di fai iudiziars.

Art. 25

- (1) A degügn ne pól ti gní tut le vicar natural preconstituí dala lege.
- (2) Degügn ne pó gní straufá ater co aladô de na lege che sides jüda en forza dan le fat cometü.
- (3) Degügn ne pó gní sotmetüs a mosöres de segurëza ater co ti caji preodüs dala lege.

Art. 26

- (1) L'estradiziun dl zitadin pó ma gní conzedüda olache ara vëgn preodüda espressamënter dales convenziuns internaziunales.
- (2) Ara ne pó por degöna rajun gní ametüda por reac politics.

Art. 27

- (1) La responsabilitè penala é personala.
- (2) L'acusé ne vëgn nia araté de gauja cina ala condana definitiva.
- (3) Les straufunghes ne pó nia ester tratamënc che vá cuntra le sën de umanité y ares mëss miré ala reeducaziun dla porsona condanada.
- (4) La pëna de mort ne n'é nia ametüda.²

Art. 28

- (1) I funzionars y i dependënc dl Stat y di ënc publics é diretamentè responsabli, aladô dles leges penales, ziviles y amministratives, dles aziuns fates en violaziun di dërc. Te

chisc caji se destënn fora la responsabilitè zivila al Stat y ai ënc publics.

Titul II - Raporc etich-soziai

Art. 29

- (1) La Republica reconësc i dërc dla familia sciöche sozieté naturala fondada sön le matrimone.
- (2) Le matrimone é basé sön l'avalianza morala y iuridica di maridá, cun i limic stabilis dala lege por garantí l'unité familiara.

Art. 30

- (1) Al é n dovëi y n dërt di geniturs mantigní, istruí y educé i mituns, ince sce ai é nasciüs fora dl matrimone.
- (2) Sce i geniturs ne n'é nia bugn, se crüzia la lege che al vëgnes ademplí sù dovëis.
- (3) La lege ti assigurëia ai mituns nasciüs fora dl matrimone vigni sconanza iuridica y sozuala compatibla cun i dërc di componënc dla familia legitima.
- (4) La lege scrí dant les normes y i limic por la inrescida dla paternité.

Art. 31

- (1) La Republica alisirëia cun mosöres economiches y d'atres previdënzes la formaziun dla familia y l'ademplimënt de sù dovëis, tignin cunt dantadöt dles families cun tröc mituns.
- (2) Ara defënn la maternité, l'infanzia y la jonëza, sostignin les istituziuns che vá debojëgn por chësc fin.

Art. 32

- (1) La Republica defënn la sanitè sciöche dërt fundamental dla porsona y interes dla coletivité, y ti garantësc cures debann ales porones che nen á debojëgn.
- (2) Degügn ne pó gní sforzá a n cer tratamënt sanitar, ater co tres na disposiziun de lege. La lege ne pó te degun caje violé i limic scric dant dal respet dla porsona umana.

Art. 33

- (1) L'ert y la sciënza é lëdies y ince so insegnamënt é lëde.
- (2) La Republica scrí dant les normes generales sön l'istruziun y istituësc scores statales por düc i ordins y de grá.
- (3) L'ënc y i privac á le dërt de istituí scores y istituc de educaziun zënza cosc por le Stat.
- (4) La lege mëss, tl fissé i dërc y i dovëis dles scores nia statales che se damana la parificaziun, ti assiguré la plëna liberté y a sù scolar n tratamënt scolastich anfat a chël di scolar dles scores statales.

- (5) Al é scrit dant n ejam de stat por l'amisciun ai ordins y de grá desvalis dles scores o por la concluiun de chisc y por l'abilitaziun al eserzize profescional.
- (6) Les istituziuns de cultura alta, les universités y les academies á le dèrt da se dé ordinamènc autonomis ti limic stabilis dales leges dl Stat.

Art. 34

- (1) La scora é daverta a düc.
- (2) L'istruziun de basa dōra altamo ot agn y é obligatoria y debann.
- (3) Chi che á capacités y miric á le dèrt da arjunje i de grá plü alc di stüdi ince sce ai ne n'á nia i mesi.
- (4) La Republica realisèia chësc dèrt cun stipendiums, as-sëgnis ales families y d'atres previdënzes che mëss gní atribuis tres concurs.

Titul III - Raporc economics

Art. 35

- (1) La Republica defënn le laur te dōtes sües formes y aplicaziuns.
- (2) Ara se crüzia dla formaziun y dl svilup profescional di lauranc.
- (3) Ara sostëgn y favorësc les acordanzas y les organizaziuns internazionales che se tol dant da confermé y regolé i dërc dl laur.
- (4) Ara reconësc la liberté de emigraziun, tl respet di dovëis stabilis dala lege tl interes general, y defënn le laur talian foradecá.

Art. 36

- (1) Le laurant á le dèrt da ciafé n paiamënt proporziuné ala cuantité y ala cualité de so laur, y te vigni caje che tleches por assicuré a se instës y a súa familia n'esistënza lèdia y dignitosa.
- (2) La dorada mascima dl de de laur vëgn stabilida dala lege.
- (3) Le laurant á le dèrt a n de lède al'edema y ales vacanzas anuales paiades, y ne pó nia renunzié a chësc dèrt.

Art. 37

- (1) L'ëra che fej le medemo laur de n ël á i medemi dërc y le medemo paiamënt che ti speta al laurant. Les condiziuns de laur mëss consintí l'ademplimënt de súa funziun familiara essenziala y ti garantí ala uma y al môt na proteziun adatada speziala.
- (2) La lege stabilësc le limit minimal de eté por le laur a paiamënt.

- (3) La Republica defënn le laur di mëndri cun normes spezialles y ti garantësc, cun le medemo laur, le dèrt ala medema retribuiziun.

Art. 38

- (1) Vigni zitadin inabl al laur y zënza i mesi che vá debojëgn por vire á le dèrt al mantignimënt y al'assistënza sozuala.
- (2) I lauranc á le dèrt che al vëgnes preodü y assicuré mesi adatá a sù bojëgnis de vita tl caje de inzidënt, maratia, invalidité, veciaia y dejocupaziun involontara.
- (3) Chi che n'é nia bugn da lauré y chi che á n handicap á le dèrt de educaziun y formaziun profescionala.
- (4) Di dovëis preodüs te chësc articul se crüzia i organs y les istituziuns istituis o sostignis dal Stat.
- (5) L'assistënza privata é lèdia.

Art. 39

- (1) L'organisaziun sindacala é lèdia.
- (2) Ai sindacac ne ti pó nia gní imponü n ater dovëi ater co súa registraziun pro i ofizi locai o zentrali, aladò dles normes de lege.
- (3) La condiziun por la registraziun é che i statuc di sindacac confermëies n ordinamënt intern sön na basa democrática.
- (4) I sindacac registrá á personalité iuridica. Ai pó, rapresentá unitariamënter en proporziun a sù iscric, stlùje jö contrac coletifs de laur cun faziun obligatoria por düc chi che alda pro les categories a chères che le contrat se referësc.

Art. 40

- (1) Le dèrt de scioper vëgn eserzité tl cheder dles leges che le regolëia.

Art. 41

- (1) La scomenciadia economica privata é lèdia.
- (2) Ara ne pó nia gní fata en contrast cun l'utilité sozuala o a na moda da ester de dann ala segurëza, ala liberté, ala dignité umana.
- (3) La lege determinëia i programs y i controli adatá a na moda che l'ativité economica publica y privata pois gní orientada y coordinada por fins soziai.

Art. 42

- (1) La proprieté é publica o privata. I bëgnis economics é dl Stat, di ënc o de privac.
- (2) La proprieté privata é reconesciüda y garantida dala lege, che determinëia les manires de súa cumpra, le godimënt y i limic por garantí súa funziun sozuala y fá a na moda che ara sides azessibla por düc.

- (3) La proprieté privata pó gní espropriada por rajuns de interes general ti caji preodüs dala lege y cuntra inden-saziun.
- (4) La lege stabilësc les normes y i limic dla sozesciun legiti-ma y testamentara y i dërc dl Stat sön l'arpejun.

Art. 43

- (1) Por l'ütl general pó la lege rësservé originariamënter o ti trasferí, tres espropriaziun y cuntra indenisaziun, al Stat, a ënc publics o a comunités de lauranc o de utënc, cer-tes impreses o categories de impreses che se referësc a sorvisc publics essenziài o a fontanes de energia, o a si-tuaziuns de monopol, y che á dantadöt carater de interes general.

Art. 44

- (1) Por arjunje le sfrutamënt razional dl terac y stabilí raporc soziai adatá, ti imponn la lege dovëis y vincui ala proprieté privata de terac, fissa limic a súa estenjiun aladò dles re-giuns y di raiuns agrars, promöi y imponn la bonificaziun di terac, la trasformaziun dl latifond y la reconstituiziun dles unités produtives; ara sostëgn la picia proprieté y la pro-prieté mesana.
- (2) La lege desponn provedimënc a bëgn di raiuns da munt.

Art. 45

- (1) La Republica reconësc la funziun sozuala dla cooperaziun a carater de mutualité y zënza fins de speculaziun privata. La lege sostëgn y favorësc so increment cun i mesi plü adatá y garantësc cun i controï che vá debojëgn so car-ter y sües finalités.
- (2) La lege regolëia la sconsanza y le svilup dl artejanat.

Art. 46

- (1) Por la revaluaziun economica y sozuala dl laur y en armo-nia cun i bojëgns dla produziun, ti reconësc la Republica ai lauranc le dërt da colauré, aladò dles manires y ti limic stabilis dales leges, ala gestiun dles aziëndes.

Art. 47

- (1) La Republica sostëgn y defënn le sparagn te dotes sües formes; ara regolamentëia, coordinëia y controlëia l'eser-zize dl credit.
- (2) Ara favorësc l'azes dl sparagn popolar ala proprieté dl'a-bitaziun, ala proprieté de produziun direta y al investimënt azionar diret y indiret ti gragn compless produtifs dl Paisc.

Titul IV - Raporc politics

Art. 48

- (1) Litadus é duc i zitadins, ëi y ëres, che á arjunt la majera eté.
- (2) La usc é personala y valia, lëdia y socrëta. Lité é n dovëi zivich.
- (3) La lege stabilësc i recuisic y les modalités por l'eserzize dl dërt de lita di zitadins residënc foradecá y garantësc súa faziun. Por chësc fin vëgnel istituí na zircoscriziun Ester por la lita dles Ciamentes, a chëra che al ti vëgn assegné n numer de sëntes litaes stabilí dala norma costituzionala y aladò de criters stabilis dala lege.³
- (4) Le dërt da lité ne pó nia gní limité ater co por incapacité zivila o por faziun de sentënza penala irevocabla o ti caji de indignité morala dá dant dala lege.

Art. 49

- (1) Duc i zitadins á le dërt da s'assozié liberamënter te partis por tó pert democraticamënter ala determinaziun dla po-litica nazionala.

Art. 50

- (1) Duc i zitadins pó ti presenté petiziuns ales Ciamentes por damané provedimënc legislatifs o porté dant bojëgns generai.

Art. 51

- (1) Duc i zitadins, ëi y ëres, pó ti rové pormez ai ofizi publics y ales inciaries litaes te condiziuns de avalianza, aladò di recuisic stabilis dala lege. Por chësc fin sostëgn la Repu-blica cun provedimënc aposta l'avalianza dles oportuni-tés danter ëi y ëres.⁴
- (2) Por l'amisciun ai ofizi publics y ales inciaries litaes pó la lege parifiché ai zitadins i Talians che ne alda nia pro la Republica.
- (3) Che che é cherdé a surantó funziuns litaes publiches á le dërt da despone dl tëmp che vá debojëgn por so adem-plimënt y de conservé so post de laur.

Art. 52

- (1) La defenüda dla Patria é n dovëi sacher dl zitadin.
- (2) Le sorvisc militar é d'oblianza ti limic y tles manires sta-bilides dala lege. So adimplimënt ne preiudichëia no la posiziun de laur dl zitadin, no l'eserzize di dërc politics.
- (3) L'ordinamënt dles Forzes armades se orientëia al spirit democratic dla Republica.

Art. 53

- (1) Düc á le dovëi da porté pro ales spëises publiches aladô de súa capacitê contributiva.
- (2) Le sistem tributar se orientëia a criters de progressivité.

Art. 54

- (1) Düc i zitadins á le dovëi da ester fedei ala Republica y da osservé súa Costituziun y sües leges.
- (2) I zitadins che á funziuns publiches á le dovëi da les ademplí cun disciplina y onur, dan jö joramënt ti caji stabilis dala lege.

Pert II

Ordinamënt dla Republica

Titul I - Le Parlamënt

Seziun I - Les Ciamenes

Art. 55

- (1) Le Parlamënt é metû adöm dala Ciamena di deputac y dal Senat dla Republica.
- (2) Le Parlamënt röia ma adöm tla reuniun di componënc de tramesdöes les Ciamenes ti caji stabilis dala Costituziun.

Art. 56

- (1) La Ciamena di deputac vëgn litada cun lita universal y direta.
- (2) Le numer di deputac é de siscëntitrënta, dodesc de chisc vëgn litá tla zircoscriziun Ester.
- (3) Düc i litadus che á complí vintecin' agn le de dles lites pó gní litá sciöche deputac.
- (4) La repartiziun dles sëntes litalas danter les zircoscriziuns vëgn fata, tl respet dl numer dles sëntes litalas assegnades ala zircoscriziun Ester, despartin le numer di abitanc dla Republica, che resultëia dal'ultima cumpëda dla popolaziun, por siscëntidejedot y partin fora les sëntes litalas en proporziun ala popolaziun de vigni zircoscriziun, sön la basa di cuoziënc intiers y di resc plü alc.⁵

Art. 57

- (1) Le Senat dla Republica vëgn lité sön basa regionala, ater co les sëntes litalas assegnades ala zircoscriziun Ester.
- (2) Le numer di senaturs litá é de trëicëntichinesc; sis de chisc vëgn litá tla zircoscriziun Ester.
- (3) Degöna Regiun ne pó avëi manco co set senaturs; le Molise nen á dui, la Val d'Aosta un.
- (4) La repartiziun dles sëntes litalas danter les Regiuns vëgn fata, tl respet dl numer de sëntes litalas assegnades ala zircoscriziun Ester, do l'aplicaziun dles disposiziuns dl coma da denant, en proporziun ala popolaziun dles Regiuns che resultëia dal'ultima cumpëda dla popolaziun, sön la basa di cuoziënc intiers y di resc plü alc.⁶

Art. 58

- (1) I senaturs vëgn litá tres lita universalá y direta.⁷
- (2) I litadus che á complí carant'agn pó gní litá sciöche senaturs.

Art. 59

- (1) Che che é sté Presidënt dla Republica é senatur a vita por lege, ater co sce al renunziëia.
- (2) Le Presidënt dla Republica pó nominé senaturs a vita cin' zitadins che á porté pro al onur dla Patria cun dër de gragn miric tl ciamp sozial, scientifich, artistich y leterar.

Art. 60

- (1) La Ciamena di deputac y le Senat dla Republica vëgn litá por cin' agn.
- (2) La dorada de vigni Ciamena ne pó nia gní prorogada ater co por lege y ma tl caje de vera.⁸

Art. 61

- (1) Les lites dles Ciamenes nöies vëgn tignides tl tēmp de setanta dis dala fin de chères da denant. La pröma reu-niun vëgn fata alplü tert vint dis do les lites.
- (2) Cina che les Ciamenes nöies ne röia nia adöm vëgn i po-dëis de chères da denant prorogá.

Art. 62

- (1) Les Ciamenes s'abina de dërt le pröm de nia da festa de forá y d'otober.
- (2) Vigni Ciamena pó gní cherdada ite en via straordinaria sön scomenciadia de so Presidënt o dl Presidënt dla Re-publica o de n terzo de sü componënc.
- (3) Canche öna na Ciamena se incunta en via straordinaria, vëgn ince l'atra cherdada ite por lege.

Art. 63

- (1) Vigni Ciamena lita danter sü componënc le Presidënt y l'Ofize de presidënza.
- (2) Canche le Parlamënt s'incunta te na sentada coletiva, é le Presidënt y l'Ofize de presidënza chi dla Ciamena di deputac.

Art. 64

- (1) Vigni Ciamena adotëia so regolamënt cun la maioranza assoluta de sü componënc.
- (2) Les sentades é publiches; porimpó pó vigni Ciamena y le Parlamënt canche al röia adöm cun tramesdöes les Ciamenes, deliberé da s'incunté te na sentada socrëta.
- (3) Les deliberaziuns de vigni Ciamena y dl Parlamënt ne vel nia sce al ne n'é nia presënt la maioranza de sü componënc, y sce ares ne vëgn nia adotades cun la maioran-

za di presënc, ater co sce la Costituziun scrí dant na ma-ioranza speziala.

- (4) I componënc dl Govern á le dërt, y sce damaná, le dovëi da tó pert ales sentades, ince sce ai ne fej nia pert dles Ciamenes.
- (5) Ai mëss gní ascutá sô vigni iade che ai se le damana.

Art. 65

- (1) La lege determinëia i caji de ilitabilité y de incompatibilité cun l'ofize de deputat o de senatur.
- (2) Degügn ne pó fá pert tl medemo tēmp de tramesdöes les Ciamenes.

Art. 66

- (1) Vigni Ciamena iudichëia i titui de amisciun de sü componënc y dles gaujes de ilitabilité y de incompatibilité che s'á porté pro.

Art. 67

- (1) Vigni componënt dl Parlamënt rapresentëia la Naziun y eserzitëia sües funziuns zënza vincul de mandat.

Art. 68

- (1) I componënc dl Parlamënt ne pó nia gní cherdá a respo-gne dles minunghes portades dant y dles usc dades jô tl eserzize de sües funziuns.
- (2) Zënza l'autorisaziun dla Ciamena pro chëra che al alda, ne pó degun mëmber dl Parlamënt gní sotmetü a na per-cuisiziun personala o domiziliara, gní aresté o privé a val' atra manira dla liberté personala, o gní tigní en detenziun, ater co en esecuziun de na sentënza irevocabla de con-dana, o sce al vëgn abiné sön le fat tl laur de comëte n delit por chël che al é preodü che al vëgnes saré ia obli-gatoriamënter.
- (3) N'autorisaziun analoga vëgn damanada por sotmëte i componënc dl Parlamënt a interzetaziuns, te ci forma co mai, de sües conversaziuns o comunicaziuns y al secue-ster de süa corespondënza.⁹

Art. 69

- (1) I comëmbri dl Parlamënt ciafa na indenité stabilida dala lege.

Seziun II - La formaziun dles leges

Art. 70

- (1) La funziun legislativa vëgn eserzitada deboriada da tra-mesdöes les Ciamenes.

Art. 71

- (1) La scomenciadia de lege ti speta al Govern, a vigni componënt dles Ciamenes y ai organs y ënc, a chi che ara ti vëgn conferida da na lege costituzionala.
- (2) Le popul eserzitëia la scomenciadia de lege tres la proposta de n proiet scrit te articui da pert de altamo cincantamile litadus.

Art. 72

- (1) Vigni dessëgn de lege presenté a na Ciamena vëgn ejaminé aladô dles normes de so regolamënt da na comisciun y spo dala Ciamena instëssa, che l'aprovëia articul por articul y cun votaziun finala.
- (2) Le regolamënt stabilësc prozedimënc ascortá por i dessëgns de lege detlará de prescia.
- (3) Al pó ince stabilí te ci caji y formes che l'ejam y l'aprovaziun di dessëgns de lege vëgn assegná a comisciuns, ince temporanes, metüdes adöm a na moda da respidlé la proporziun di grups parlamentars. Ince te de te caji vëgn le dessëgn de lege sotmetü ala Ciamena cina súa aprovaziun definitiva, sce le Govern o n diejimo di componënc dla Ciamena o n cuanto dla comisciun damana che al vëgnes traté y lité dala Ciamena instëssa o che al vëgnes sotmetü a súa aprovaziun finala ma cun detlaraziuns de lita. Le regolamënt determinëia les formes de publicité di laurs dles comisciuns.
- (4) La prozedöra normala de ejam y de aprovaziun direta da pert dla Ciamena vëgn dagnora adotada por i dessëgns de lege che reverda la costituziun y les lites, la delegaziun legislativa, l'autorisaziun da ratifiché tratat internazionai, l'aprovaziun di bilanc y i cunc consuntifs.

Art. 73

- (1) Les leges vëgn promulgades dal Presidënt dla Republica tl tēmp de n mēis dal'aprovaziun.
- (2) Sce les Ciamenes, vignöna cun la maioranza assoluta de sü componënc, detlarëia súa prescia vëgn la lege promulgada tl tēmp stabilí da chësta.
- (3) Les leges vëgn publicades atira do la promulgaziun y vá en forza le chinejim de do súa publicaziun, ater co sce les leges instësses stabilësc n termin desfarënt.

Art. 74

- (1) Le Presidënt dla Republica pó, denant co promulghé la lege, ti damané cun n message motivé ales Ciamenes na deliberaziun nöia.
- (2) Sce les Ciamenes aprovëia indô la lege, mëssera gní promulgada.

Art. 75

- (1) Al vëgn fissé n referendum popolar por deliberé l'abrogaziun, totala o parziala, de na lege o de n at che á valor de lege, sce cincëntmille litadus o cin' aconsiadus regionai se le damana.
- (2) Al ne n'é nia conzedü le referendum por les leges tributaras y de bilanz, de amnestia y de reduziun dla pëna, de autorizaziun da ratifiché tratat internazionai.
- (3) Düc i zitadins cherdá a lité la Ciamena di deputac á le dërt de tó pert al referendum.
- (4) La proposta sotmetüda a referendum vëgn aprovada sce la maioranza dles porsones che á le dërt da lité á tut pert ala votaziun, y sce al vëgn arjunt la maioranza dles usc varëntes.
- (5) La lege determinëia les modalitës de atuaziun dl referendum.

Art. 76

- (1) L'eserzize dla funziun legislativa ne ti pó nia gní deleghé al Govern, ater co cun la determinaziun de prinzijs y criters diretifs y ma por n tēmp limité y por ogec definis.

Art. 77

- (1) Le Govern ne pó nia emané decrec che ais valor de lege ordinara zënza la delegaziun dles Ciamenes.
- (2) Canche le Govern adotëia, te caji straordinars de bojëgn y de prescia, sot súa responsabilité, provedimënc provisorii cun forza de lege, mëssel i presenté le medemo de por la converjiun ales Ciamenes che vëgn convocades aposta y se abina adöm te cin' dis, ince sce ares é gnüdes descomponüdes.
- (3) I decrec perd atira súa faziun, sce ai ne vëgn nia convertis te lege tl tēmp de sessanta dis da súa publicaziun. Les Ciamenes pó porimpó regolé cun lege i raporc iuridics che vëgn da decrec nia convertis.

Art. 78

- (1) Les Ciamenes deliberëia la condiziun de vera y ti conferësc al Govern i podëis che vá debojëgn.

Art. 79

- (1) L'amnestia y la reduziun dla pëna vëgn conzedüs cun lege deliberada cun la maioranza de dui terzi di componënc de vigni Ciamena, te vigni so articul y tla votaziun finala.
- (2) La lege che conzed l'amnestia o la reduziun dla pëna stabilësc le termin por súa aplicaziun.
- (3) Te vigni caje ne pó l'amnestia y la reduziun dla pëna nia gní aplicades ai reac cometüs do la presentaziun dl dessëgn de lege.¹⁰

Art. 80

- (1) Les Ciamenes autorisëia cun lege la ratificaziun di tratat internaziunai che é de natöra politica, o prevëiga arbitraji o regolamënc iudiziars, o porta ite mudaziuns dl teritore o groaries finanziars o mudaziuns de leges.

Art. 81

Le Stat garantësc l'ecuilber danter les entrades y les spëises de so bilanz, tignin cunt dles fases negatives y de chëres positives dl ziclus economich. L'indebitamënt vëgn lascé pro ma por conscidré les faziuns dl ziclus economich y, do l'autorisaziun dles Ciamenes adotada a maioranza assoluta de sü componënc, canche al se porta pro evënc ezezionai. Vigni lege che comporta groaries nöies o maius mëss ince se procuré i mesi por ti rové a ce. Vigni ann aprovëia les Ciamenes cun lege le bilanz y le decunt consuntif presentá dal Govern. L'eserzize provisorio dl bilanz pó ma gní conzedü por lege y por periodes de tëmp de indöt nia plü co cater mëisc. Le contignü dla lege de bilanz, les normes fondamentales y i criters por garantí l'ecuilber danter les entrades y les spëises di bilanc y la sostenibilitè dl debit de dotes les aministrazions publiches vëgn stabilis cun lege aprovada a maioranza assoluta di componënc de vigni Ciamera, tl respet di prinzijs definis cun lege costituzionala.^{11, 12}

Art. 82

- (1) Vigni Ciamera pó despone inrescides sön materies de interes publich.
- (2) Por chësc fin nominëiera danter sü componënc na comisciun metüda adöm a na moda da respidlé la proporziun di grups desvalis. La comisciun d'inrescida inviëia ia les inrescides y i ejams cun i medemi podëis y les medemes limitaziuns dl'autoritè iudiziara.

Titul II - Le Presidënt dla Republica

Art. 83

- (1) Le Presidënt dla Republica vëgn lité dal Parlamënt te na sentada a chëra che sü componënc tol pert deboriada.
- (2) Ala lita tolel pert trëi delegá por vigni Regiun, litá dal Consëi regional a na moda che al vëgnes garantí la rappresentanza dles mendranzes. La Valle d'Aosta á ma un n deleghé.
- (3) La lita dl Presidënt dla Republica vëgn fata tres lita so-crëta cun la maioranza de dui terzi dl'assemblea. Do la terza lita bastel la maioranza assoluta.

Art. 84

- (1) Al pó gní lité sciöche Presidënt dla Republica vigni zitadin che á complí cincant'agn y á i dërc zivii y politics.
- (2) L'inciaria de Presidënt dla Republica é incompatibla cun vigni atra inciaria.
- (3) Le davagn y la dotaziun dl Presidënt vëgn determiná dala lege.

Art. 85

- (1) Le Presidënt dla Republica vëgn lité por 7 agn alalungia.
- (2) Trënta dis denanco le termin tomes, chërda ite le Presidënt dla Ciamera di deputac na sentada a chëra che le Parlamënt y i delegá regionai tol pert deboriada por lité le Presidënt dla Republica nù.
- (3) Sce les Ciamenes é descomponüdes, o al mancia manco co trëi mëisc a süa tomanza, vëgn la lita fata te chinesc dis dala sentada dles Ciamenes nöies. Inurcaltan vëgnel proroghé i podëis dl Presidënt en ciaria.

Art. 86

- (1) Les funziuns dl Presidënt dla Republica vëgn te vigni caje eserzitades dal Presidënt dl Senat, sce al ne pó nia les ademplí.
- (2) Tl caje de impedimënt permanënt o de mort o de demisciuns dl Presidënt dla Republica, chërda ite le Presidënt dla Ciamera di deputac la lita dl Presidënt dla Republica nù te chinesc dis, ater co sce le termin é preodü plü tert, ajache les Ciamenes é descomponüdes o al mancia manco co trëi mëisc a süa zessaziun.

Art. 87

- (1) Le Presidënt dla Republica é le surastant dl Stat y rappresentëia l'unità nazionala.
- (2) Al pó ti ortié messaggi ales Ciamenes.
- (3) Al chërda ite les lites dles Ciamenes nöies y fissa süa pröma indunada.
- (4) Al autorisëia la presentaziun ales Ciamenes di dessëgns de lege sön scomenciadia dl Govern.
- (5) Al promulghëia les leges y emanëia i decrec che á valor de lege y i regolamënc.
- (6) Al chërda ite le referendum popolar ti caji preodüs dala Costituziun.
- (7) Al nominëia, ti caji indicá dala lege, i funzionars dl Stat.
- (8) Al acreditéia y s'incunta cun i rappresentanc diplomatics, al ratifichëia i tratat internaziunai do avëi ciagé, sce al vá debojëgn, l'autorisaziun dles Ciamenes.
- (9) Al á le comando dles Forzes armades, al presidiëia le Consëi plü alt de defenüda constituí aladö dla lege, al detlarëia le stat de vera deliberé dales Ciamenes.

(10) Al presidiëia le Consëi plü alt dla magistratöra.

(11) Al pó conzede la grazia y mudé les pênes.

(12) Al surandá les onoranzas dla Republica.

Art. 88

(1) Le Presidënt dla Republica pó deslié les Ciamenes o ince ma öna dles döes, do avëi aldí sù Presidënc.

(2) Al ne pó nia eserzitë chësta facolté ti ultimi sis mëisc de so mandat, ater co sce ai vá a öna daldöt o en pert cun i ultimi sis mëisc dla legislatöra.¹³

Art. 89

(1) Degun at dl Presidënt dla Republica ne vel sce al ne vëgn nia cuntrafirmé dai ministri proponënc, che s'un surantol la responsabilité.

(2) I ac che á valur legislatif y i atri ac indicá dala lege vëgn cuntrasotescric ince dal Presidënt dl Consëi di Ministri.

Art. 90

(1) Le Presidënt dla Republica ne n'é nia responsabl dles aziuns cometüdes tl eserzize de sües funziuns, ater co por tradimënt alt o por atentat ala Costituziun.

(2) Te chisc caji vëgnel metü tl stat de acüsa dal Parlamënt te na sentada coletiva, cun la maggioranza assoluta de sü componënc.

Art. 91

(1) Le Presidënt dla Republica fej joramënt de fedelté ala Republica y de osservanza dla Costituziun dan le Parlamënt rovë adöm te na sentada coletiva, denant co surantó sües funziuns.

Titul III - Le Govern

Seziun I - Le Consëi di ministri

Art. 92

(1) Le Govern dla Republica é metü adöm dal Presidënt dl Consëi y dai ministri, che costituësc deboriada le Consëi di ministri.

(2) Le Presidënt dla Republica nominëia le Presidënt dl Consëi di ministri y, sön proposta de chësc, i ministri.

Art. 93

(1) Le Presidënt dl Consëi di ministri y i ministri fej joramënt tles mans dl Presidënt dla Republica, denant co surantó les funziuns.

Art. 94

(1) Le Govern mëss avëi la crëta de tramesdöes les Ciamenes.

(2) Vigni Ciamenta conzed o revochëia la crëta tres moziun motivada litada cun apel nominal.

(3) Tl tēmp de diesc dis da súa formaziun se presentëia le Govern ales Ciamenes por ciagé la crëta.

(4) La usc decuntra de öna o de tramesdöes les Ciamenes sön na proposta dl Govern ne comporta nia le dovëi de demisciuns.

(5) La moziun de desfidënza mëss gní sotescrita da altamo n diejimo di componënc dla Ciamenta y pó impormó gní metüda en discusciun trëi dis do súa presentaziun.

Art. 95

(1) Le Presidënt dl Consëi di ministri manajëia la politica generala dl Govern y nen é responsabl. Al mantëgn l'unité de orientamënt politich y aministratif y al sostëgn y coordinëia l'ativité di ministri.

(2) I ministri é deboriada responsabli di ac dl Consëi di ministri, y individualmënter di ac de sù ciamps de competënza.

(3) La lege se crüzia dl ordinamënt dla Presidënza dl Consëi y determinëia le numer, les atribuziuns y l'organisaziun di ministers.

Art. 96

(1) Le Presidënt dl Consëi di ministri y i ministri vëgn, ince sce ai ne n'é nia plü en ciaria, sotmetüs por i reac cometüs tl eserzize de sües funziuns ala iurisdiziun ordinaria, do che le Senat dla Republica o la Ciamenta di deputac á dé l'autorisaziun, aladô dles normes stabilides cun lege costituzionala.¹⁴

Seziun II - L'Aministraziun Publica

Art. 97

(1) Les aminstraziuns publiches garantësc a öna cun l'ordinamënt dl'Uniun europeica l'ecuilber di bilanc y la sostignibilité dl debit publich.¹⁵

(2) I ofizi publics vëgn organisá aladô dles disposiziuns de lege, a na moda che al vëgnes garantí le bun andamënt y l'imparzialité dl'aminstraziun.

(3) Tl ordinamënt di ofizi vëgnel determiné i ciamps de competënza, les atribuziuns y les responsabilités di funzionars.

(4) Ai posc de laur tles aminstraziuns publiches ti röion pormez tres concurs, ater co ti caji stabilis dala lege.

Art. 98

- (1) I impiegac publics é al sorvisc esclusif dla Naziun.
- (2) Sce ai é comëmbri dl Parlamënt ne pói nia ciafé promoziuns, ater co por anzianité.
- (3) Cun lege pón limité le dërt da se scrí ite te partis politics por i magistrac, i militars de cariera en sorvisc atif, i funzionars y i agënc de polizia, i rapresentanc diplomatics y consolars foradecá.

Seziun III - I organs ausiliars

Art. 99

- (1) Le Consëi nazional dl'economia y dl laur é metü adöm, aladô dles modalités stabilides dala lege, da esperc y da rapresentanc dles categories produtives, te na mosôra che tēgnes cunt de súa importanza numerica y cualitativa.
- (2) Al é n organ de consulënza dles Ciameses y dl Govern por les materies y aladô dles funziuns che ti vëgn atribuides dala lege.
- (3) Al á la scomenciadia legislativa y pó porté pro al'elaboraziun dla legislaziun economica y sozuala aladô di prinziips y ti limic stabilis dala lege.

Art. 100

- (1) Le Consëi de Stat é n organ de consulënza iuridich-amministrativa y de sconanza dla iustizia tl'aministrazion.
- (2) La Curt di cunc eserzitëia le control preventif de legitimité sön i ac dl Govern, y ince chël suandënt sön la gestiun dl bilanz dl Stat. Ara tol pert, ti caji y tles formes stabilides dala lege, al control sön la gestiun finanziaria di ënc che ciafa contribuc ordinars dal Stat. Ara ti lascia alsavëi diretamënter ales Ciameses le resultat dl control fat.
- (3) La lege garantësc l'indipendënza di dui istituc y de sū componënc dan le Govern.

Titul IV - La Magistratöra

Seziun I - Ordinamënt iurisdizional

Art. 101

- (1) La iustizia vëgn aministrada tl inom dl popul.
- (2) I vicars é ma sotmetüs ala lege.

Art. 102

- (1) La funziun iurisdizionala vëgn eserzitada da magistrac

ordinars istituis y regolá aladô dles normes sön l'ordinamënt iudiziar.

- (2) Al ne pó nia gní istituí vicars straordinars o vicars speziai. Al pó ma gní istituí pro i organs iudiziars ordinars seziuns spezialisades por certes materies, ince cun la partezipaziun de zitadins adatá che ne toca nia pro la magistratöra.
- (3) La lege regolëia i caji y les formes dla partezipaziun direta dl popul al'aministrazion dla iustizia.

Art. 103

- (1) Le Consëi de Stat y i atri organs de iustizia amministrativa á iurisdiziun por la sconanza ti confrunc dl'aministrazion publica di interesc legitims y te materies particulares indicades dala lege, ince di dërc sogetifs.
- (2) La Curt di cunc á iurisdiziun tles materies de contabilité publica y te chëres spezificades dala lege.
- (3) I tribunai militars te tēmp de vera á la iurisdiziun stabilida dala lege. Tl tēmp de pesc á ma la iurisdiziun por i reac militars cometüs da porsones che fej pert dles Forzes Armades.

Art. 104

- (1) La magistratöra é n ordin autonom y independënt da vgni ater podëi.
- (2) Le Consëi plü alt dla magistratöra é presidié dal Presidënt dla Republica.
- (3) Al toca lapró de dërt le pröm presidënt y le procuradú general dla Curt de cassaziun.
- (4) I atri componënc vëgn litá por dui terzi da duc i magistrac ordinars danter chi dles categories desfarëntes, y por un n terzo dal Parlamënt te na sentada coletiva danter professurs ordinars de universités de materies iuridiches y avocac cun chinesc agn de pratica profesionala.
- (5) Le Consëi lita n vize-presidënt danter i componënc designá dal Parlamënt.
- (6) I comëmbri litá dl Consëi romagn en ciaria cater agn alalungia y ne pó nia gní litá danü atira dedô.
- (7) Cina che ai é en ciaria ne pói nia ester scric ite ti registri profesionali, y gnanca fá pert dl Parlamënt o de n Consëi regional.

Art. 105

- (1) Al Consëi plü alt dla magistratöra ti spetel, aladô dles normes dl ordinamënt iudiziar, les assunziuns, les assegnaziuns y i trasferimënc, les promoziuns y i provedimënc disciplinars di magistrac.

Art. 106

- (1) Les nominaziuns di magistrac vëgn fates tres concurs.

- (2) La lege sön l'ordinamënt iudiziar pó conzede la nomina-ziun, ince litala, di magistrac onorars por dotes les fun-ziuns atribuides a singui vicars.
- (3) Sön proposta dl Consëi plü alt dla magistratöra pól gní nominé sciöche aconsiadus de cassaziun, porvia de miric straordinars, professurs ordinars de universités de mate-ries iuridiches y avocac che á chinesc agn de sorvisc y é iscrib ti registri speziai por les iurisdiziuns superiures.

Art. 107

- (1) I magistrac ne pó nia gní destituis. Ai ne pó nia gní dejincia-riá temporaneamënter o por tres, ai ne pó nia gní trasferis te d'atres sëntes y ai ne pó nia ciafé d'atres funziuns, ater co tres dezijiun dl Consëi plü alt dla magistratöra, adotada o por les rajuns y cun les garanzies de defenüda stabilides dal ordinamënt iudiziar o cun so consëns.
- (2) Le Minister dla iustizia á la faculté da invié ia l'aziun disciplinara.
- (3) I magistrac se desfarenziëia danter ëi ma por la desva-lianza de funziuns.
- (4) Le ministere publich god dles garanzies stabilides te sü confrunc dales normes sön l'ordinamënt iudiziar.

Art. 108

- (1) Les normes sön l'ordinamënt iudiziar y sön vigni magi-stratöra vëgn stabilides cun lege.
- (2) La lege garantësc l'independënza di vicars dles iurisdizi-uns speziales, de so Ministere publich, y de chi che ne alda nia lapró, che tol pert al'aministrazion dla iustizia.

Art. 109

- (1) L'autorité iudiziara desponn diretamënter dla polizia iudi-ziara.

Art. 110

- (1) Tl respet dles competënzes dl Consëi plü alt dla magi-stratöra, ti spetel al Ministere dla iustizia l'organisaziun y le funzionamënt di sorvisc che reverda la iustizia.

Seziun II - Normes sön la iurisdiziun

Art. 111

- (1) La iurisdiziun vëgn atuada tres n prozes iüst regolé dala lege.¹⁶
- (2) Vigni prozes se dejoj tl contradictore danter les perts, te condiziuns de parité, dan n vicar terzo y imparzial. La lege nen garantësc na dorada adatada.¹⁶
- (3) Tl prozes penal garantësc la lege che la porsona acusa-da de n reat vëgnes informada le plü debota che ara vá

a na moda rresservada dla natöra y dles rajuns dl'acüsa moiüda cuntra d'ëra; che ara ais le tëmpe y les condiziuns che vá debojëgn por arjigné ca süa defenüda; che ara pois damané fora o fá damané fora dan le vicar les por-sones che fej detlaraziuns cuntra d'ëra, che al vëgnes cherdé adalerch y damané fora porsones a süa defenüda ales medemes condiziuns dl'acüsa, y che ara pois porté dant vigni ater meso de proa a so bëgn; che ara vëgnes sostignida da n interpret sce ara ne capësc nia o ne baia nia le lingaz adoré tl prozes.¹⁶

- (4) Le prozes penal vëgn regolé dal prinzip dl contradictore por ci che reverda la formaziun dla proa. La colpa dl im-putat ne pó nia gní porvada sön la basa de detlaraziuns fates da che che, por lita lëdia, se á dagnora refusé de süa buna da gní damané fora dal imputat o da so defensur.¹⁶
- (5) La lege regolëia i caji olache la formaziun dla proa ne vëgn nia fata tl contradictore por le consëns dl imputat o l'imposcibilité ogetiva azertada, o por faziun de n com-portamënt cuntra la lege desmostré.¹⁶
- (6) Düc i provedimënc iurisdizionali mëss gní motivá.
- (7) Cunter les sentënzes y cunter i provedimënc sön la liber-té personala, pronunziá dai organs iurisdizionali ordinars o speziai, pón dagnora fá recurs pro la Cassaziun por vio-laziun dla lege. Da chësta norma pón ma desvié por les sentënzes di tribunai militars tl tëmpe de vera.
- (8) Cunter les dezijiuns dl Consëi de Stat y dla Curt di cunc pón ma fá recurs pro la Cassaziun por les rajuns che re-verda la iurisdiziun.

Art. 112

- (1) Le Ministere publich á le dovëi de eserzité l'aziun penala.

Art. 113

- (1) Cunter i ac dl'aministrazion publica vëgnel dagnora con-zedü la sconanza iurisdizionala di dërc y di interesc legi-tims dan i organs de iurisdiziun ordinara o aministrativa.
- (2) Chësta sconanza iurisdizionala ne pó nia gní stlütä fora o limitada a mesi de impugnaziun particulars o por certes categories de ac.
- (3) La lege determinëia ci organs de iurisdiziun che pó anulé i ac dl'aministrazion publica ti caji y cun la faziun preodüda da chësta lege.

Titul V - Les Regions, les Provinzies, i Comuns

Art. 114

- (1) La Republica é costituita dai Comuns, dales Provinzies, dales Cités metropolitanes, dales Regions y dal Stat.

- (2) I Comuns, les Provinzies, les Cités metropolitanas y les Regions é ènc autonomas cun de sù statuc, podëis y funziuns aladô di prinzijs fissâ dala Costituziun.
- (3) Roma é la capitala dla Republica. La lege dl Stat regolamentëia so ordinamënt.¹⁷

Art. 115¹⁸

Art. 116

- (1) Le Friuli Venezia Giulia, la Sardegna, la Sicilia, le Trentin-Südtirol y la Valle d'Aosta á formes y condiziuns particolares de autonomia, aladô de sù statuc speziai adotâ cun lege costituzionala.
- (2) La Regiun Trentin-Südtirol é costituita dales Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan.
- (3) De plü formes y condiziuns particolares de autonomia, che reverda les materies odüdes danfora tl terzo coma dl articul 117 y les materies indicades tl secundo coma dl medemo articul ales lëtres l), ma por ci che á da nen fá cun l'organisaziun dla iustizia de pesc, n) y s), pó gní atribuides a d'atres Regions cun lege statala, sön scomenciadia dla Regiun interessada, do avèi aldí i Ènc locai, tl respet di prinzijs odüs danfora dal articul 119. La lege vëgn aprovada dales Ciamenes cun la maioranza assoluta di componënc, sön la basa de intenüda danter le Stat y la Regiun interessada.¹⁹

Art. 117

- (1) Le podëi legislatif vëgn eserzitê dal Stat y dales Regions tl respet dla Costituziun y di vincui che vëgn dal ordinamënt comunitar y dai dovëis internazonai.
- (2) Le Stat á la legislaziun esclusiva te chëstes materies:
 - (a) politica estera y raporc internazonai dl Stat; raporc dl Stat cun l'Uniun europeica; dêrt de asil y condiziun iuridica di zitadins di Stac che ne fej nia pert dl'Uniun europeica;
 - (b) imigraziun;
 - (c) raporc danter la Republica y les confesciuns religiozes;
 - (d) defenüda y Forzes armades; segurëza dl Stat; ermes, muniziuns y esplosifs;
 - (e) monëda, sconanza dl sparagn y marciâ finanziares; sconanza dla concorënza; sistem monetar; sistem tributar y contabil dl Stat; avaliaziun dles ressurses finanziares;²⁰
 - (f) organs dl Stat y leges eletorales che alda lapró; referendum statai; lita dl Parlamënt europeich;
 - (g) ordinamënt y organisaziun aministrativa dl Stat y di ènc publics nazionai;
 - (h) ordin public y segurëza, ater co la polizia aministrativa locala;

- (i) zitadinanza, stat zivil y anagrafes;
- (l) iurisdiziun y normes prozessuales; ordinamënt zivil y penal; iustizia aministrativa;
- (m) determinaziun di liví essenziail dles prestaziuns che reverda i dêrc zivii y soziai che mëss gní garantis sön dôt le teritore nazional;
- (n) normes generales sön l'istruziun;
- (o) previdënza soziai;
- (p) legislaziun litala, organs de govern y funziuns fundamentales de Comuns, Provinzies y Cités metropolitanas;
- (q) doganes, proteziun di confins nazionai y profilassa internazonala;
- (r) pëisc, mosöres y determinaziun dl tëmp; coordinamënt dl'informaziun statistica y coordinamënt informatic di dac d'aministrazion statala, regionala y locala; operes dl intelet;
- (s) sconanza dl ambiënt, dl ecosistem y di bëgns culturai.
- (3) Chëstes materies alda pro la legislaziun concorënta: i raporc internazonai dles Regions y chi cun l'Uniun europeica; le comerz cun l'ester; la sconanza y la segurëza dl laur; l'istruziun, tl respet dl'autonomia dles istituziuns scolastiches ater co chëres dl'istruziun y dla formaziun profesconala; les profesciuns; l'inrescida scientifica y tecnologica y le sostëgn dl'inovaziun por i seturs produtifs; la sconanza dla sanité; l'alimentaziun; l'ordinamënt sportif; la proteziun zivila; le govern dl teritore; i porc y i aeroporc zivii; les gran rëis de trasport y de navigaziun; l'ordinamënt dla comunicaziun; la produziun, le trasport y la destribuziun nazionala dl'energia; la previdënza complementara y integrativa; l'armonisaziun di bilanc publics y le coordinamënt dla finanza publica y dl sistem tributar; la valorisaziun di bëgns culturai y ambientai y la promoziun y l'organisaziun de ativités culturales; les casses de sparagn, les casses rurales, les aziëndes de credit a carater regional; i ènc de credit fondiar y agrar a carater regional. Tles materies de legislaziun concorënta ti spetel ales Regions le podëi legislatif, ater co por la determinaziun di prinzijs fundamentai, resservada ala legislaziun dl Stat.²¹
- (4) Ales Regions ti spetel le podëi legislatif por dotes les materies nia resservades espressamënter ala legislaziun dl Stat.
- (5) Les Regions y les Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan tol pert, por ci che reverda les materies de súa competënza, ales dezijiuns sön la formaziun di ac normatifs comunitars y se crüzia dl'atuaziun y dl'esecuziun dles acordanzas internazonales y di ac dl'Uniun europeica, tl respet dles normes de prozedöra stabilides dala lege statala, che regolamentëia les modalitës de eserzize dl podëi sostitutif tl caje che al ne gniss fat nia.

- (6) Le podëi regulamentar ti speta al Stat tles materies de legislaziun esclusiva, ater co sce deleghé ales Regiuns. Te vigni atra materia ti speta le podëi regulamentar ales Regiuns. I Comuns, les Provinzies y les Cités metropolitanas á le podëi regulamentar por ci che reverda la regolamentaziun dl'organisaziun y dl desfirmamënt dles funziuns che ti é gnüdes atribuides.
- (7) Les leges regionales tol demez vigni impedimënt che tègn sò l'avalianza plëna danter ëi y ères tla vita sozuala, culturala y economica, y sostègn l'avalianza danter ères y ëi pro l'azes ales inciaries litalas.
- (8) La lege regionala ratifichëia les intenüdes dla Regiun cun d'atres Regiuns por le miú eserzize de sües funziuns, ince tres l'individuaziun de organs coletifs.
- (9) Tles materies de süa competënza pó la Regiun stlüje jö acordanzas cun Stac y intenüdes cun ënc teritoriai de n ater Stat, ti caji y tles formes regulamentades da leges statales.²²

Art. 118

- (1) Les funziuns aministratives ti vëgn atribuides ai Comuns, ater co sce ares ti vëgn surandades a Provinzies, Cités metropolitanas, Regiuns y Stat, sön la basa di prinzijs de sussidiarieté, desfarenziaziun y adeguatëza, por assiguré so eserzize unitar.
- (2) I Comuns, les Provinzies y les Cités metropolitanas á sües funziuns aministratives y chëres surandades cun lege statala o regionala, aladò dles competënzes che alda lapró.
- (3) La lege statala regulamentëia les formes de coordinamënt danter le Stat y les Regiuns tles materies odüdes dant dales lëtres b) y h) dl coma 2 dl articul 117, sciöche ince les formes de intenüda y coordinamënt tl ciamp dla sconanza di bëgns culturalai.
- (4) Le Stat, les Regiuns, les Cités metropolitanas, les Provinzies y i Comuns sostègn la scomenciadia autonoma di zitadins, singui y assoziá, por le desfirmamënt de ativités de interes general, sön la basa dl prinzip de sussidiarieté.²³

Art. 119

- (1) I Comuns, les Provinzies, les Cités metropolitanas y les Regiuns á l'autonomia finanziara por les entrades y les spëises tl respet dl eculiber de sü bilanc y dëida garantí l'osservanza di lians economics y finanziairs che vëgn dal ordinamënt dl'Uniun europeica.²⁴
- (2) I Comuns, les Provinzies, les Cités metropolitanas y les Regiuns á ressurses autonomes. Ai stabilësc y aplicheia sü tribut y sües entrades, a öna cun la Costituziun y aladò di prinzijs de coordinamënt dla finanza publica y dl si-

stem tributar. Ai partezipëia ales entrades di tribut statai che reverda so teritore.

- (3) La lege dl Stat istituësc n fonds d'avaliazion, zënza vincui de destinaziun, por i raiuns cun na mëndra capazité fiscal por abitant.
- (4) Les ressurses che vëgn dales fontanes preodüdes dai comesc dessura ti conzed ai Comuns, ales Provinzies, ales Cités metropolitanas y ales Regiuns da finanzié dal-döt les funziuns publiches a d'ères atribuides.
- (5) Por sostigní le svilup economich, la coejun y la solidarité sozuala, por tó demez les desvalianzes economiches y soziales, por sostigní l'eserzize efetif di dërc dla porsona, o por ademplí fins desvalis dal eserzize normal de sües funziuns, destinëia le Stat ressurses implü y fej intervënc speziai a bëgn de certi Comuns, certes Provinzies, certes Cités metropolitanas y certes Regiuns.
- (6) I Comuns, les Provinzies, les Cités metropolitanas y les Regiuns á n so patrimoine, atribuí aladò di prinzijs generai determiná dala lege statala cun la definiziun di planns de amortamënt y a condiziun che al vëgnes respeté l'eculiber dl bilanz por le comples di ënc de vigni Regiun. Ai pó ma s'indebité por finanzié spëises de investimënt. Al é stlüt fora vigni garanzia da pert dl Stat por i debic che ai á fat.^{25, 26}

Art. 120

- (1) La Regiun ne pó nia istituí dac de importaziun o esportaziun o transiamënt danter les Regiuns, no adoté provedimënc che tègn sò a val' moda la zircolaziun lëdia dles porsones y dles cosses danter les Regiuns, no limité l'eserzize dl dërt da lauré indlunch tl teritore nazional.
- (2) Le Govern pó agí impede i organs dles Regiuns, dles Cités metropolitanas, dles Provinzies y di Comuns, sce al ne vëgn nia tigní ite les normes y i tratat internazionai, o les normes comunitares, o tl caje de gran prigo por l'ordin y la segurëza publica, o sce al vá debojëgn por scone l'unité iuridica o l'unité economica, y dantadöt i sorvisc essenziail che reverda i dërc zivii y soziai, zënza tigní cunt di confins teritoriai di governs locai. La lege definësc les prozedöres por garantí che i podëis sostitutifs vëgnes eserzitá tl respet dl prinzip de sussidiarieté y dl prinzip de colaboraziun loiala.²⁷

Art. 121

- (1) I organs dla Regiun é: le Consëi regional, la Junta y so Presidënt.
- (2) Le Consëi regional eserzitëia i podëis legislatifs atribuis ala Regiun y les atres funziuns che ti é gnüdes surandades dala Costituziun y dales leges. Al pó fá propostes de lege ales Ciamenes.

- (3) La Junta regionala é l'organ esecutif dles Regiuns.
- (4) Le Presidënt dla Junta rapresentëia la Regiun; al manajëia la politica dla Junta y nen é responsabl; al promulghëia les leges y emanëia i regolamënc regionai; al manajëia les funziuns aministratives delegades dal Stat ala Regiun, se conforman ales istruziuns dl Govern dla Republica.²⁸

Art. 122

- (1) Le sistem de lita y i caji de ilitabilité y de incompatibilité dl Presidënt y di atri componënc dla Junta regionala, sciöche ince di aconsiadus regionai, vëgn regolamentá cun lege dla Regiun ti limic di prinziips fundamentai stabilis cun lege dla Republica, che stabilësc ince la dorada di organs litai.
- (2) Degügn ne pó fá pert tl medemo tëmp de n Consëi o na Junta regionala y de öna dles Ciamentes dl Parlamënt, de n ater Consëi o de n'atra Junta regionala, o dl Parlamënt europeich.
- (3) Le Consëi lita danter sü componënc n Presidënt y n ofize de presidënza.
- (4) I aconsiadus regionai ne pó nia gní cherdá a respogne por les minunghes portades dant y les usc dades tl eserzize de sües funziuns.
- (5) Le Presidënt dla Junta regionala vëgn lité cun lita universal y direta, ater co sce le statut regional stabilësc val' d'ater. Le Presidënt lité nominëia y revochëia i componënc dla Junta.²⁹

Art. 123

- (1) Vigni Regiun á n statut che determinëia, a öna cun la Costituzione, süa forma de govern y sü prinziips fundamentai de organisaziun y funzionamënt. Le statut regolëia l'eserzize dl dërt de scomenciadia y referendum sön leges y provedimënc aministratifs dla Regiun y la publicaziun dles leges y di regolamënc regionai.
- (2) Le statut vëgn aprové y mudé dal Consëi regional cun lege aprovada cun la maioranza assoluta de sü componënc, cun döes deliberaziuns adotades öna indó l'atra cun na palsa de altamo dui mëisc danterite. Por chësta lege ne vál nia debojëgn dl sigil da pert dl Commissar dl Govern. Le Govern dla Republica pó promöie la chestiun de legitimité costituzionala sön i statuc regionai dan la Curt costituzionala, te trënta dis da süa publicaziun.
- (3) Le statut vëgn sotmetü a referendum popolar, sce n cincantejimo di litadus dla Regiun o n cuanto di componënc dl Consëi regional se le damana, te trëi mëisc da süa publicaziun. Le statut sotmetü a referendum ne vëgn nia promulghé, sce al ne vëgn nia aprové cun la maioranza dles usc varëntes.

- (4) Te vigni Regiun regolamentëia le statut le Consëi dles autonomies locales sciöche organ de consultaziun danter la Regiun y i Ënc locai.³⁰

Art. 124³¹

Art. 125

- (1)³²
- (2) Tla Regiun vëgnel istituí organs de iustizia aministrativa de pröm degré, aladô dl ordinamënt stabilí tres lege dla Republica. Al pó ince gní istituí seziuns che n'á nia la sënta tl capolüch dla Regiun.

Art. 126

- (1) Cun decret motivé dl Presidënt dla Republica vëgnel desponü la descomposiziun dl Consëi regional y la destituziun dl Presidënt dla Junta che á cometü aziuns cuntra la Costituzione o violaziuns pesoces cuntra la lege. La descomposiziun y la destituziun pó ince gní desponüdes por rajuns de segurëza nazionala. Le decret vëgn adoté do avëi aldí na Comisciun de deputac y senaturs metüda adöm por les chestiuns regionales aladô dles modalités stabilides cun lege dla Republica.
- (2) Le Consëi regional pó detlaré la desfidënza ti confrunc dl Presidënt dla Junta tres moziun motivada, sotescrita da altamo n cuanto de sü componënc, y aprovada por apel nominal cun la maioranza assoluta di componënc. La moziun pó impormó gní metüda en discusciun trëi dis do la presentaziun.
- (3) L'aprovaziun dla moziun de desfidënza ti confrunc dl Presidënt dla Junta lité cun lita universal y direta, sciöche ince süa destituziun, so impedimënt permanent, süa mort o sües demisciuns voluntares, porta pro ales demisciuns dla Junta y ala descomposiziun dl Consëi. Te vigni caje á les demisciuns contestuales dla maioranza di componënc dl Consëi la medema faziun.³³

Art. 127

- (1) Le Govern pó promöie la chestiun de legitimité costituzionala dan la Curt costituzionala, te sessanta dis da süa publicaziun, sce al arata che na lege regionala vais sura la competënza dla Regiun fora.
- (2) La Regiun pó promöie la chestiun de legitimité costituzionala dan la Curt costituzionala, te sessanta dis dala publicaziun dla lege o dl at che á valor legal, sce ara arata che na lege o n at che á valor legal dl Stat o de n'atra Regiun vais cuntra süa competënza.³⁴

Art. 128³⁵

Art. 129 ³⁶

Art. 130 ³⁷

Art. 131

- (1) Al vëgn constituí chëstes Regiuns: Piemonte, Valle d'Aosta, Lombardia, Trentin-Südtirol, Veneto, Friuli Venezia Giulia, Liguria, Emilia-Romagna, Toscana, Umbria, Marche, Lazio, Abruzzo, Molise ³⁸, Campania, Puglia, Basilicata, Calabria, Sicilia, Sardegna.

Art. 132

- (1) Cun lege costituzionala pón, do avëi aldí i Consëis regional, despone la fujiun de Regiuns che é bele o la creaziun de Regiuns nòies cun altamo n miliun de abitanc, sce tan de Consëis comunai da rapresenté altamo n terzo dles popolaziuns interessades se le damana, y la proposta vëgn aprovada cun referendum dala maioranza dles popolaziuns.
- (2) An pó ti conzede ales Provinzies y ai Comuns che se le damana che ai vëgnes destacá da na Regiun y agregá a n'atra cun l'aprovaziun dla maioranza dles popolaziuns dla Provincia o dles Provinzies interessades y dl Comun o di Comuns interessá, manifestada tres referendum y cun lege dla Republica, do avëi aldí i Consëis regional. ³⁹

Art. 133

- (1) La mudaziun dles zircoscriziuns provinciales y la istituiziun de Provinzies nòies te na Regiun, vëgn stabilides cun leges dla Republica sòn scomenciadia di Comuns, do avëi aldí la Regiun instëssa.
- (2) La Regiun pó constituí te so raiun Comuns nüs y mudé sües zircoscriziuns y denominaziuns cun sües leges, do avëi aldí les popolaziuns interessades.

Titul VI - Garanzies costituzionales

Seziun I - La Curt costituzionala

Art. 134

- (1) La Curt costituzionala iudichëia: sòn stritaries che reverda la legitimité costituzionala dles leges y di ac che á forza legala dl Stat y dles Regiuns; sòn i conflic de atribuziun danter i podëis dl Stat y sòn chi danter le Stat y les Regiuns, y danter les Regiuns; sòn les plüres cuntra le Presidënt dla Republica, a norma dla Costituiziun. ⁴⁰

Art. 135

- (1) La Curt costituzionala é metüda adöm da chinesc vicars nominá por n terzo dal Presidënt dla Republica, por n terzo dal Parlamënt te na sentada coletiva y por n terzo dles magistratöres plü altes ordinares y aministratives.
- (2) I vicars dla Curt costituzionala vëgn chiris fora danter i magistrac, ince en ponsiun, dles iurisdiziuns plü altes ordinares y aministratives, i professurs ordinars dles universités de materies iuridiches y i avocac che á n'esperienza profesionala de vint agn.
- (3) I vicars dla Curt costituzionala vëgn nominá por n agn, pian ia dal de che ai dá joramënt, y ne pó nia gní nominá ciamó n iade.
- (4) Canche le termin toma, toma ince l'inciaria y l'eserzize dles funziuns dl vicar costituzional.
- (5) La Curt lita danter sù componënc, aladò dles normes stabilides dala lege, le Presidënt che romagn en ciaria trëi agn alalungia y che pó gní lité danü, tl respet a vigni moda di termins de tomanza dl'inciaria de vicar.
- (6) L'inciaria de vicar dla Curt ne vá nia a òna cun chëra de comëmbri dl Parlamënt, de n Consëi regional, cun l'eserzize dla profesziun de avocat y cun vigni atra inciaria o funziun dada dant dala lege.
- (7) Pro les prozedöres de plüra cuntra le Presidënt dla Republica vëgnel cherdé, dlungia i vicars ordinars dla Curt, sèdesc comëmbri trac ala niza da na lista de zitadins che á i recuisic por gní litá sciöche senaturs, che le Parlamënt mët sò vigni n agn tres lita cun les medemes modalitës stabilides por la nominaziun di vicars ordinars. ⁴¹

Art. 136

- (1) Sce la Curt detlarëia l'ilegitimité costituzionala de na norma de lege o de n at che á forza legala, ne n'á la norma plü degöna faziun dal de do la publicaziun dla dezijiun.
- (2) La dezijiun dla Curt vëgn publicada y ti vëgn comunicada ales Ciamentes y ai Consëis regional interessá, a na moda che ai se crüzies aladò dles formes costituzionales, sce ai arata che ara vais debojëgn.

Art. 137

- (1) Na lege costituzionala stabilësc les condiziuns, les formes, i termins de proponibilité di iudizi de legitimité costituzionala y les garanzies d'independënza di vicars dla Curt.
- (2) Cun lege ordinara vëgnel stabilí les atres normes che vá debojëgn por la Costituiziun y le funzionamënt dla Curt.
- (3) Cuntra les dezijiuns dla Curt costituzionala ne vëgnel nia conzedü da fá recurs.

Seziun II - Revijiun dla Costituziun. Leges costituzionales

Art. 138

- (1) Les leges de revijiun dla Costituziun y les atres leges costituzionales vëgn adotades da vigni Ciamena cun döes deliberaziuns, fates öna indô l'atra, cun na palsa de altamo trëi mëisc danterite, y aprovades cun la maioranza assoluta di componënc de vigni Ciamena tla secunda votaziun.
- (2) Chëstes leges vëgn sotmetüdes a referendum popolar, sce n cuinto di comëmbri de öna na Ciamena, o cincëntmille litadus, o cin' Consëis regionai se le damana, te trëi mëisc da súa publicaziun. La lege sotmetüda a referendum ne vëgn nia promulgada, sce ara ne vëgn nia aprovada cun la maioranza dles usc varëntes.
- (3) Al ne vëgn nia tigní le referendum, sce la lege é gnüda aprovada tla secunda votaziun da vigni Ciamena cun la maioranza de dui terzi de sü componënc.

Art. 139

- (1) La forma republicana ne pó nia ester oget de na revijiun costituzionala.

Desposiziuns transitoires y finales

I.

- (1) Cun la jüda en forza dla Costituziun eserzitëia le Sura-stant dl Stat provisory les funziuns de Presidënt dla Republica y surantol chësc titul.

II.

- (1) Sce al ne n'é nia gnü constituí duc i Consëis regionai ala data dla lita dl Presidënt dla Republica, tol ma i componënc dles döes Ciamentes pert ala lita.

III.

- (1) Por la pröma composiziun dl Senat dla Republica vëgnel nominé cun decret dl Presidënt dla Republica senaturs, i deputac dl'Assemblea Costituënta che á i recusis de lege por diventé senaturs y che:
 - é stá presidënc dl Consëi di ministri o de Assemblees legislatives;
 - á fat pert dl Senat deslié;
 - é gnüs litá altamo trëi iadi, cumpedan lapró la litaziun pro l'Assemblea Costituënta;
 - é gnüs detlará tomá tla sentada dla Ciamena di deputac di 9 de novëmber dl 1926;
 - á paié jö la pëna de reclujiun de altamo cin' agn do na condana dl tribunal spezial fascist por la defenüda dl Stat.
- (2) Al vëgn ince nominé senaturs, cun decret dl Presidënt dla Republica, i componënc dl Senat deslié che á fat pert dla Consulta Nazionale.
- (3) An pó renunzié al dërt de gní nominá senaturs dan la firma dl decret de nominaziun. L'azetaziun dla candidatöra pro les lites politiches comporta la renunzia al dërt de nominaziun a senatur.

IV.

- (1) Por la pröma lita dl Senat vëgn le Molise conscidré sciöche Regiun a pert, cun le numer de senaturs che ti speta aladô de súa popolaziun.

V.

- (1) La desposiziun dl articul 80 dla Costituziun por ci che reverda i tratat internazionai che porta pro a groaries finanziaries o mudamënc de lege, á faziun dala data de convocaziun dles Ciamentes.

VI.

- (1) Tl tēmp de cin' agn dala jüda en forza dla Costituziun vëgnel revijoné i organs de iurisdiziun speziai che é atualmēter, ater co les iurisdiziuns dl Consēi de Stat, la Curt di cunc y i Tribunai militars.
- (2) Te n ann dala medema data vëgnel realisé cun lege le reordinamēnt dl Tribunal militar plü alt en referimēnt al articul 111.

VII.

- (1) Cina che al ne vëgn nia emané la lege nöia sōn l'ordinamēnt iudiziar en conformité ala Costituziun, osservëion inant les normes dl ordinamēnt varēnt.
- (2) Cina che la Curt costituzionala ne mēt nia man sūa ativité, vëgn la dezijiun sōn les stritaries dades dant tl articul 134 tuta tles formes y ti limic dles normes varēntes dan la jüda en forza dla Costituziun.
- (3) ⁴²

VIII.

- (1) Les lites di Consēis regional y di organs da lité dles aministrazziuns provinziáles vëgn scrites fora te n ann dala jüda en forza dla Costituziun.
- (2) Leges dla Republica regolëia por vigni ran dl'aministrazziun publica le passaje dles funziuns statales surandades ales Regiuns. Cina che an ne s'á nia cruzié de reordiné y partí sō les funziuns aministratives danter i Ēnc local, ti romagnel ales Provinzies y ai Comuns les funziuns che ai eserzitëia atualmēter y les atres, de chères che les Regiuns ti deleghëia l'eserzize.
- (3) Leges dla Republica regolëia le passaje ales Regiuns de funzionars y dependēnc dl Stat, ince dles aministrazziuns zentralas, che vá debojëgn aladô dl ordinamēnt nü. Por la formaziun de sū ofizi mēss les Regiuns tó so personal da chël dl Stat y di Ēnc local, ater co te caji de bojëgn.

IX.

- (1) La Republica adatëia sūes leges ai bojëgns dles autonomies locales y ala competēnza legislativa surandada ales Regiuns, te trëi agn dala jüda en forza dla Costituziun.

X.

- (1) Ala Regiun dl Friuli Venezia Giulia, odüda danfora dal art. 116, ti vëgnel apliché provisoriamēter les normes generales dl Titul V dla secunda pert, tl respet dla sconanza dles mendranzes linguistiches en conformité al articul 6.

XI.

- (1) Tl tēmp de cin' agn dala jüda en forza dla Costituziun pón formé cun leges costituzionales d'atres Regiuns mudan

la lista preodüda dal articul 131, ince sce al n'é nia les condiziuns damanades dal pröm coma dl articul 132, mo tl respet dl dovëi de aldí les popolaziuns interessades.

XII.

- (1) Al é proibí da reorganisé sot a ci forma co mai le partí fascista deslié.
- (2) Desvian dal articul 48 vëgnel stabilí cun lege, por alplü cin' agn dala jüda en forza dla Costituziun, i limic temporans dl dërt de lita y de litabilité por i capi responsabli dl rejim fascista.

XIII.

- (1) [I comëmbri y i descendēnc de Ciasa Savoia ne n'é nia litadus y ai ne pó no surantó inciaries publiches, no inciaries litalas.⁴³]
- (2) [Ai ex resc de Ciasa Savoia, a sūes fomenes y a sū descendēnc ëi ti él proibí da gní y sojorné tl teritore nazional.⁴³]
- (3) I bëgns sōn le teritore nazional di ex resc de Ciasa Savoia, de sūes fomenes y de sū descendēnc ëi, ti vá al Stat. I trasferimēnc y les costituziuns de dërc reai sōn chisc bëgns, realisá do i 2 de jügn dl 1946, ne vel nia.

XIV.

- (1) I titui nobiliars ne vëgn nia reconesciüs.
- (2) I predicac di titui nobiliars che gnô bele adorá dan i 28 d'otober dl 1922, vel sciöche pert dl inom.
- (3) L'Ordin maurizian vëgn mantigní sciöche ënt d'ospedal y funzionëia aladô dles manires stabilides dala lege.
- (4) La lege regolëia la sopresciun dla Consulta araldica.

XV.

- (1) Cun la jüda en forza dla Costituziun vëgn le decret legislatif lüchtenenzial di 25 de jügn dl 1944, n. 151 sōn l'ordinamēnt provisorio dl Stat, mudé te lege.

XVI.

- (1) Tl tēmp de n ann dala jüda en forza dla Costituziun vëgnel invié ia la revijiun y le coordinamēnt cun chësta dles leges costituzionales da denant, che ne n'é nia gnüdes abrogades esplizitamēter o implizitamēter cina sëgn.

XVII.

- (1) L'Assemblea Costituënta gnará cherdada ite da so Presidēnt por deliberé, cina ai 31 de jená dl 1948, sōn la lege por la lita dl Senat dla Republica, sōn i statuc regional speziai y sōn la lege por la stampa.
- (2) L'Assemblea Costituënta pó gní convocada cina al de dles lites dles Ciamentes nöies, sce al vá debojëgn da de-

liberé ti ciamps surandá a súa competënza dai articui 2, pröm y secundo coma, y 3, pröm y secundo coma, dl decret legislatif di 16 de merz dl 1946, n. 98.

- (3) Te chësc tēmp romagn les Comisciuns permanētes tl'inciaria. Chēres legislative ti ortiēia inant al Govern i dessēgns de lege che ti é gnūs mená cun lapró osserva-ziuns y postes de emendamēnc, sce al vá debojēgn.
- (4) I deputac pó ti presenté interrogaziuns cun domanda de risposta scritta al Govern.
- (5) L'Assemblea Costituēnta vēgn cherdada ite, aladô dl secundo coma de chësc articul, da so Presidēt sōn domanda motivada dl Govern o de altamo duicēnt deputac.

XVIII.

- (1) Chēsta Costituziun vēgn promulgada dal surastant provisor dl Stat tl tēmp de cin' dis da súa aprovaziun da pert dl'Assemblea Costituēnta y vá en forza al pröm de jená dl 1948.
- (2) Le test dla Costituziun vēgn dé jö tl salf comunal de vigni Comun dla Republica y romagn metü fora dailó tratan dōt le 1948, acioche vigni zitadin pois ti ciaré.
- (3) La Costituziun cun le sigil dl Stat gnará metüda pro la Racoïüda ofiziala dles leges y di decrec dla Republica.
- (4) La Costituziun messará gní osservada fedelmēnter sciöche Lege fundamentala dla Republica da duc i zitadins y dai organs dl Stat.

Informaziuns surapró

1. Publicada tla G.O. di 27 de dezember dl 1947, n. 298, ediziun straordinaria; la Costituziun é gnüda aprovada dal'Assemblea Costituënta ai 22 de dezember dl 1947, promulgada dal Surastant provisor dl Stat ai 27 de dezember dl 1947 y é jüda en forza al pröm de jená dl 1948.
2. Le coma 4 é gnü mudé dal art. 1 dla lege costituzionala di 2 d'otober 2007, n. 1.
3. Coma injunté dal art. 1 dla lege costituzionala di 17 de jená dl 2000, n. 1.
4. Le coma 1 é gnü integré dal art. 1 dla lege costituzionala di 30 de ma dl 2003, n. 1.
5. L'art. 56 é gnü sostituì dal art. 1 dla lege costituzionala di 9 de forá dl 1963, n. 2, y daldò mudé dal art. 1 dla lege costituzionala di 23 de jená dl 2001, n. 1.
6. L'art. 57 é gnü mudé dal art. 2 dla lege costituzionala di 27 de dezember dl 1963, n. 3 y dal art. 2 dla lege costituzionala di 23 de jená dl 2001, n. 1.
7. L'art. 58, coma 1 é gnü mudé insciö dal art. 1 dla lege costituzionala di 18 de novëmber dl 2021, n. 1.
8. L'art. 60 é gnü sostituì dal art. 3 dla lege costituzionala di 9 de forá dl 1963, n. 2.
9. L'art. 68 é gnü sostituì dal art. 1 dla lege costituzionala di 29 d'otober dl 1993, n. 3.
10. L'art. 79 é gnü sostituì dala lege costituzionala di 6 de merz dl 1992, n. 1.
11. L'art. 81 é gnü sostituì insciö dal art. 1, coma 1 dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1.
12. Ciara ince l'art. 5, coma 1 dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1:
 - (1) La lege preodüda dal articul 81, sesto coma dla Costituziun, sciöche baraté fora dal articul 1 de chësta lege costituzionala, regolamentëia, por le comples dles aministrazions publiches, dantadöt:
 - a) i control preventifs y consuntifs sön le svilup dla finanza publica;
 - b) l'azertamënt dles gaujes de desviaziun dles previjiuns, desfarenzian danter chères che vëgn dal svilup dl andamënt dla conjontöra, dala manciaza de faziun di intervenc o dai evenc ezezionai;
 - c) le limit mascim di spostamënc negatifs acumulá preodüs dala lëtra b) de chësc coma adatá al andamënt dla conjontöra respet al produt intern brutto, olache an mëss antergrnì cun mosöres de coreziun canche al vëgn superé;
 - d) la definiziun dles gran rezesciuns economiches, dles crises finanziares y dles gran calamités naturales sciöche evenc ezezionai, aladò dl articul 81, secundo coma, dla Costituziun, sciöche sostituì dal articul 1 de chësta lege costituzionala, olache al vëgn conzedü canche ares vëgn a se le dé da s'indebité zënza tignì cunt dles faziuns dl andamënt dla conjontöra y dl superamënt dl limit mascim preodü dala lëtra c) de chësc coma, sön la basa de n plann de avaliazion;
 - e) l'introduziun de regoles sön la spëisa che conzed da scone l'ecuiliber de bilanz y la reduziun dl raport danter debit publich y produt intern brutto te n tēp lunch, a öna cun i obietifs de finanza publica;
 - f) l'istituziun pro les Ciamenes, tl respet dl'autonomia costituzionala che toca lapró, de n organism independent a chël che an ti dá i compic de analisa y control di andamënc de finanza publica y de valutaziun dl'osservanza dles regoles de bilanz;
 - g) les modalitës tres chères che le Stat garantësc, tles fases dl andamënt negatíf dla conjontöra o sce al vëgn a se le dé evenc ezezionai preodüs dala lëtra d) de chësc coma, ince desvian dal articul 119 dla Costituziun, le finanziaimënt da pert di atri livi de govern, di stardarg de prestaziun de basa y dles funziuns fondamentales tl cheder di dërc zivii y soziai.
 - (2) La lege preodüda dal coma 1 regolamentëia ince:
 - a) le contignü dla lege de bilanz dl Stat;

- b) la faculté di Comuns, dles Provinzies, dles Cités metropolitanes, dles Regiuns y dles Provinzies autonomes de Trënt y Balsan da s'anuzé dl debit, aladò dl articul 119, sesto coma, secunda frasa, dla Costituziun, sciöche mudé dal articul 4 de chësta lege costituzionala;
 - c) les modalitës tres chères che i Comuns, les Provinzies, les Cités metropolitanes, les Regiuns y les Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan fej para ala sostenibilitè dl debit de dotes les aministrazions publiches.
- (3) La lege preodüda dai comesc 1 y 2 vëgn aprovada cina ai 28 de forá dl 2013.
- (4) Les Ciamenes eserzitëia, aladò dles modalitës stabilides dai regolamënc che alda lapró, la funziun de control sön la finanza publica cun n referimënt particular ala balanza danter entrades y spëises, sciöche ince ala cualité y ala faziun dla spëisa dles aministrazions publiches.
13. L'art. 88, coma 2 é gnü sostituì dala lege costituzionala di 4 de novëmber dl 1991, n. 1.
 14. L'art. 96 é gnü sostituì dal art. 1 dla lege costituzionala di 16 de jená dl 1989, n. 1.
 15. L'art. 97, coma 1 é gnü ajunté dal art. 2, coma 1 dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1.
 16. Coma injunté dal art. 1 dla lege costituzionala di 23 de novëmber dl 1999, n. 2.
 17. L'art. 114 é gnü sostituì dal art. 1 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 18. L'art. 115 é gnü abroghe dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 19. L'art. 116 é gnü sostituì dal art. 2 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3; ciara ince l'art. 10 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3: Art. 10
 - (1) Cina al adatomënt di statuc respetifs, vëgn les desposiziuns de chësta lege costituzionala aplicades ince ales Regiuns cun statut spezial y ales provinzie autonome de Trënt y Balsan por les perts olache ares prevëiga formes de autonomia plü amples de chères bele surandades.
 20. La lëtra e) dl art. 117, coma 2 é gnüda integrada insciö dal art. 3, coma 1, lëtra a) dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1.
 21. L'art. 117, coma 3 é gnü mudé insciö dal art. 3, coma 1, lëtra b) dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1.
 22. L'art. 117 é gnü sostituì dal art. 3 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 23. L'art. 118 é gnü sostituì dal art. 4 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 24. L'art. 119, coma 1 é gnü integré insciö dal art. 4, coma 1, lëtra a) dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1.
 25. L'art. 119 é gnü sostituì dal art. 5 dla lege costituziun di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 26. L'art. 119, coma 6 é gnü integré insciö dal art. 4, coma 1, lëtra b) dla lege costituzionala di 20 d'aurí dl 2012, n. 1.
 27. L'art. 120 é gnü sostituì dal art. 6 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 28. L'art. 121 é gnü mudé dal art. 1 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1999, n. 1.
 29. L'art. 122 é gnü sostituì dal art. 2 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1999, n. 1.
 30. L'art. 123 é gnü sostituì dal art. 3 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1999, n.1. y spo integrada dal art. 7 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
 31. L'art. 124 é gnü abroghe dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

32. Le coma 1 é gnü abroghé dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
33. L'art. 126 é gnü sostituí dal art. 4 dla lege costituzionala di 22 de novèmber dl 1999, n. 1.
34. L'art. 127 é gnü sostituí dal art. 8 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
35. L'art. 128 é gnü abroghé dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
36. L'art. 129 é gnü abroghé dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
37. L'art. 130 é gnü abroghé dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
38. La costituziun dl Molise sciöche regiun a pert é gnüda desponüda dala lege costituzionala di 27 de dezèmber dl 1963, n. 3.
39. Le coma 2 é gnü mudé dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.
40. L'art. 134 é gnü mudé dal art. 2 dla lege costituzionala di 16 de jená dl 1989, n. 1.
41. L'art. 135 é gnü sostituí dal art. 1 dla lege costituzionala di 22 de novèmber dl 1967, n. 2; le coma 7 é gnü mudé daldô dal art. 2 dla lege costituzionala di 16 de jená dl 1989, n. 1.
42. Le coma 3 é gnü abroghé dal art. 7 dla lege costituzionala di 22 de novèmber dl 1967, n. 2.
43. I comesc 1 y 2 ne vel nia plü pian ia dala data de jüda en forza dla lege costituzionala di 23 d'otober dl 2002, n. 1.

3

Le Statut d'autonomia dl Südtirol

Decret dl President dla Republica di 31 d'agost dl 1972, n. 670'

Aprovaziun dl Test Unich dles leges costituzionales che reverda le Statut spezial dl Trentin-Südtirol.

Le President dla Republica decretèia:

do avèi odü l'art. 87 dla Costituziun;
do avèi odü l'art. 66 dla lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1, che vèiga danfora l'emanaziun dl test nù dl Statut spezial dl Trentin-Südtirol, sciöche al resultèia dales desposiziuns tla lege costituzionala di 26 de forá 1948, n. 5, cun i mudamènc injuntá dala lege di 31 de dezèmber 1962, n. 1777, y dales leges costituzionales di 10 de novèmber 1971, n. 1 y di 23 de forá 1972, n. 1;

do avèi aldí la minunga dl Consèi de Stat;
do avèi ascuté le Consèi di ministri;
sòn proposta dl President dl Consèi;

Articul unich

- (1) Le test unifiché dles leges che reverda le Statut spezial dl Trentin-Südtirol, injunté a chësc decret y odü dal President dl Consèi di Ministri, é aprové.
Chësc decret cun sigil dl Stat gnará metü ite tla Racoiüda ofiziala dles leges y di decrec dla Republica taliana. Vignun a chël che al ti speta é oblié da le respeté y da le fá respeté.

Roma,
ai 31 d'agost dl 1972
Leone Andreotti

Odü, le verdasigil: Gonella
Registré pro la Curt di Cunc ai 8 de novèmber dl 1972 Ac dl Govern, register n. 253, plata n. 6 – Caruso
Test unifiché dles leges sòn le Statut spezial dl Trentin-Südtirol

Die Südtiroler Autonomie ist der deutschen und lateinischen Sprachgruppe durch eigene Zuständigkeiten in Verwaltung und Dienstleistung ein hohes Gefühl und selbstbewusste Entwicklung verliehen. Als Territorialautonomie basiert das Modell, unabhängig von der Sprachgruppe, auch auf gemeinsamen Interessen der Selbstverwaltung und Selbstbestimmung. Aber was heißt das genau?

L'autonomia dell'Alto Adige non è un diritto, ma una responsabilità e deriva da competenze amministrative e legislative. Questo sistema è integrato nel tessuto della regione in quanto alla tutela della lingua e della cultura. In questo sistema, tuttavia, non c'è un diritto, ma una responsabilità. Ma cosa significa questo sistema?

L'autonomia di Südtirol stessa, ben comprensibile l'autonomia e la responsabilità. Questo sistema è integrato nel tessuto della regione in quanto alla tutela della lingua e della cultura. In questo sistema, tuttavia, non c'è un diritto, ma una responsabilità. Ma cosa significa questo sistema?

South Tyrolean autonomy is intended to ensure the cultural protection and economic development of the German and Latin language groups by giving them their own administrative and legislative responsibilities. As territorial autonomy, the model also offers comprehensive possibilities for self-government and self-organization, irrespective of language group. But what exactly does that mean?

Die Südtiroler Autonomie ist der deutschen und lateinischen Sprachgruppe durch eigene Zuständigkeiten in Verwaltung und Dienstleistung ein hohes Gefühl und selbstbewusste Entwicklung verliehen. Als Territorialautonomie basiert das Modell, unabhängig von der Sprachgruppe, auch auf gemeinsamen Interessen der Selbstverwaltung und Selbstbestimmung. Aber was heißt das genau?

deutsch

Wer in Südtirol lebt, muss sich zu einer der drei offiziellen Sprachgruppen bekennen.

Ca. **69 %** erklären sich deutsch. Daher stehen dieser Gruppe 69 % der Stellen im öffentlichen Dienst, des Kulturbudgets und des Budgets für geförderten Wohnbaus zu. Dort zählt allerdings auch der Bedarf.

Aber was ist mit denen, die in zwei Sprachen gleichermaßen daheim sind? Und was mit denen, die von anderswoher kommen? Wer sich nicht für eine der drei offiziellen Sprachgruppen entscheiden kann oder will, hat inzwischen eine vierte Gruppe zur Auswahl: die „Anderen“. Doch auch sie müssen sich für den ethnischen Proporz einer der drei Sprachgruppen „zuordnen“.

italiano

Chi vive in Alto Adige deve dichiarare di appartenere a uno dei tre gruppi linguistici ufficiali.

Circa il **26 %** della popolazione altoatesina si è dichiarato italiano. Pertanto, a questo gruppo è riservato il 26 % dei posti nel pubblico impiego e dei fondi di bilancio destinati alla cultura e all'edilizia abitativa agevolata. In questo ultimo settore conta comunque anche il fabbisogno.

Ma cosa dichiara chi è nato in una famiglia mistilingua? E chi è originario di un altro Paese o regione? Chi non può o non vuole dichiarare di appartenere a uno dei tre gruppi linguistici ufficiali ha nel frattempo una quarta opzione, quella di dichiararsi "altro". Tuttavia, ai fini della proporzionale anche queste persone devono "aggregarsi" a uno dei tre gruppi linguistici.

ladin

Che che vir ti Südtirol mëss fá na detlaraziun de portignénza a un di trël grups linguistics ofizial.

Presciapùch le **5 %** dla popolaziun s'á detlaré ladina. Porchêl ti spetel a chësc grup le 5 % di posé tl sorvìsc publich, di mesi finanziares por la cultura y le frabiché abitatif alisiré. Mo pro chësc ultim cuntel sambègn ince le bojègn.

Mo co éra pa cun les porsones che se sènt te dui lingac daciase? Y ci éi pa cun che che vègn da invalgó d'ater? Che che n'é nia bun da tò na dezijiun por un di trël grups linguistics ofizial o n'ó nia le fá á la poscibilité da chirí fora: "ater". Mo por le proporz etnich mëss ince chëstes porsones "s'agreghé" a un di trël grups linguistics.

?

If you live in South Tyrol, you have to declare for one of the three official language groups. But what about those who are equally at home in two languages? And what about those who come from elsewhere? For those who cannot or will not opt for one of the three official language groups, there is now a fourth group to choose from: "Others". But, for the purposes of ethnic proportionality, such persons too have to "assign" themselves to one of the three groups.

The current strength of the three groups is **69 %** German, **26 %** Italian and **5 %** Ladin. As a result each group has a corresponding percentage of the public sector posts, the cultural budget and the housing subsidies. Needs are however also taken into account.

Titul I - Costituziun dla Regiun "Trentin-Südtirol" y dles Provinzies de Trënt y de Balsan

Capitul I - Desposiziuns generales

Art. 1

- (1) Le Trentin-Südtirol, che tol ite le raiun dles Provinzies de Trënt y de Balsan, é costituf sciöche Regiun autonoma cun personalité iuridica tl'unité politica dla Republica taliana, che é öna y nia da despartí, sön la basa di prinziips dla Costituziun y aladò de chësc Statut.
- (2) La Regiun Trentin-Südtirol á sciöche capolüch la cité de Trënt.

Art. 2

- (1) Tla Regiun ti vëgnel reconesciü ai zitadins la parité di dêrc, anfat de ci grup linguistich che ai é y al vëgn scone les carateristiches etniches y culturales de vigni grup.

Art. 3

- (1) La Regiun é metüda adöm dales Provinzies de Trënt y de Balsan.
- (2) I Comuns de Proveis, Unsere Liebe Frau im Walde, Tamin, Auer, Branzoll, Aldein, Laurein, St. Felix, Kurtatsch, Neumarkt, Montan, Truden, Margreid, Salurn, Altrei y la fraziun Tanna dl Comun de Rumo dla Provinzia de Trënt ti vëgn atribuis ala Provinzia de Balsan.
- (3) Ales Provinzies de Trënt y de Balsan ti vëgnel atribuí formes y condiziuns particulares d'autonomia aladò de chësc Statut.
- (4) La Regiun, la Provinzia de Trënt y la Provinzia de Balsan á na súa bandira y n so blasun aprová cun decret dl Presidënt dla Republica; les desposiziuns sön l'adoranza dla bandira dl Stat resta impé.

Capitul II - Funziuns dla Regiun

Art. 4²

- (1) En armonia cun la Costituziun y i prinziips dl ordinamënt iuridich dla Republica³ y tl respet dles oblianzas internazionales y di interes nazional – danter chisc ince chël dla sconnanza dles mendranzes linguistiches locales – sciöche ince dles normes fondamentales dles reformes economich-soziales dla Republica³, á la Regiun le podëi da emané normes de lege tles materies suandëntes:
 1. ordinamënt di ofizi regional y dl personal de chisc ofizi;
 2. ordinamënt di ënc pararegional;

3. ordinamënt di ënc local y de sües zircoscriziuns;⁴
4. espropriaziun por rajuns de ütl public che ne reverda nia laurs che é dantadöt y diretamënter a ciaria dl Stat y les materies de competënza provinciala;
5. implantaziun y tignida di libri fondiars;
6. sorvisc cuntra le medefüch;
7. ordinamënt di ënc sanitars y di ospedai;
8. ordinamënt dles Ciamentes dl comerz;
9. svilup dla cooperaziun y dla verda dles cooperatives;
10. contribuc por mioramënc en relaziun a laurs publics realisá da d'atri ënc publics che é tl raiun dla Regiun.

Art. 5

- (1) La Regiun dá fora, ti limic dl articul da denant y di prinziips stabilis dales leges dl Stat, normes de lege tles materies suandëntes:
 1. ⁵
 2. ordinamënt dles istituziuns publiches de assistënza y benefiziënza;
 3. ordinamënt di ënc de credit fondiar y de credit agrar, dles Casses dl Sparagn y dles Casses Rurales, sciöche ince di istituc de credit de carater regional.

Art. 6

- (1) Tl ciamp dla previdënza y dles assicuraziuns soziales pó la Regiun dé fora normes de lege por integré les desposiziuns dles leges dl Stat y ara á le podëi de mëte sò istituc autonom aposto o da sostigné súa istituziun.
- (2) Les Casses de maratia che é tla Regiun y che é gnüdes incorporades tl Istitut por l'assistënza de maratia ai lauranc, pó gní costituides danü dal Consëi regional, tl respet dla regolamentaziun di raporc patrimonial.
- (3) Les prestaziuns de chëstes Casses de maratia a bëgn dles porsones interessades ne pó nia ester mëndres co chëres dl istitut nominé dessura.

Art. 7

- (1) Cun leges dla Regiun pól gní istituí Comuns nüs y mudé sü confins y sües denominaziuns, do avëi aldí les popolaziuns interessades.
- (2) Sce chëstes mudaziuns á influ sön la zircoscriziun teritoriala de ofizi statai, áres impormó faziun dui mëisc do la publicaziun dl provedimënt tl "Boletin Ofizial" dla Regiun.

Capitul III - Funziuns dles Provinzies

Art. 8

- (1) Les Provinzies á le podëi de emané normes de lege ti limic indicá dal articul 4 tles materies suandëntes:

1. ordinamënt di ofizi provinziai y dl personal de chisc ofizi;⁶
2. toponomastica, respetan l'oblianza de bilinguism tl raiun dla Provinzia de Balsan;
3. sconanza y conservaziun dl patrimoine storich, artistich y popolar;
4. usanzas y tradiziuns locales y istituziuns culturales (biblioteches, academies, istituc, museums) de carater provincial; manifestaziuns y ativités artistiches, culturales y educatives locales, adoran tla Provinzia de Balsan por chësc fin ince i mesi radiotelevisifs, zënza la poscibilité de mëte sö staziuns radiotelevisives;
5. urbanistica y planns regoladus;⁷
6. sconanza dla contrada;
7. rajuns de vijinanza;
8. ordinamënt dles mëndres proprietés coltivades, ince en funziun dl'aplicaziun dl articul 847 dl codesc zivil; ordinamënt di "mesc stluc" y dles comunités familiares basades sön statuc vedli o usanzas;
9. artejanat;
10. frabiché alisiré sovenzioné deplëgn o en pert cun finanziaimënc publics; lapró alda ince i alisiramënc por la costruziun de ciases popolaras te localités tocades da catastrofes y les ativités che ënc extraprovinziai realisëia tles provinzie cun finanziaimënc publics;
11. porc sön rüs y lec;
12. fieres y marciá;
13. mosöres de prevenziun y de pröm aiüt tl caje de catastrofes;
14. mineores cun lapró ince les eghes minerales y termalles, ciavares y torbieres;
15. ciacia y pëscia;
16. economia da munt y parcs por la sconanza dla flora y dla fauna;
17. viabilité, condütes dal'ega y laurs publics d'interes provincial;⁸
18. comunicaziuns y trasport d'interes provincial, cun lapró la regolamentaziun tecnica y le manajamënt di implanc portamunt;
19. surantuta direta de sorvisc publics y süa gestiun tres aziëndes speziales;
20. turism y industria di ostis cun lapró i mënacrep, i portadus alpins, i maestri y les scores de schi;
21. agricoltöra, bosc y personal di verdabosch, patrimoine zootechnich y itich, istituc por la sconanza dles plantes, consorc agrars y staziuns agrares de sperimentaziun, sorvisc cuntra la tempesta y mioramënc dl terac;
22. espropriaziun por l'ütl publich te düc i ciamps de competenza provinciala;

23. costituziun y funzionamënt de comisciuns comunales y provinciales por l'assistënza y l'orientamënt di lauranc tla mediaziun dl laur;
24. operes idrauliches de terza, quarta y quinta categoria;
25. assistënza y benefiziënza publica;
26. scolines;
27. assistënza scolastica ti ciamps de istruziun olache les provinzie á competenza legislativa;
28. frabiché de scores;
29. adestramënt y formaziun profescionala.

Art. 9

- (1) Les Provinzie dá fora normes de lege tles materies suandëntes, ti limic dá dant dal articul 5:
 1. polizia locala urbana y rurala;
 2. istruziun elementara y secundara (mesana, classica, scientifica, magistrala, tecnica, profescionala y artistica);
 3. comerz;
 4. lernerat; liber dl laur; categories y cualifiches di lauranc;
 5. costituziun y funzionamënt de comisciuns comunales y provinciales de control sön la mediaziun dl laur;
 6. spetacui publics por ci che reverda la segurëza publica;
 7. eserzizi publics, tl respet di recuisic sogetifs ghirá dales leges dl Stat por ciagé les lizënzes, di podëis de verda dl Stat por garantí la segurëza publica, dla faculté dl Ministère dl intern d'anulé d'ofize, aladô dla legislaziun statala, i provedimënc adotá te chësc ciamp, ince sce ai é definitifs. I recursc ordinars cuntra chisc provedimënc vëgn regolá tl cheder dl'autonomia provinciala;
 8. incremënt dla produziun industrial;
 9. adoranza dles eghes publiches, tut fora les gran derivaziuns por la produziun de forza eletrica;
 10. igiena y sanité, cun lapró l'assistënza sanitaria y de ospedal;
 11. ativités sportives y de tëmp lëde cun implanc y injins relatifs.

Art. 10

- (1) Por integré les disposiziuns dles leges dl Stat á les Provinzie le podëi da emané normes de lege tl ciamp dla mediaziun dl laur y dl inviamënt al laur cun la faculté de se sorví – cina ala costituziun de sü ofizi – di ofizi periferics dl Ministère dl laur por eserzité les funziuns aministratives liades al podëi legislatif che ti speta ales Provinzie instësces tla materia dl laur.

- (2) I surastanc di ofizi dl laur comunai gnará chiris fora y nominá dai organs statai, do avèi aldí le Presidènt dla Provinzia y i ombolc interessá.⁹
- (3) I zitadins aciasá tla Provinzia de Balsan á le dèrt de prezedènza pro la mediaziun dl laur tl raiun dla Provinzia in-stèssa, zènza desfarenziasiun aladò dla portignènza a n grup linguistich o aladò dl'anzianité de residènza.

Art. 11

- (1) Do avèi aldí la minunga dl Ministère dl tesur pó la Provinzia autorisé la daurida o le trasferimènt de portines de istituc de credit a carater local provincial y regional.
- (2) L'autorisaziun da daurí y da trasferí portines di atri istituc de credit tla provinzia vègn dada dal Ministère dl tesur, do avèi aldí la minunga dla Provinzia interessada.
- (3) Do avèi aldí la minunga dl Ministère dl tesur nominèia la Provinzia le presidènt y le vizepresidènt dla Cassa dl Sparagn.

Art. 12

- (1) Por les conzesciuns de de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza elettrica y por les prorogaziuns de súa dorada á les Provinzies teritorialmènter competèntes le podèi de presenté sùes osservaziuns y oposiziuns te vigni momènt cina che al vègn dé jò la minunga definitiva dl Consèi surastant por i laurs publics.
- (2) Implü pó les Provinzies presenté recurs contra le decret de conzesciun o de prorogaziun pro le Tribunal surastant dles eghes publiches.
- (3) I Presidènc dles Provinzies⁹ teritorialmènter competènc o sù delegá é inviá a tó pert cun usc aconsiènta ales sentades dl Consèi surastant por i laurs publics olache al vègn ejaminé i provedimènc dá dant tl coma 1.
- (4) Le Ministère competènt tol i provedimènc che reverda l'ativité dl Ènt nazional por la forza elettrica (ENEL) tla regiun, do avèi aldí la minunga dla Provinzia interessada.

Art. 13

- (1) Tl respet dl ordinamènt dl'Uniun europeica y dles acordanzes internazionales, sciöche ince di prinzijs fundamentai dl ordinamènt statal, regolamentèia les Provinzies cun lege provinciala les modalitès y les prozedöres por la surandada dles conzesciuns por de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza elettrica y stabilèsc dantadöt les disposiziuns de prozedöra por l'esecuziun dles gares, i termins d'indiziun de chèstes, i criters d'amisciun y aiudicaziun, i recuisic finanziairs, organisatifs y tecnics di partezipanc. La lege provinciala regolamentèia implü la dorada dles conzesciuns, i criters por la determinaziun dles tasses de conzesciun por l'adoranza y la valorisaziun

dl demane dl'ega y di bègns patrimoniai, sciöche ince i implanc por de gran derivaziuns d'ega, i parametri de svilup di implanc, sciöche ince les modalitès de valutaziun di aspec dla contrada y de faziun sòn l'ambiènt, determinan les mosöres che alda lapró, ince de carater finanziair, por compensé i dagns sòn l'ambiènt y la contrada.

- (2) Canche les conzesciuns regolamentades da chësc articul toma, passa i implanc de racoiüda, de aflüènza y de regolaziun, les condütes de ros y i canai de descíaria che funzionèia regularmènter, zènza n compèns, tla proprieté dles Provinzies, por so teritore respetif. Ai conzescionars che á fat, cun sù scioldi y tratan le tèmp de validité dla conzesciun, investimènc sòn i bègns nominá tla pröma frasa, sce ai é gnüs odüs danfora tl at de conzesciun o a vigni moda autorisá dal datur dla conzesciun, ti spetel, canche la conzesciun toma o ti caji de decadènza o renunzia, n'indenisiun che ti corespogn al valur dla pert dl bègn nia amortisé, aladò de ci che vègn odü danfora dala lege provinciala preodüda dal coma 1. Por d'atri bègns co chi odüs danfora dales frases da denant vègnel apliché les disposiziuns stabilides dal articul 25, coma 2 y suandènc dl decret dl re di 11 de dezèmber dl 1933, n. 1775, baratan fora i organs statai preodüs te chësc cun i organs provinciali corespognènc, sciöche ince dal articul 1/bis dl decret dl Presidènt dla Republica di 26 de merz dl 1977, n. 235.
- (3) Pro les conzesciuns por de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza elettrica mëss i conzescionars ti dé jò vigni ann y debann ales Provinzies autonomes de Trènt y de Balsan, por sorvisc publics y categories de consumadus da determiné cun lege provinciala, 220 kWh por vigni kW de potènza nominala mesana de conzesciun, aladò dles modalitès stabilides dales Provinzies.
- (4) Implü stabilèsc les Provinzies cun na súa lege i criters por la determinaziun dl prisc dla forza elettrica preodüda dal coma 3 dada jò ales azièndes de destribuziun, sciöche ince i criters por les tarifes de consum, tl respet dl ordinamènt dl'Uniun europeica.
- (5) I conzescionars de de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza elettrica ti paia ales Provinzies vigni mez ann, por vigni kWh de forza elettrica nia tuta jò da chèstes, n import stabilí aladò de ci che vègn preodü dala lege provinciala odüda danfora dal coma 1, tignin cunt dl prisc unitar mesan nazional dla forza elettrica (PUN), sciöche ince dles usc de spèisa mesanes liades ala fornidöra de chësta forza elettrica. Chësc compèns por unité nominé dessura se müda en proporziun ales mudaziuns, nia sot al 5 porcènt, dl indesc ISTAT che reverda le prisc industrial por la produziun, le trasport y la destribuziun dla forza elettrica.

- (6) Les conzesciuns por de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza eletrica conzedüdes tles Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan, aladô de desposiziuns normatives o aministratives, che toma dan dai 31 de dezëmber dl 2023, vëgn arlungiades de dërt, ince sce ares é bele tomades, por le tēmp che ó ester por stlūje jô les prozedôres cun indiziun publica, te degun caje indere do la data nominada dessura y eserzitades cina chësta data ales condiziuns stabilides dales normes provinziales y dal codejel dles oblianzas de conzesciun che vel ala data de súa tomanza. Te n te caje pó les Provinzies y i conzescionars concordé mudaziuns eventuales dles tasses y oblianzas preodüdes dales conzesciuns corëntes, aladô de ci che vëgn stabilí dala lege provinziala preodüda dal coma 1.¹⁰
- (7) Tla materia dl sistem dl'ega vëgn les Provinzies bele consultades danfora, cun referimënt ala compatibilitè cun chësc Statut y cun les normes d'atuaziun che toca lapró, sön les mosöres dl'Autorité de regolaziun por l'energia eletrica, les rëis y l'ambiënt (ARERA) che é por sogec che pita sorvisc de ütl publich tl teritore respetif. Les modalitès de consultaziun vëgn stabilides te n protocol d'intenüda stlüt jô danter l'Autorité nominada dessura y les Provinzies, ince despartides öna dal'atra. Les Provinzies abina adöm les informaziuns y i documēnc che ó ester por i inrescimēnc y les ativités dl'Autorité, aladô de prozedôres y modí concordá cun l'Autorité tl cheder dl protocol d'intenüda nominé, tl respet dles competēnzes che ti speta a d'ères, ince cun referimënt al'organisaziun di sorvisc de ütl publich, al sistem dles tarifes y al eserzize di podëis d'ispeziun y de sanziun relatifs.^{11, 12}

Art. 14

- (1) Tl ciamp dles comunicaziuns y di trasport adoron la minunga dla Provinzia por les conzesciuns de lignes che passa tres le raiun provinzial.
- (2) Lapró adoron ince la minunga dla Provinzia por les opes idrauliches dla pröma y dla secunda categoria. Le Stat y la Provinzia laora fora deboriada n plann anual de coordinamēt dles opes idrauliches che toma te súa competēnza.
- (3) L'adoranza dles eghes publiches da pert dl Stat y dla Provinzia, tl ciamp dla competēnza de vignun, é basada sön n plann general che vëgn lauré fora a öna danter i rappresentanc dl Stat y dla Provinzia te n comité apostata.¹³

Art. 15

- (1) Sce les normes generales sön la programaziun economica ne scrí nia dant n ater sistem de finanziaimēt, ti

assegnëia le Ministere dl'industria, dl comerz y dl artejanat ales Provinzies de Trënt y de Balsan cuotes di stanziamēnc anuai scric ite tl bilanz dl Stat por l'atuaziun de leges statales che vëiga danfora aiüc finanziairs por l'increment dles ativités industrielles. Les cuotes vëgn determinades do avëi aldí la minunga dla Provinzia y tignin cunt dles somes metüdes a desposiziun tl bilanz statal y dl bojëgn dla popolaziun dla Provinzia instëssa. Le Stat y la Provinzia se fej fora deboriada sciöche les somes assegnades vëgn adorades. Sce le Stat porta ite sū mesi tl'esecuziun di planns nazionalis straordinaris dl frabiché scolastich tles Provinzies de Trënt y de Balsan, vëgn l'anzumēt de chisc mesi stabilí a öna cun la Provinzia.

- (2) La Provinzia de Balsan adora sū stanziamēnc destiná a fins assistenziai, soziai y culturalis en proporziun direta ala consistēnza de vigni grup linguistich y aladô dl bojëgn dl medemo grup, fora che ti caji straordinaris che se damana intervēnc de prescia por bojëgns particulars.
- (3) La Provinzia de Trënt assigurëia la destinaziun de stanziamēnc tla dërta mosöra por podëi sostigní la sconsanza y le svilup cultural, soziai y economich dles popolaziuns ladina, mochena y zimbra aciasades tla Provinzia, tignin cunt de súa consistēnza y de sū bojëgns specifichs.¹⁴

Capitul IV - Desposiziuns sides por la Regiun che por les Provinzies

Art. 16

- (1) Tles materies y ti limic te chi che la Regiun o la Provinzia pó emané normes de lege vëgn i podëis aministratifs, che é aladô dl ordinamēt da denant de competēnza dl Stat, eserzitá respetivamēnter dala Regiun y dala Provinzia.
- (2) Les atribuziuns dles Provinzies aladô dles leges varēntes resta impé, tan inant che ares é compatibles cun chësc statut.
- (3) Implü pó le Stat ti surandé cun lege ala Regiun, ala Provinzia y a d'atri Ēnc publicis localis funziuns de súa amministraziun. Te chësc caje resta les spëises por l'eserzize de chës funziuns a ciaria dl Stat.
- (4) Le trasferimēt de funziuns aministratives dl Stat podará gní mudé o revoché cun lege ordinaria dla Republica, ince sce al é gnü stabilí cun chësta lege.

Art. 17

- (1) Cun lege dl Stat ti pó gní atribuí ala Regiun y ales Provinzies le podëi da emané normes de lege por sorvisc revardēnc materies che ne toma nia tles competēnzes respetives odüdes danfora da chësc statut.

Art. 18

- (1) La Regiun eserzitèia normalmënter les funziuns aministratives ti les surandan ales Provinzies, ai Comuns y a d'atri Ēnc locai o se sorvin de sū ofizi. Tla materia di sorvisc cuntra le medefüch é la surandada ales Provinzies d'oblianza.
- (2) Les Provinzies pó ti surandé n valgönes de sües funziuns aministratives ai Comuns o a d'atri Ēnc locai o se sorví de sū ofizi.

Art. 19

- (1) Tla Provinzia de Balsan vëgn l'insegnamënt tles scolines, tles scores elementares y secundares tigní tl lingaz dla uma talian o todësch di scholars da insegnanc che á ince chësc medemo lingaz dla uma. Tles scores elementares, meton man dala secunda o terza classa, aladô de ci che gnará stabilí cun lege provinciala sön proposta liënta dl grup linguistich interessé, y te chëres secundares mës-sel gní insigné le secundo lingaz che vëgn porté dant da insegnanc che á chësc lingaz sciöche lingaz dla uma.
- (2) Le lingaz ladin vëgn adoré tles scolines y insigné tles scores elementares di paisc ladins. Chësc lingaz vëgn ince adoré sciöche stromënt d'insegnamënt tles scores de vigni ordin y degré di paisc instësc. Te chëstes scores vëgn l'insegnamënt porté dant por talian y por todësch sön na basa paritetica de ores y de resultat final.
- (3) L'iscriziun dl scolar tles scores dla Provinzia de Balsan vëgn fata tres na domanda scëmpla dl pere o de so sostitut legal. Sce l'iscriziun ne vëgn nia azetada, pó le pere o so sostitut legal presenté recurs ala seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia aministrativa.
- (4) Por l'aministraziun dla scora de lingaz talian y por la verda sön la scora de lingaz todësch y sön chëra di paisc ladins dades dant tl coma 2, nominëia le Ministère dl'istruziun publica, do avëi aldí la minunga dla Junta provinciala de Balsan, n suraintendënt scolastich.
- (5) Por l'aministraziun dles scolines, dles scores elementares y secundares de lingaz todësch nominëia la Junta provinciala de Balsan, do avëi aldí la minunga dl Ministère dl'istruziun publica, n intendënt scolastich, fora de na proposta de trëi rappresentanc dl grup linguistich todësch tl consëi scolastich provincial.
- (6) Por l'aministraziun dles scores dades dant tl coma 2 de chësc articul nominëia le Ministère dl'istruziun publica n intendënt scolastich fora de na proposta de trëi rappresentanc dl grup linguistich ladin tl consëi scolastich provincial.
- (7) Le Ministère dl'istruziun publica nominëia, a öna cun la Provinzia de Balsan, i presidënc y i comëmbri dles comisciuns por i ejams de stat tles scores de lingaz todësch.

- (8) Por avëi n'avalianza di diploms finai mës-sel gní damané la minunga dl Consëi surastant dl'istruziun publica sön i programs d'insegnamënt y d'ejam por les scores dla Provinzia de Balsan.
- (9) Le personal aministratif dl proveditorat scolastich, chël aministratif dles scores secundares, y ince le personal aministratif di ispetorac scolastics y dles direziuns didattiches passa ales dependënzes dla Provinzia de Balsan restan al sorvisc dles scores de so lingaz dla uma.
- (10) Mantignin inant la dependënza dal Stat dl personal insegnant, ti vëgnel surandé al intendënt por les scores de lingaz todësch y a chël por les scores dades dant tl coma 2, la competënza por i provedimënc che reverda le personal insegnant dles scores respetives en cunt de trasferimënt, de lizenziament, d'aspetanza, de sanziuns disciplinares cina ala sospenjiun por n mëis dala qualifica zënza paiamënt.
- (11) Cunter i provedimënc tuc dai intendënc scolastics aladô dl coma da denant pó gní fat recurs al Minister por l'istruziun publica che tol na dezijiun definitiva do avëi aldí la minunga dl suraintendënt scolastich.
- (12) I grups linguistics talian, todësch y ladin é rapresentá tl Consëi provincial scolastich y tl Consëi disciplinar provincial por i maestri.
- (13) I rappresentanc di insegnanc tl consëi scolastich provincial vëgn designá, tres lita, dal personal insegnant y en porporziun al numer di insegnanc de vigni grup linguistich. Le numer di rappresentanc dl grup ladin ne pó a vigni moda nia ester manco co trëi.
- (14) Le consëi scolastich ademplësc les funziuns odüdes danfora dales leges en forza; implü ál da dé jö süa minunga sön l'istituziun y la stlütta de scores, sön i programs y i orars, sön les materies d'insegnamënt y so ragrupamënt.
- (15) Por l'istituziun eventuala de universités tl Trentin-Südtirol mës-s le Stat damané danfora la minunga dla Regiun y dla Provinzia interessada.^{15, 16}

Art. 20

- (1) I Presidënc dles Provinzies⁹ eserzitèia les inciaries che ti speta al'autorité de segurëza publica, odüdes danfora dales leges varëntes, tles materies suandëntes: industries prigoroses, mistiers da crabal y incompri, esercizi publics, agenzies, tipografies, mistiers ambulanc, lauranc y dependënc de ciasa, amará de ciorvel, porsones dependëntes da droghes y petleri, jogn sot ai 18 agn.
- (2) Por ademplí chëstes inciaries se jova i Presidënc dles Provinzies⁹ ince di organs de polizia dl Stat o dla polizia locala urbana y rurala.

- (3) Les atres inciaries, che ti speta aladò dles leges de segurêza publica varêntes al prefet, ti vëgn surandades ai cuesturs.
- (4) Les inciaries, surandades ai ombolc sciöche ofiziai de segurêza publica o ai funzionars de segurêza publica de-stacá, resta impé.

Art. 21

- (1) I provedimënc dl'autoritê statala adotá por rajuns de ordin public, che influenzêia, sospënn o a vigni moda limitêia la faziun d'autorisaziuns di Presidënc dles Provinzies⁹ tla materia de polizia o de d'atri provedimënc de competënza dla Provinzia, vëgn emaná do avëi aldí le Presidënt dla Provinzia⁹ competënt che mëss dé jö súa minunga tl tëmp scrit dant tla domanda.

Art. 22

- (1) Por l'osservanza dles leges y di regolamënc regionai y provinciai pó le Presidënt dla Regiun¹⁷ y i Presidënc dles Provinzies⁹ damané l'intervënt y l'assistënza dla polizia dl Stat o dla polizia locala urbana y rurala.

Art. 23

- (1) Por defëne les desposiziuns contignides te sües leges se jova la Regiun y les Provinzies dles sanziuns penales stabilides dales leges dl Stat por la medema sort de fac.

Titul II - Organs dla Regiun y dles Provinzies

Capitul I - Organs dla Regiun

Art. 24

- (1) I organs dla Regiun é: le Consëi regional, la Junta regionala y le Presidënt dla Regiun.¹⁸

Art. 25

- (1) Le Consëi regional é metü adöm dai comëmbri di Consëis provinciai de Trënt y de Balsan.¹⁹
- (2) La condiziun por podëi eserzitê le dërt de lita atif tla Provinzia de Balsan é la residënza tl raiun dla Regiun por n tëmp de cater agn zënza interuziun. La condiziun por podëi eserzitê le dërt de lita atif tla Provinzia de Trënt é la residënza tl raiun dla Provinzia por n tëmp de un n ann zënza interuziun. Le litadú che á arjunt le tëmp de residënza de cater agn zënza interuziun tl raiun dla Regiun vëgn scrit ite, por les lites di Consëis provinciai, tles listes

litalas dl Comun dla provinzia olache al á madorí le tëmp plü lunch de residënza ti cater agn o, tl caje de tëmps de medema dorada, tl Comun de súa ultima residënza. Por la lita di Consëis provinciai y por chëra di Consëis comunai, odüda danfora dal articul 63, eserzitêia le litadú intratan i cater agn le dërt de lita tl Comun olache al ê aciasé denant.²⁰

Art. 26

- (1) Le Consëi regional eserzitêia i podëis legislatifs atribuis ala Regiun y les atres funziuns che ti vëgn surandades dala Constituziun, da chësc Statut y dales atres leges dl Stat.

Art. 27

- (1) L'ativité dl Consëi regional vëgn partida ite te dōes se-sciuns lunges anfat; les sentades vëgn tignides n iade tla cité de Trënt y n iade te chëra de Balsan.
- (1/bis) Al pó gní tigní sesciuns straordinares sön i dërc dla mendranza linguistica ladina, dl grup linguistich di mochens y dl grup linguistich di zimbri.²¹
- (2) Le Consëi regional nü s'abina intratan i vint dis do la proclamaziun di litá di consëis provinciai de Trënt y de Balsan sön convocaziun dl Presidënt dla Regiun en inciaria.²²

Art. 28

- (1) I comëmbri dl Consëi regional rapresentêia dōta la Regiun.
- (2) Ai ne pó nia gní cherdá a respogne dles minunghes y dles usc dades jö tl eserzize de sües funziuns.
- (3) L'inciaria de aconsiadú provincial y regional n'é nia compatibla cun chëra de comëmbri de òna dles Ciamenes, de n ater Consëi regional o dl Parlamënt europeich.²³

Art. 29 ²⁴

Art. 30

- (1) Le Consëi regional lita danter sü comëmbri le Presidënt, dui Vizepresidënc y i SecreTERS.
- (2) Le Presidënt y i Vizepresidënc resta tla inciaria por dui agn y mez.
- (3) Ti pröms trënta mëisc d'ativité dl Consëi regional vëgn le Presidënt lité danter i aconsiadus che fej pert dl grup linguistich talian. Por la perioda che vëgn do vëgn le Presidënt lité danter i aconsiadus che fej pert dl grup linguistich todësch. Cun l'aprovaziun dla maioranza di aconsiadus di grups linguistics talian o todësch pó gní lité por les periodes respetives n aconsiadú che fej pert dl grup linguistich ladin. I Vizepresidënc vëgn litá danter i aconsiadus che fej pert di grups linguistics desfarënc da chël dl Presidënt.

- (4) Tl caje che le Presidënt o i Vizepresidënc dl Consëi regional dess les demisciuns, ess da morí o da dé sô súa inciaria por n'atra gauja, lita le Consëi le Presidënt nû o i Vizepresidënc nûs, aladô dles modalitês odûdes danfora dal coma 3. La lita mëss gní tignida tla prôma sentada che vëgn do y ara vel cina ala fin di dui agn y mez.
- (5) I Vizepresidënc dëida le Presidënt, che chir fora le Vizepresidënt cherdé a le sostituí tl caje d'assënza o de impedimënt.²⁵

Art. 31

- (1) Les normes che regolëia l'ativité dl Consëi regional vëgn stabilides da n regolamënt intern aprové dala maioranza assoluta di aconsiadus.
- (2) Le regolamënt intern stabilësc ince les normes por determiné la portignënza di aconsiadus ai grups linguistics.

Art. 32

- (1) Le Presidënt y i Vizepresidënc²⁶ dl Consëi regional che n'ademplësc nia i dovëis de so ofize vëgn revocá dal Consëi instës cun deliberaziun a maioranza de sù comëmbri.
- (2) Por chësc fin pó le Consëi regional gní cherdé ite cun prescia sce almanco un n terzo di aconsiadus se le dmana.
- (3) Sce le Presidënt o i Vizepresidënc²⁶ dl Consëi regional ne chërda nia ite le Consëi regional tl tēmp de chinesc dé dala domanda, vëgn le Consëi regional cherdé ite dal Presidënt dla Regiun.¹⁷
- (4) Sce le Presidënt dla Regiun¹⁷ ne chërda nia ite le Consëi regional tl tēmp de chinesc dé dala tomada dl termin scrit dant tl coma da denant, vëgn la convocaziun fata dal Comissar dl Govern.
- (5) ²⁷

Art. 33

- (1) Les gaujes de descomposiziun aladô dl articul 49/bis, comesc 1 y 2, vel ince por le Consëi regional. Tl caje de descomposiziun dl Consëi regional vëgn i Consëis provinziail litá danü tl tēmp de trëi mëisc.
- (2) La descomposiziun vëgn desponüda cun les prozedôres odûdes danfora dal articul 49/bis. Cun le decret de descomposiziun vëgnel nominé na comisciun de trëi comëmbri chiris fora danter i zitadins litabli tl Consëi provinziail; un de chisc comëmbri á da ester de lingaz todësch.
- (3) I Consëis provinziail descomponüs eserzitëia inant sùes funziuns cina che al ne vëgn nia lité i Consëis provinziail nûs.²⁸

Art. 34

- (1) Le Consëi regional vëgn cherdé ite da so Presidënt te na sesciun ordinaria tla prôma edema de vigni semester y te sesciuns straordinares, sôn domanda dla Junta regionala o dl Presidënt de chësta o sôn domanda de almanco un n cuinto di aconsiadus en ciaria, y ince ti caji preodüs da chësc Statut.

Art. 35

- (1) Tles materies che n'é nia de competënza dla Regiun mo che é por chësta d'interes particular, pó le Consëi regional formulé leges-audanza y proiec. Trami ti vëgn ortiá dal Presidënt dla Regiun¹⁷ al Govern por la presentaziun ales Ciamenes y ti vëgn fac avëi en forma de copia al Comissar dl Govern.

Art. 36

- (1) La Junta regionala é metüda adöm dal Presidënt dla Regiun, che é a ce, da dui Vizepresidënc y da assessurs efetifs y suplënc.²⁹
- (2) Le Presidënt, i Vizepresidënc y i assessurs vëgn litá dal Consëi regional te so gremium cun litaziun socrëta y a maioranza assoluta.
- (3) La composiziun dla Junta regionala mëss respeté la consistënza di grups linguistics sciöche ai é rapresentá tl Consëi regional. Di Vizepresidënc fej un pert dl grup linguistich talian y un de chël todësch. Al grup linguistich ladin ti vëgnel garantí la rapresentanza tla Junta regionala ince desvian dala rapresentanza proporzionala.³⁰
- (4) Le Presidënt chir fora le Vizepresidënt cherdé a le sostituí en caje d'assënza o de impedimënt.
- (5) I assessurs suplënc é cherdá a sostituí i assessurs efetifs tles funziuns respetives, tignin cunt dl grup linguistich de portignënza di sostituc.

Art. 37

- (1) Le Presidënt y i comëmbri dla Junta regionala resta tla inciaria por dōta la dorada dl Consëi regional y do che chësc é tomé se fistidiëi ma dles chestiuns d'aministrazion ordinaria cina che le Presidënt y i comëmbri dla Junta vëgn nominá dal Consëi nû.
- (2) I comëmbri dla Junta regionala che fej pert de n Consëi provinziail descomponü eserzitëia inant súa inciaria cina la lita dl Consëi provinziail nû.³¹

Art. 38

- (1) Le Presidënt dla Regiun¹⁷ o i assessurs che ne ademplësc nia i dovëis stabilis dala lege vëgn revocá dal Consëi regional.
- (2) ³²

Art. 39

- (1) Sce al vá debojëgn da sostituì le Presidënt dla Regiun¹⁷ o i assessurs por gauja de mort, demisciuns o revocaziun él le Presidënt dl Consëi regional che chërda ite le Consëi tl tëmp de chinesc de.

Art. 40

- (1) Le Presidënt dla Regiun¹⁷ rapresentëia la Regiun.
(2) Al tol pert ales sentades dl Consëi di Ministri, canche al vëgn traté chestiuns che reverda la Regiun.

Art. 41

- (1) Le Presidënt dla Regiun¹⁷ mëna les funziuns aministratives surandades dal Stat ala Regiun, se tignin ales istruziuns dl Govern.

Art. 42

- (1) Le Presidënt dla Regiun¹⁷ partësc sö i ciamps de competënza danter i assessurs efetifs cun n decret apostà che mëss gní publiché tl Boletin dla Regiun.

Art. 43

- (1) Le Presidënt dla Regiun¹⁷ emanëia cun n so decret i regolamënc delibrá dala Junta.

Art. 44

- (1) La Junta regionala é l'organ esecutif dla Regiun. Al ti speta:
1. la deliberaziun di regolamënc por l'esecuziun dles leges aprovades dal Consëi regional;
 2. l'ativité aministrativa por les chestiuns d'interes regional;
 3. l'aministrazion dl patrimonio dla Regiun y ince le control sön la gestiun, tres aziëndes speziales, di sorvisc publics regionai de natöra industrialia o comerciala;
 4. les atres funziuns che ti vëgn reconesciüdes da chësta lege o da d'atres disposiziuns;
 5. l'adoziun, en caje de prescia, de provedimënc de competënza dl Consëi, che ti mëss gní metüs dant por la ratificaziun al Consëi instës te súa pröma sentada suandënta.

Art. 45

- (1) La Junta regionala mëss gní consultada por l'istituziun y la regolamentaziun di sorvisc nazionai de comunicaziun y di trasporc che interessëia te na manira particulara la regiun.

Art. 46

- (1) Le Consëi regional pó ti surandé ala Junta regionala le tratamënt dles chestiuns de súa competënza, tut fora l'emanaziun de provedimënc de lege.

Capitul II - Organs dla Provinzia

Art. 47

- (1) I organs dla Provinzia é: le Consëi provincial, la Junta provinciala y le Presidënt dla Provinzia.³³
- (2) En armonia cun la Costituziun y i prinziips dl ordinamënt iuridich dla Republica, tl respet dles oblianzas internazionales y tl'osservanza dles disposiziuns de chësc Capitul, determinëia la lege provinciala, aprovada dal Consëi provincial cun la maioranza assoluta de sù comëmbri, la forma de govern dla Provinzia y, en particular, les modalités de lita dl Consëi provincial, dl Presidënt dla Provinzia y di assessurs, i raporc danter i organs dla Provinzia, la presentaziun y l'aprovaziun dla moziun motivada de desfidënza ti confrunc dl Presidënt dla Provinzia, i caji de ilitalibité y de incompatibilibité cun les inciaries nominades dessura, sciöche ince l'eserzize dl dërt de scomenciadia popolar dles leges provinciales y dl referendum provincial abrogatif, propositif y consultif. Acioche al pois gní arjunt che trami i sesc sides rapresentá anfat, vëgnel sostigní cun la medema lege condiziuns de parité por la partezipaziun ales lites. Les demisciuns dla maioranza di comëmbri dl Consëi provincial porta ala descomposiziun dl Consëi instës y tl medemo tëmp ala lita dl Consëi nù y dl Presidënt dla Provinzia sce al vëgn lité cun usc universal y direta. Sce le Presidënt dla Provinzia vëgn lité dal Consëi provincial, vëgn le Consëi descomponü sce al n'é nia funzionënt deache ara ne vá nia da formé na maioranza tl tëmp de nonanta dis dales lites o dales demisciuns dl Presidënt instës.³⁴
- (3) Tla Provinzia autonoma de Balsan vëgn le Consëi provincial lité cun sistem proporzional. Sce la lege provinciala vëiga danfora la lita dl Presidënt dla Provinzia de Balsan tla forma de na lita universal y direta, mëss chësta lege gní aprovada cun la maioranza de dui terzi di comëmbri dl Consëi provincial.³⁴
- (4) Les leges provinciales dades dant ti comesc 2 y 3 ne ti vëgn nia comunicades al Comissar dl Govern, aladô dl coma 1 dl articul 55. Le Govern dla Republica pó fá avarëi la chestiun de legitimité costituzionala de chëstes leges provinciales dan la Curt costituzionala cina a trënta dis do súa publicaziun.³⁴
- (5) Les leges provinciales dades dant tl coma 2 é sotmetüdes a referendum provincial, regolé da na lege apostà de vigni Provinzia, canche la cincantejima pert di litadus o na cuinta pert di comëmbri dl Consëi provincial se le damana tl tëmp de trëi mëisc do la publicaziun. La lege sotmetüda a referendum ne vëgn nia promulgada sce ara ne vëgn nia aprovada dala maioranza dles usc varëntes.³⁴

- (6) Sce les leges é gnüdes aprovades a maioranza de dui terzi di comëmbri dl Consëi provincial vëgn le referendum ma fat sce la domanda vëgn sotescrita da na chinejima pert dles porsones che á le dërt da tó pert ala lita dl Consëi provincial, tl tēmp de trëi mëisc do la publicaziun dles leges.³⁴

Art. 48

- (1) Vigni Consëi provincial vëgn lité cun lita universal, direta y socrëta; al é metü adöm da trëntecinch aconsiadus y resta tla inciaria por cin' agn. I cin' agn mët man cun le de dles lites. Les lites vëgn tignides contemporaneamënter le medemo de. Sce n Consëi provincial vëgn lité danü denanco le tēmp sides fora, restel tla inciaria cina che i cin' agn de chël nia lité danü é passá.
- (2) La lege por la lita dl Consëi provincial de Balsan garantësc la rapresentanza dl grup linguistich ladin.
- (3) Un n scagn dl Consëi provincial de Trënt ti speta al raiun che tol ite i comuns de Moena, Soraga, Vich, Poza, Mazin, Ciampedel y Cianacëi olache al é inciasé le grup linguistich ladin dles Dolomites de Fascia, y al ti vëgn atribuí aladô dles normes stabilides dala lege dada dant tl articulo 47, coma 2.
- (4) Les lites dl Consëi provincial nü vëgn scrites fora dal Presidënt dla Provinzia y vëgn tignides al plü adora en la quarta domënia dan y al plü tert en la secunda domënia do le passé di cin' agn. Le decret sön l'indiziun dles lites vëgn publiché al plü tert carantecin' dis dan le de dles lites.
- (5) La pröma sentada dl Consëi provincial nü vëgn tignida tl tēmp de vint dis do la proclamaziun di litá sön convocaziun dl Presidënt dla Provinzia tla inciaria.³⁵

Art. 48/bis

- (1) I comëmbri dl Consëi provincial rapresentëia dōta la Provinzia. Denanco surantó súa inciaria mëssi dé joramënt da ti ester fedei ala Costituziun.
- (2) I comëmbri dl Consëi provincial ne pó nia gní cherdá a respogne dles minunghes y dles usc dades jö tl eserzize de sües funziuns.³⁶

Art. 48/ter

- (1) Le Consëi provincial de Trënt lita danter sü comëmbri le Presidënt, n Vizepresidënt y i SecreTERS.
- (2) Le Consëi provincial de Balsan lita danter sü comëmbri le Presidënt, dui Vizepresidënc y i SecreTERS. I Vizepresidënc vëgn litá danter i aconsiadus che fej pert di grups linguistics pro chi che le Presidënt ne toca nia. Le Presidënt nominëia le Vizepresidënt cherdé a le sostituí tl caje d'assënza o de impedimënt.
- (3) Ti pröms trënta mëisc d'ativité dl Consëi provincial de Balsan vëgn le Presidënt lité danter i aconsiadus che fej

pert dl grup linguistich todësch; por le tēmp che vëgn do vëgn le Presidënt lité danter i aconsiadus dl grup linguistich talian. Cun le consëns dla maioranza di aconsiadus dl grup linguistich talian o todësch pó gní lité por les periodes respetives n aconsiadú dl grup linguistich ladin sciöche Presidënt.³⁶

Art. 49

- (1) Ai Consëis provinciali ti vëgnel apliché les disposiziuns di articui 27, 31, 32, 34, 35 y 38, sce ares é compatibles.³⁷

Art. 49/bis

- (1) Le Consëi provincial pó gní descomponü canche al comët aziuns che vá cuntra la Costituziun o violaziuns pesoces cuntra la lege o canche al ne sostituësc nia la Junta o so Presidënt che á cometü de te aziuns o violaziuns.
- (2) Le Consëi provincial pó ince gní descomponü por rajuns de segurëza nazionala.
- (3) La descomposiziun vëgn comanada cun decret motivé dl Presidënt dla Republica sön deliberaziun dl Consëi di Ministri, do avëi aldí na Comisciun de deputac y senaturs, metüda adöm por les chestiuns regionales aladô dles modalités stabilides dala lege dla Republica.
- (4) Cun le medemo decret de descomposiziun vëgnel nominé na comisciun de trëi comëmbri, chiris fora danter i zitadins che pó gní litá tl Consëi provincial. Por la Provinzia de Balsan mëss la comisciun se tigní ala consistënza di grups linguistics che fej fora la popolaziun de chësta Provinzia. La comisciun lita danter sü comëmbri le Presidënt che eserzitëia les inciaries dl Presidënt dla Provinzia. La comisciun scrí fora les lites dl Consëi provincial nü tl tēmp de trëi mëisc y tol i provedimënc de competënza dla Junta provinciala y chi che ne pó nia gní sburlá. Chisc perd súa faziun sce ai ne vëgn nia ratificá dal Consëi provincial tl tēmp de n mëis do súa convocaziun.
- (5) Le Consëi provincial nü vëgn cherdé ite dala comisciun tl tēmp de vint dis do les lites.
- (6) La descomposiziun dl Consëi provincial ne porta nia pro ala descomposiziun dl Consëi regional. I comëmbri dl Consëi provincial descomponü eserzitëia inant les funziuns de aconsiadú regional cina ala lita dl Consëi provincial nü.
- (7) Cun decret motivé dl Presidënt dla Republica y tla osservanza dles formes odüdes danfora dal coma 3, vëgnel dé ordin dla destituziun dl Presidënt dla Provinzia lité cun usc universal y direta, sce al á cometü aziuns che vá cuntra la Costituziun o de plü violaziuns pesoces cuntra la lege. La destituziun pó ince gní comanada por rajuns de segurëza nazionala.³⁸

Art. 50

- (1) La Junta provinciala de Trënt é metüda adöm dal Presidënt, dal Vizepresidënt y dai assessurs. La Junta provinciala de Balsan é metüda adöm dal Presidënt, da dui o trëi Vizepresidënc y dai assessurs. La Junta provinciala de Balsan é metüda adöm da trëi Vizepresidënc, un de chisc fej pert dl grup linguistich ladin sce un di componënc dla junta provinciala fej pert dl grup linguistich ladin.³⁹
- (2) La composiziun dla Junta provinciala de Balsan mëss se tigní ala consistënza di grups linguistics sciöche ai é rapresentá tl Consëi dla Provinzia. I comëmbri dla Junta provinciala de Balsan che n'é nia tl Consëi vëgn litá dal Consëi provincial instës cun la maioranza de dui terzi de sü comëmbri sön proposta de öna o de plü fraziuns a condiziun che al sides le consëns di aconsiadus dl grup linguistich di designá, tan inant che ai fej pert dla maioranza che sostëgn la Junta provinciala. I Vizepresidënc fej pert un dl grup linguistich todësch, un dl grup linguistich talian y, tl caje preodü dala terza frasa dl pröm coma, un dl grup linguistich ladin. Le Presidënt dla Provinzia chir fora le Vizepresidënt che le rapresentëia tl caje d'assënza o de impedimënt.⁴⁰
- (3) Al grup linguistich ladin ti pól gní reconesciü la rapresentanza tla Junta provinciala de Balsan ince sura la rapresentanza proporzionala fora. Tl caje che al é ma un n rapresentant ladin su te Consëi provincial y che chësc vëgn lité tla Junta, mëssel renunzié ala inciaria de Presidënt o de Vizepresidënt dl Consëi provincial.
- (4) L'aprovaziun dla moziun de desfidënza ti confrunc dl Presidënt dla Provinzia lité cun usc universala y direta, y ince la remozion o les demisciuns de chësc, porta ales demisciuns dla Junta y ala descomposiziun dl Consëi provincial.⁴¹

Art. 51

- (1) Al Presidënt y ai assessurs provinciali ti vëgnel apliché les disposiziuns dl articul 37, tan inant che ares é compatibles.⁴²

Art. 52

- (1) Le Presidënt dla Provinzia⁹ rapresentëia la Provinzia.
- (2) Al tol i provedimënc che vá debojëgn y de prescia tl ciamp dla segurëza y dl'igiëna publica tl interes dles popolaziuns de dui o de plü comuns.
- (3) Le Presidënt dla Provinzia⁹ determinëia la repartiziun di ciamps de competënza danter i assessurs efetifs cun n decret aposta che mëss gní publiché tl "Boletin Ofizial" dla Regiun.
- (4) Al tol pert ales sentades dl Consëi di Ministri canche al vëgn traté chestiuns che reverda la Provinzia.

Art. 53

- (1) Le Presidënt dla Provinzia⁹ emanëia, cun n so decret, i regolamënc deliberá dala Junta.

Art. 54

- (1) Ala Junta provinciala ti spetel:
 1. la deliberaziun di regolamënc por l'esecuziun dles leges aprovades dal Consëi provincial;
 2. la deliberaziun di regolamënc tles materies che toma aladô dl regolamënt varënt tl podëi regulamentar dles Provinzies;
 3. l'ativité aministrativa revardëta les chestiuns d'interes provincial;
 4. l'aministrazion dl patrimonio dla Provinzia y le control sön la gestiun de aziëndes spezialas provinciales por sorvisc publics;
 5. la verda y le control sön les aministrazions comunales, sön les istituzions publiches d'assistënza y beneficiënza, sön i consorc y sön i atri ënc o istituc locai, cun la faculté aladô dla lege da sospëne y descompone i organs de chisc. Ti caji nominá dessura y canche les aministrazions ne sciafiëia nia por val' rajun da mené inant süa ativité, ti spetel ince ala Junta provinciala la nominaziun de commissars, cun l'oblianza da i chirí fora tla Provinzia de Balsan, tl grup linguistich che á la maioranza di aministradus tl organ plü rapresentatif dl ënt. I provedimënc straordinars nominá dessura ti resta resservá al Stat, sce ai vá debojëgn por rajuns de ordin public y canche ai reverda comuns cun na popolaziun sura i 20.000 abitanc;
 6. les atres inciaries surandades ala Provinzia da chësc Statut o da d'atres leges dla Republica o dla Regiun;
 7. l'adoziun, tl caje de prescia, de provedimënc de competënza dl Consëi da ti sotmëte al Consëi instës por la ratificaziun te süa pröma sentada suandëta.

Titul III - Aprovaziun, promulgaziun y publicaziun dles leges y di regolamënc regional y provinciali

Art. 55

- (1) I dessëgns de lege aprová dal Consëi regional o da chël provincial ti vëgn comunicá al Commissar dl Govern a Trënt, sce ara se trata dla Regiun o dla Provinzia de Trënt, y al commissar dl Govern a Balsan, sce ara se trata dla Provinzia de Balsan. I dessëgns de lege vëgn promulgá trënta dis do la comunicaziun, sce le Govern ne ti ai mëna nia indô respetivamënter al Consëi regional o a chël pro-

vinzial cun l'osservaziun che ai vá sura les competënzes respetives fora o che ai vá cuntra i interess nazional o chi de òna dles döes Provinzies tla regiun.

- (2) Sce le Consëi regional o chël provincial i aprovëia danü cun la maioranza assoluta de sü comëmbri ési promulgá, sce le Govern ne inviëia nia ia tl tēmp de chinesc de dala comunicaziun la chestiun de legitimité dan la Curt costituzionala, o de mirit, por contrast d'interess dan les Ciamentes. Tl caje de pisima tol la Curt la dezijiun de che che la competënza é.
- (3) Sce na lege vëgn detlarada de prescia dal Consëi regional o da chël provincial cun la maioranza assoluta di comëmbri respetifs, n'é la promulgaziun y la jüda en forza nia sotmetüdes ai termins dá dant, sce le Govern é a òna.
- (4) Les leges regionales y chères provinciales vëgn promulgades respetivamēnter dal Presidēt dla Regiun¹⁷ o dal Presidēt dla Provinzia⁹ y odüdes dal Comissar dl Govern competēt.

Art. 56

- (1) Sce an arata che na proposta de lege vais cuntra la parité di dērc danter i zitadins di grups linguistics desvalis o cuntra les carateristiches etniches y culturales di grups instēsc, pó la maioranza di aconsiadus de un n grup linguistich tl Consëi regional o te chël provincial de Balsan damané che al vëgnes lité por grups linguistics.
- (2) Tl caje che la domanda de litaziun despartida ne vëgnes nia azetada o sce la proposta de lege vëgn aprovada scemia che dui terzi di comëmbri dl grup linguistich che l'á damanada ais lité decuntra, pó la maioranza dl grup instēs contesté la lege dan la Curt costituzionala tl tēmp de trēnta dis da süa publicaziun, por les rajuns dades dant tl coma da denant.
- (3) Le recurs n'á degöna faziun intardiēnta.

Art. 57

- (1) Les leges regionales y provinciales y i regolamēnc regional y provinciai vëgn publicá tl "Boletin Oficial" dla Regiun tl test talian y todēsch y vá en forza le chinejimo de do la publicaziun, fora che sce la lege scrí dant valch d'ater.
- (2) Tl caje de pisima vëgn l'interpretaziun dla norma fata aladô dl test talian.
- (3) N ejemplar dl "Boletin Oficial" ti vëgn ortié al Comissar dl Govern.

Art. 58

- (1) Tl "Boletin Oficial" dla Regiun vëgn les leges y i decrec dla Republica che interessëia la Regiun ince publicá por todēsch; chēsc n'á degöna faziun sön süa jüda en forza.

Art. 59

- (1) Les leges aprovides dai Consëis regional y provinciai y i regolamēnc emaná dala Junta regionala y da chères provinciales mēss gní publicá, sciöche notizia, te na seziun apostada dla Gasëta Oficiala dla Republica.

Art. 60

- (1) Cun lege regionala vëgnel regolé l'eserzize dla scomenciadia populara y le referendum por les leges regionales.⁴³

Titul IV - Ėnc local

Art. 61

- (1) Tl ordinamēt di ėnc publics local vëgnel scrit dant les normes por garantí la rapresentanza proporzionala di grups linguistics pro la costituziun de sü organs.
- (2) Ti comuns dla Provinzia de Balsan á vigni grup linguistich le dērt da gní rapresenté tla Junta comunala sce al é tl Consëi de comun almanco dui aconsiadus de chēsc grup.

Art. 62

- (1) Les normes sön la composiziun di organs colegiai di ėnc publics local tla Provinzia de Balsan garantēsc la rapresentanza dl grup linguistich ladin.⁴⁴
- (2) Ti ėnc publics d'importanza provinciala olache al é preodü dui vize-presidēnc, mēssi toché pro n grup linguistich desvalí da chël dl presidēt.⁴⁵
- (3) Ti ėnc local de livel mesan, che tol ite i comuns olache la maioranza dla popolaziun fej pert dl grup linguistich ladin, é le vizepresidēt na porsona che fej pert dl grup linguistich ladin, ater co sce le presidēt dl medemo ėnt fej bele pert de chēsc grup linguistich.⁴⁵

Art. 63

- (1) Por l'eserzize dl dērt de lita atif pro les lites di Consëis comunai dla Provinzia de Balsan vëgnel apliché les desposiziuns aladô dl ultimo coma dl articul 25.

Art. 64

- (1) La regolamentaziun dl'organisaziun y dl funzionamēt di ėnc publics che realisëia süa attività ince fora di confins dla Regiun ti speta al Stat.

Art. 65

- (1) L'ordinamēt dl personal di Comuns vëgn regolé dai Comuns instēsc, se tignin ai prinzijs generai che podará gní stabilis da na lege regionala.

Titul V - Demane y patrimoine dla Regiun y dles Provinzies

Art. 66

- (1) Les strades, les autostrades, les ferates y les condütes dal'ega che é madër d'interes regional y che gnará definides tles normes d'atuaziun de chësc Statut, fej fora le demane regional.

Art. 67

- (1) I bosc de proprieté dl Stat tla Regiun, les mineores, les ciavares y les torbieres, canche la rajun de disponibilité ti é gnüda tuta al proprietar dl terac, i frabicac destiná a sêntes de ofizi publics regionai cun so aredamënt y i atri bēgns destiná a n sorvisc publich regional fej fora le patrimoine indisponibl dla Regiun.
- (2) I bēgns imobii dl patrimoine dl Stat che é tla Regiun vėgn trasferis al patrimoine dla Regiun.
- (3) Tles normes d'atuaziun de chēsta lege gnarál scrit dant les modalitēs por la surandada da pert dl Stat di bēgns nominá dessura.
- (4) I bēgns imobii che é tla Regiun che n'é proprieté de degūgn alda pro le patrimoine dla Regiun.

Art. 68

- (1) En corespognēnza dles materies nōies atribuides ala competēnza dles Provinzies surantol chēstes, tl raiun de so teritore, i bēgns y i dērc demaniai y patrimoniai de natōra imobiliara dl Stat y i bēgns y i dērc demaniai y patrimoniai dla Regiun, tut fora te vigni caje ci che reverda le demane militar, i sorvisc de carater nazional y les materies de competēnza regionala.

Titul VI - Finanzes dla Regiun y dles Provinzies

Art. 69 ⁴⁶

- (1) Ala Regiun ti vėgnel zedü les entradas dles cutes ipotecares scudides te so raiun por i bēgns iló.
- (2) Implü ti vėgnel ince zedü ala Regiun les cuotes suandēntes dl rendimēt dles entradas tributares dl Stat scudides tl raiun regional dades dant chiló dessot:
- a) nū diejimi dles cutes sōn les arpejuns y donaziuns y sōn le valor netto global dles arpejuns;
- b) un n diejim dla cuta sōn le valor ajunté, fora che chēra revardēnta la importaziun, al netto di remboursamēnc fac aladō dl articul 38/bis dl decret dl Presidēt dla

Repubblica di 26 d'otober 1972, n. 633, y mudaziuns suandēntes, determinada tolon sciōche referimēt i consums finai;⁴⁷

- c) nū diejimi dles entradas dl jüch dl lotto, tut demez i davagns;
- d) ^{48, 49}

Art. 70

- (1) Ales Provinzies ti vál les entradas dla cuta statala, scudi-da ti raiuns respetifs, sōn la forza eletrica adorada iló.⁵⁰

Art. 71

- (1) Por les conzesciuns de de gran derivaziuns d'eghes publiches tla Provinzia, anfat por ci fin che ares é gnüdes o vėgn relasciades, ti zed le Stat ala Provinzia nū diejimi dla soma dl fit anual stabilí dala lege.

Art. 72

- (1) Les Provinzies pó mēte sō cutes y tasses sōn le turism.⁵¹

Art. 73

- (1) La Regiun y les Provinzies á la faculté da istituí cun leges, vignōna tles materies de sūa competēnza, de sūes cutes en armonia cun i prinzijs dl sistem tributar dl Stat. Les tasses sōn i auti istituides cun lege provinciala é de sūes cutes.^{52, 53}

- (1/bis) Les Provinzies pó - por ci che reverda les cutes statales por chēres che le Stat vėga danfora chēsta poscibilité - te vigni caje mudé les alicuotes y preodēi esenziuns, detraziuns y deduziuns, ti limic dles alicuotes plü altes definides dales normes statales. Les Provinzies pó, cun na lege aposta y tl respet dles normes dl'Uniun europeica sōn i aiüc de stat, conzede sostēgns, contribuc, alisiramēnc, sovenziuns y vantaji de ci sort chessí da d'adoré sciōche compensaziun aladō dl Capitul III dl decret legislatif di 9 de messé dl 1997, n. 241. I fonds che vá de-bojēgn por regolé les compensaziuns dal punt d'odüda contabl é ma a ciaria dles Provinzies respetives, che stlūj jō na convenziun cun l'Agenzia dles Entrades por reglamenté les modalitēs operatives por podēi s'anuzé di alisiramēnc nominá dessura.⁵⁴

Art. 74

- (1) La Regiun y les Provinzies pó ma se indebité por finazié les spēises de investimēt cina a na soma che ne n'é nia plü alta co les entradas ordinares. Al vėgn stlüt fora vigni garanzia da pert dl Stat sōn i imprēsc che ares tol sō.⁵⁵

Art. 75 ⁵⁶

- (1) Ales Provinzies ti vëgnel atribuí les cuotes suandëntes dl rendimënt dles entrades tributares dl Stat dades dant chiló dessot, scudides da vignöna te so raiun provincial:
- a) nû diejimi dles cutes de register y de bol y ince dles tasses de conzesciun governativa;
 - b) ⁵⁷
 - c) nû diejimi dla cuta sön le consum de tabach por les venüdes sön i raiuns dles döes Provinzies;
 - d) ot diejimi dla cuta sön le valur ajunté, fora de chëra sön l'importaziun, al netto di rembursamënc fac aladô dl articul 38/bis dl decret dl Presidënt dla Republica di 26 d'otober 1972, n. 633, y mudaziuns suandëntes;⁵⁸
 - e) nû diejimi dla cuta sön le valur ajunté sön l'importaziun determinada tolon sciöche referimënt i consums finai;⁵⁹
 - f) nû diejimi dl rendimënt dla cuta de frabicaziun sön le benzin, sön i öri da gas por autotraziun y sön i gasc da petröre licuig por autotraziun dá fora dales fossenares ti raiuns dles döes provinzie, sciöche ince nû diejimi dla cuta de frabicaziun sön d'atri produc energetics consumá dailó;⁶⁰
 - g) nû diejimi de dötes les atres entrades de cutes statales, diretes o indiretes, denominades cochemai, lapró ince la cuta locala sön i rendimënc, tut fora chëra che ti speta ala Regiun o a d'atri ënc publics.
- (2) ^{61, 62}

Art. 75/bis ⁶³

- (1) Pro la soma dles cuotes dles cutes dl Stat dades jö ala Regiun y ales Provinzies aldel lapró ince les entrades che reverda le raiun regional y provincial y che ti röia ai ofizi fora dl teritore dla regiun y de sües provinzie, t'atuaziun de desposiziuns legislatives o aministratives.
- (2) La determinaziun dles cuotes odüdes danfora dal coma 1 vëgn fata aladô de indicadus o de d'atra documentaziun adatada a valuté i fenomens economics tl teritore regional y provincial.
- (3) Ater co sce al vëgn preodü atramënter dales desposiziuns preodüdes dal articul 107, vëgn la soma dl davagn dales cutes sön les entrades dles sozietés y dales cutes sostitutives sön les entrades de capital che ti speta ales provinzie, stabilida sön la basa dles consequënzes mesanes de chëstes cutes sön le produt intern brutto (PIB) nazional da apliché al PIB regional o provincial, ciafé fora dal Istitut nazional de statistica, sce ara ne jiss nia da la ciafé fora cun les modalitës odüdes danfora dal coma 2.⁶⁴
- (3/bis) Le rendimënt che vëgn dal aumënt de alicuotes o dal'istituziun de cutes nöies, sce al vëgn destiné por lege da curí, aladô dl articul 81 dla Costituziun, spëises spezifi-

ches nöies che ne döra nia tl tēmp y che ne fej nia pert dles competēnzes dla Regiun o dles Provinzies, chiló lapró ince chëres che reverda les catastrofes naturales, é rresservé al Stat, sce al é limité tl tēmp y contabilisé a pert tl bilanz statal y pó porchël gní cuantifiché. Al ne pó gní rresservé degügn rendimënc dles cutes por avalié les finanzes publiches. I articui 9, 10 y 10/bis dl decret legislatif di 16 de merz dl 1992, n. 268 vëgn abrogá.⁶⁵

Art. 76-77 ⁶⁶**Art. 78** ⁶⁷**Art. 79**

- (1) Le sistem teritorial regional integré, costitúí dala Regiun, dales Provinzies y dai ënc preodüs dal coma 3, porta pro, tl respet dl ecuiliber di bilanc relatifs aladô dla lege di 24 de dezēmbre dl 2012, n. 243, a arjunje i obietifs de finanza publica, d'avaliazion finanziaria y de solidarieté y a eserzité i dërc y i dovëis che vëgn da chisc, sciöche ince a osservé les oblianzas economics y finanziaries che vëgn dal ordinamënt dl'Uniun europeica.⁶⁸
- a) cun l'aboliziun fata dla soma sostitutiva dla cuta sön le valur ajunté sön l'importaziun y dles assegnaziuns da leges statales de setur;
 - b) cun l'aboliziun fata dla soma che speta aladô dl articul 78;
 - c) cun le contribut finanziair implü por avalié fora les finanzes publiches tres la surantuta de cosc che reverda l'eserzize de funziuns statales, ince delegades, definides a öna cun le Ministere d'economia y dles finanzes, sciöche ince - pian ia dal ann 2010 - cun le finanziaimënt de scomenciadies y de proiec che tol ite ince i raiuns che confinëia, de indöt 100 miliuns de euro al ann por vigni provincia. La surantuta dles spëises de 100 miliuns al ann vel ince sce i cosc por i intervënc ti raiuns che confinëia é por n cer ann manco co 40 miliuns de euro;
 - d) cun les modalitës de coordinamënt dles finanzes publiches definides dal coma 3.
- (2) Les mosöres odüdes danfora dal coma 1 pó ma gní mudades cun la prozedöra preodüda dal articul 104 y costituësc le contribut por arjunje i fins dles finanzes publiches preodüs dal coma 1, cina che ares ne vëgn nia eventualmënter mudades.
- (3) Tl respet dl coordinamënt dla finanza publica da pert dl Stat aladô dl articul 117 dla Costituziun coordinëia les Provinzes por so teritore les finanzes publiches provinciales ti confrunc di ënc locai, de sü ënc y organisms stromentai publics y privac y de chi di ënc locai, dles aziëndes sanitaes, dles universités cun lapró chëres nia statales aladô

dl articol 17, coma 120 dla lege di 15 de ma dl 1997, n. 127, dles ciamentes de comerz, dl'industria, dl artejanat y dl'agricoltöra sciöche ince di atri ënc o organisms cun n ordinamënt regional o provincial che vëgn finanziá da chëstes en via ordinara. Por che la Regiun y les Provinzies arjunjes i fins aladò de chësc articol por ci che reverda le saldo netto da finanzié ti spetel ales Provinzies da regolamenté les prestaziuns de contribut y les oblianzas ti confrunc di ënc dl sistem teritorial integré de súa competënza. Les Provinzies controlëia che i ënc preodüs da chësc coma arjunjes i fins de finanza publica y ti lascia alsavëi al Ministère por l'economia y les finances i fins stabilis y i resultac arjunc, por la suraverda di saldi de finanza publica.⁶⁹

- (4) Les disposiziuns statales che vëiga danfora oblianzas, ciaries, aciantonamënc, imporç resservá ala cassa dl Stat o contribuc nominá cochessí, cun lapró ince chi liá al pat de stabilité intern, che ne vëgn nia preodüs da chësc titul, ne pó nia gní aplicades ti confrunc dla Regiun y dles Provinzies y di ënc che fej pert dl sistem teritorial regional integré. La Regiun y les Provinzies se crüzia por se instësses y por i ënc dl sistem teritorial regional integré de súa competënza, dla coordinaziun dles finances publiches contignides tles disposiziuns legislative spezifiches dl Stat adatan, aladò dl articol 2 dl decret legislatif di 16 de merz dl 1992, n. 266, súa legislaziun ai prinzijs che costituësc i limic aladò di articui 4 o 5 tles materies individuades dal Statut y adotan de conseguënza mosöres autonomes de razionalisaziun y de limitaziun dles spëises, ince por smendrí le debit publich, cun chëres che al vëgn garantí la dinamica dles spëises totales dles amnistraziuns publiches tl raiun nazional, en coerenza cun l'ordinamënt dl'Uniun europeica.^{70, 71}

- (4/bis) Por vignun di agn dal 2018 al 2022 é le contribut dla Regiun y dles Provinzies ala finanza publica tla forma de saldo netto da finanzié, referí al sistem teritorial regional integré, de indöt 905,315 miliuns de euro, de chisc é 15,091 miliuns de euro a ciaria dla Regiun. Dal 2015 vëgn le contribut dles Provinzies partí sö danter ëres sön la basa dl pëis che le produt nazional brutto dl teritore de vigni Provinzia á sön le produt nazional brutto regional, tl respet dles entrades implü che ti vëgn metüdes en cunt a vignöna, che vëgn dal'atuaziun dles disposiziuns dl articol 13, coma 17 dl decret de lege di 6 de dezëmbër dl 2011, n. 201 trasformé, cun mudaziuns, dala lege di 22 de dezëmbër dl 2001, n. 214, y dl articol 1 comesc 521 y 712 dla lege di 27 de dezëmbër dl 2013, n. 147. Les Provinzies y la Regiun pó fá fora che na cuota dl contribut vëgnes surantuta dala Regiun.⁷¹

- (4/ter) Dal 2023 vëgn le contribut complessif de 905 miliuns d'euro, tl respet dla partiziun dl medemo danter la Regiun

Trentin- Südtirol y les Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan, determiné vigni ann danü; sön l'import nominé vëgnel apliché la mudaziun porcentuala dla groaria di fic sön le debit dles amnistraziuns publiches relevada tl ultimo ann desponibl respet al ann da denant. La desfarënza dal contribut nominé dessura de 905,315 miliuns de euro vëgn partida sö danter les Provinzies sön la basa dl pëis che le produt nazional brutto dl teritore de vigni Provinzia á sön le produt nazional brutto regional. Por i fins dla frasa da denant vëgnel tut en conscidraziun le produt nazional brutto dé dant dal relevamënt dl ISTAT atual.⁷²

- (4/quater) Dal 2016 garantësc la Regiun y les Provinzies l'avaliazion dl bilanz aladò dl articol 9 dla lege di 24 de dezëmbër dl 2012, n. 243. Por i agn 2016 y 2017 mët la Regiun y les Provinzies da na pert n import fat fora cun le Ministère por l'economia y les finances tla gestiun dles casses y competënzes por garantí la neutralité finanziaria di saldi dles finances publiches. Dal 2018 inant ne vëgnel nia plü apliché ai ënc cun autonomia speziala nominá dessura le saldo programatic preodü dal articol 1, coma 455 dla lege di 24 de dezëmbër dl 2012, n. 228, y les disposiziuns por ci che reverda le pat de stabilité intern, che é en contrast cun l'avaliazion dl bilanz preodüda dala pröma frasa de chësc coma.⁷³

- (4/quinqies) Les disposiziuns tla materia de suraverda, zertificaziun y sanzions preodüdes dal articol 1, comesc 460, 461 y 462 dla lege di 24 de dezëmbër dl 2012, n. 228 resta impé.⁷⁴

- (4/saxies) Dal ann 2015 inant vëgn le contribut tla forma dl saldo netto da finanzié, preodü dal'acordanza di 15 d'otober dl 2014 danter le Govern, la Regiun y les Provinzies, paie ite tla cassa dl Stat sön le capitul dl bilanz 3465, articol 1, pert 10 cina ai 30 d'aurí de vigni ann. Sce al ne vëgn nia fat i paiamënc cina ai 30 d'aurí sciöche entrades tl bilanz dl Stat y al ne vëgn nia fat na comunicaziun al Ministère por l'economia y les finances cina ai 30 de ma vëgn chësc ultimo autorisé da se tigní ite i imporç corespognënc tla mosöra dla cuota de contribut relativa dai imporç che ti speta ala Regiun y a vigni Provinzia sön la basa de ci titul chessí; por chësc fin pó ince se jové dl'Agenzia dles Entrades por i imporç che vëgn trac ite tres la Strotöra de gestiun.⁷⁵

- (4/septies) Al resta impé la faculté dl Stat da mudé, por n tēp definí, i contribuc preodüs dal 2018 inant tla forma de saldo netto da finanzié y de debit netto a ciaria dla Regiun y dles Provinzies tla mosöra mascima dl 10 porcënt di contribuc nominá por curí en caje i bojëgns ezezionai de finanza publica. Contribuc plü alc vëgn concordá cun la Regiun y les Provinzies. Sce al é debojëgn de mosöres straordinares por garantí le respet dles normes dl'Uniun

europèica d'avaliamènt dl bilanz publich pó i contribuc nominá gní alzá, por n tēmp limité, de ciámó na porcentuala ti confrunc de chēra dada dant tla frasa da denant, mo nia por plü co le 10 porcènt.⁷⁶

(4/octies) La Regiun y les Provinzies s'obliēia da concretisé cun na sūa lege, da emané cina ai 31 de dezēmbèr dl 2014, cun referimènt ales desposiziuns statales, les desposiziuns sōn l'armonisaziun di sistems contabli y di schemes de bilanz dles Regiuns, di Ēnc locai y de sū organisms, preodüdes dal decret legislatif di 23 de jügn dl 2011, n. 118, sciōche ince i ac iuridics eventuai suandēnc y les premisses por conzede che les desposiziuns nominades pois gní atuades y aplicades tl tēmp dé dant tl decret legislatif n. 118 dl 2011 bele nominé por les Regiuns a statut ordinar, sposté de n ann; la renviada pó gní a se le dé pormó do che al é gnü emané n provedimènt statal cun chēl che al vègn regolamenté i azertamēnc dles entradas en referimènt ala devoluziun dles cutes statales y la poscibilité da curí i investimēnc cun l'adoranza dl saldo de competēnza positif dant les entradas corēntes y les spēises corēntes.⁷⁷

Art. 80

- (1) Les provincies á competēnza legislativa tla materia de finanza locala.
- (2) Tles materies de sūa competēnza pó les provincies istituí cutes locales nōies. La lege provinciala regolamentēia les cutes nominades y les cutes locales comunales de natōra imobiliara istituides cun lege statala, ince desvian da chēsta medema lege, y determinēia les modalitēs da les scudí y pó ince ti conzede ai Ēnc locai da mudé les ali-cuotes y odēi danfora esenziuns, detraziuns y deduziuns.
- (3) Les partezipaziuns al rendimènt y les ajuntes ales cutes statales che les leges dl Stat ti atribuēsc ai Ēnc locai ti speta ales Provincies por i Ēnc locai te so teritore corespognēnt. Sce la lege statala regolēia l'istituziun de ajuntes tributares, denominades cochessí dai Ēnc locai, se crūzia les Provincies di fins che alda lapró y determinēia i criteris, les modalitēs y i limic d'aplicaziun de chēsta regolamentaziun tl teritore corespognēnt.
- (4) Le podēi legislatif tles materies nominades ti comesc 1 y 2 de chēsc articul vègn eserzité tl respet dl articul 4 y di lians che vègn dal ordinamènt dl'Uniun europeica.⁷⁸

Art. 81

- (1) Por ti jí adincuntra ai bojēgns dl bilinguism pó la Provinzia de Balsan ti assegné ai Comuns na cuota de integraziun.
- (2) Acioche i comuns sides tla condiziun finanziaria da arjunje sū fins y da ademplí les funziuns stabilides dales leges, ti fej les Provincies de Trènt y de Balsan avēi ai Comuns in-

stēsc mesi finanziaars adeguá, da concordé dant le Presidēt dla Provinzia relativa y na rapresentanza unitara di Comuns de chē Provinzia.⁷⁹

Art. 82

- (1) Les ativités de azertamènt dles cutes tl teritore dles Provincies vègn fates sōn la basa dles linies directives y di fins strategics definis tres les intenüdes dant vigni provinczia y le Minister dl'economia y dles finanzas y les acordanzas operatives suandēntes cun les agenzie fi-scales.⁸⁰

Art. 83

- (1) La Regiun, les Provincies y i Comuns á n so bilanz por l'e-serzize finanziaar che ti corespogn al ann dl calēnder. La Regiun y les Provincies adatēia sūes normes ala legisla-ziun dl Stat en materia de armonisaziun di bilanc publics.⁸¹

Art. 84

- (1) I bilanc arjgná dala Junta regionala o da chēra provinciala y i cunc consuntifs adōm ala relaziun dla Junta instēssa, vègn aprová respetivamēnter cun lege regionala o provin-ziala.
- (2) La litaziun di singui capitui dl bilanz dla Regiun o dla Provinzia de Balsan vègn tignida do grups linguistics sōn do-manda dla maioranza de n grup linguistich.
- (3) I capitui dl bilanz che n'á nia ciagé la maioranza dles usc dl grup linguistich talian o dl grup linguistich todēsch ti vègn metüs dant tl tēmp de trēi dis a na comisciun de ca-ter aconsiadus regionai o provinciai, litada dal Consēi al mēteman dla legislatōra y por dōta la dorada de chēsta, cun na composiziun paritetica dant i dui majeri grups linguistics y aladō dla designaziun de vigni grup.⁸²
- (3/bis) I capitui de bilanz che n'á nia ciagé la maioranza dles usc dl grup linguistich ladin vègn sotmetüs te trēi dis a na comisciun de trēi aconsiadus regionai o provinciai, litada dal Consēi al scomenciamènt dla legislatōra y por dōta sūa dorada y metüda adōm da n aconsiadú che fej pert dl grup linguistich talian, da un che fej pert dl grup lingui-stich todēsch y da un che fej pert dl grup linguistich ladin aladō dla designaziun de vigni grup.⁸³
- (4) Les comisciuns preodüdes dal terzo y cuarto coma mēss stabilí tl tēmp de chinesc de, cun na dezijiun liēnta por le Consēi, la denominaziun definitiva di capitui y l'amunta di stanziamēnc che alda lapró. La dezijiun vègn tuta cun la maioranza scēmpla dla comisciun preodüda dal ter-zo coma y a ōna cun la comisciun preodüda dal cuarto coma; les usc di aconsiadus vel dōtes anfat.⁸⁴
- (5) Sce al ne vègn nia arjunt tla comisciun de cater acon-siadus la maioranza o sce an ne arjunj nia l'unanimité tla

- comisciun de trêi aconsiadus sön na proposta finala, ti ortiëia le Presidënt dl consëi regional o de chël provincial, tl tēmp de set dis, le proiet dl bilanz y dūc i ac y i verba i sön la discusiun fata tl Consëi y tla comisciun, ala seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia amministrativa che mëss tó, tl tēmp de trēnta dis, na deziun cun sentēnza arbitrara sön la denominaziun di capitui nia aprová y sön l'amunta di stanziamēnc che alda lapró.⁸⁵
- (6) La prozedōra nominada chiló dessura ne vëgn nia aplicada ai capitui d'entrada, ai capitui de spëisa che contēgn stanziamēnc da scrí ite aladō de desposiziuns de lege aposta por n'amunta determinada danfora por l'ann finanzia y ai capitui che reverda spëises ordinares de funzionamēnt por i organs y i ofizi dl ènt.
- (7) Les deziun aladō di comesc 5 y 6 de chësc articul ne pó nia gní contestades y al ne pó nia gní fat recurs dan la Curt costituzionala.⁸⁶
- (8) Por i capitui definis cun la prozedōra dada dant ti comesc da denant pó la lege d'aprovaziun dl bilanz gní sburlada derevers o contestada dal Govern ma por rajuns de illegitimité revardēntes violaziuns dla Costituziun o de chësc Statut.
- (9) Por l'aprovaziun di bilanz y di cunc consuntifs dla Regiun ól ester la usc consenziēnta dla maioranza di aconsiadus dla Provinzia de Trēnt y de chi dla Provinzia de Balsan. Sce chësta maioranza ne vëgn nia arjunta é l'organ a livel regional che l'aprovëia. Chësc organ ne pó nia mudé les deziun sön i capitui dl bilanz eventualmēnter contestá aladō de ci che é odū danfora dai comesc 3, 4 y 5 de chësc articul y definis do la prozedōra indicada iló.⁸⁷

Art. 85

- (1) Tan dí che i barac de produc cun stac foradecá é sotmetūs a limitaziuns y a autorizaziuns da pert dl Stat á la Regiun la faculté d'autorisé afars de chësta sort ti limic fac fora deboriada danter le Govern y la Regiun.
- (2) Tl caje de barac cun stac foradecá sön la basa de contingēnc che reverda l'economia dla Regiun ti gnarál assegné a chësta na cuota dl contingēnt de importaziun y d'esportaziun che sará da fá fora deboriada danter le Govern y la Regiun.

Art. 86

- (1) Les desposiziuns generales sön le control dla valūta emanades dal Stat vel ince tla Regiun.
- (2) Le Stat destinëia impó por i bojēgns de importaziun dla Regiun na pert dla desfarēncia ativa danter les valūtes che vëgn ite dales esportaziuns dl Trentin-Südtirol y chères adorades por les importaziuns.

Titul VII - Raporc danter Stat, Regiun y Provinzia

Art. 87

- (1) Tl raiun regional vëgnel metū sō n Commissar dl Govern por la Provinzia de Trēnt y n Commissar dl Govern por la Provinzia de Balsan. A chisc ti spetel da:
1. coordiné, a òna cun les directives dl Govern, l'eserzize dles funziuns dl Stat tla Provinzia y controlé l'ativité di ofizi respetifs, tut fora chi dl'aminstraziun dla iustizia, dla defenüda y dles ferates;
 2. controlé l'eserzize da pert dles Provinzies y di atri ènc publics locai dles funziuns che ti é gnüdes surandades dal Stat y ti comuniché osservaziuns eventuales al Presidënt dla Provinzia⁹;
 3. ademplí les ativités iuridiches che ti spetá denant al prefet, sce ares ne ti é nia gnüdes surandades da chësc Statut o da d'atres leges a organs dla Regiun y dles Provinzies o a d'atri organs dl Stat.
- (2) Le Commissar dl Govern a Trēnt eserzitëia les funziuns da des dant tl n. 2 dl coma da denant ti confrunc dla Regiun y dles atres aminstraziuns publiches che á competēnza sön dōt le raiun regional.

Art. 88

- (1) Le Commissar dl Govern se fistidiëia da mantigní l'ordin publich, de chël che al é responsabl dan dal Minister por l'intern.
- (2) Por chësc fin pó l'organ s'anuzé di organs y dles forzes de polizia dl Stat, damané l'adoranza de d'atres forzes armades aladō dles leges en forza y tó i provedimēnc odūs danfora tl articul 2 dl Test Unich dles leges de segurēza publica.
- (3) Les funziuns surandades al Ministere dl intern dales leges en forza resta impé.

Titul VIII - Organigrams dl personal di ofizi statai tla Provinzia de Balsan

Art. 89

- (1) Por la Provinzia de Balsan vëgnel metū sō, aladō dles carieres, organigrams por le personal zivil dles aminstraziuns statales che á ofizi tla provinzia. Chisc organigrams vëgn metūs sō aladō di organigrams dl personal de chisc ofizi, sciöche stabilis – sce ara vá debojēgn – cun desposiziuns aposta.
- (2) Le coma da denant ne vëgn nia apliché por les carieres directives dl'Aministraziun zivila dl intern, por le personal

dla segurëza publica y por chël aministratif dl Ministerie dla defenüda.

- (3) I posc ti organigrams nominá tl coma 1, conscidrá aladô dl'aministrazion y dla cariera é rresservá ai zitadins de vignun di trëi grups linguistics, en relaziun ala consistënza di grups instësc, sciöche ara resultëia dales detlaraziuns de portignënza dades jö en gaujiun dla cumpëda ofiziala dla popolaziun.
- (4) L'atribuziun di posc rresservá ai zitadins de lingaz todësch y ladin gnará fata de gre en gre, cina che les cuotes nominades tl coma da denant vëgn arjundes tres assunziuns nöies te chi posc che gnará lëdi por val' rajun ti singui organigrams.
- (5) Aladô dl coma 1 ti vëgnel garantí al personal di organigrams la stabilité de sënta tla provinzia, tut fora chi che alda pro aministrazions o carieres por chëres che al vá debojëgn de trasferimënc por rajuns de sorvisc y por la formaziun dl personal.
- (6) I trasferimënc dl personal de lingaz todësch y ladin mëss te vigni caje sté ite tl limit dl diesc porcënt di posc che al ocupëia indöt.⁸⁸
- (7) Les disposiziuns sön la rresservaziun y la repartiziun proporzionala danter i grups linguistics talian, todësch y ladin di posc dan man tla Provinzia de Balsan vel ince por le personal de signoria iudichënta y inrescënta. Al ti vëgn garantí la stabilité de sënta tla provinzia ai magistrac dl grup linguistich todësch y ladin, lascian impé les normes dl ordinamënt iudiziar sön les incompatibilités. I criters por l'assegnaziun di posc rresservá ai zitadins de lingaz todësch y ladin, stabilis tl coma 4 de chësc articul, vëgn ince aplicá al personal dla signoria tla Provinzia de Balsan.⁸⁹

Titul IX - Organs dla iurisdiziun

Art. 90

- (1) Tl Trentin-Südtirol vëgnel istituí n Tribunal regional de iustizia amministrativa cun na seziun autonoma por la Provinzia de Balsan, aladô dl ordinamënt che gnará stabilí por chësc.

Art. 91

- (1) I comëmbri dla seziun por la Provinzia de Balsan preodüs dal articul 90 de chësc Statut mëss aldí tl medemo numer pro i dui majeri grups linguistics.
- (2) Mec i comëmbri dla seziun vëgn nominá dal Consëi provincial de Balsan.
- (3) Sciöche Presidënc dla seziun se barata jö por tēmps lunc anfat, n vicar de lingaz talian y n vicar de lingaz todësch

assegná al collegium. Le Presidënt vëgn nominé danter i magistrac de cariera che é tl collegium, cun decret dl Presidënt dla Republica sön proposta dl Presidënt dl Consëi di Ministri.

- (4) Tl caje de parité de usc é la usc dl Presidënt dla Seziun chëra determinënta, ater co por i recurs cuntra i provedimënc aministratifs che ofënn le prinzip d'avalianza danter i grups linguistics y la prozedöra d'aprovaziun di bilanc regional y provinzial.

Art. 92

- (1) Sce an arata che i ac aministratifs di ënc y di organs dl'aministrazion publica che á súa sënta tla Regiun ne respetes nia le prinzip d'avalianza di zitadins por ci che reverda súa portignënza a n grup linguistich, póres gní contestades dai aconsiadus regional o provinzial dan la seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia amministrativa; sce ara se trata de provedimënc di Comuns tla Provinzia de Balsan pó le recurs ince gní fat dai aconsiadus comunai de chë provinzia, a condiziun che la violaziun vëgnes reconesciüda dala maioranza de chël grup linguistich dl Consëi de comun che se sënt ofenü te sües rajuns.
- (2) Sce an arata che i ac aministratifs dá dant tl coma 1 ofënes le prinzip d'avalianza danter i zitadins de lingaz talian, ladin, mochen y zimber, aciasá tla Provinzia de Trënt, spo póres gní contestades dan le Tribunal regional de iustizia amministrativa de Trënt dai aconsiadus regional o provinzial y, tl caje de provedimënc di comuns, ince dai aconsiadus comunai di comuns di paisc ladins, mochens y zimbr, a condiziun che la violaziun sides reconesciüda da n cuinto dl Consëi comunai.⁹⁰

Art. 93

- (1) N aconsiadú dl grup linguistich todësch o dl grup linguistich ladin dla Provinzia de Balsan fej pert dles seziuns dl Consëi de Stat inciariades di iudizi d'apel sön les deziyiuns dla seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia amministrativa preodü dal articul 90 de chësc Statut.⁹¹

Art. 94

- (1) Dla nominaziun, dla pordüda dl mandat, dla revocaziun, dla destituziun dal ofize di vicars y di vizevicars de pesc se fistidiëia le Presidënt dla Regiun¹⁷ sön delegaziun dl Presidënt dla Republica, respetan les atres disposiziuns te chësc ciamp stabilides dal ordinamënt iudiziar.
- (2) L'autorisaziun al eserzize dles funziuns de scrivane de Signoria y de pedel d'ofize pro i ofizi di vicars de pesc ti vëgn dada dal Presidënt dla Regiun¹⁷ ales porsones che ademplësc les condiziuns scrites dant dal ordinamënt iudiziar.

- (3) Le Presidënt dla Regiun se fistidiëia ince dla revocaziun y dla sospenziun temporana d'autorisaziun ti caji preodüs dal ordinamënt iudiziar.
- (4) Por la nominaziun a vicar de pesc, vizevicar de pesc, scrivan de Signoria y pedel d'ofize vëgnel ghiré ti comuns dl raiun dla Provinzia de Balsan na bona conescënza di lingac talian y todësch.⁹²

Art. 95

- (1) La verda sön i ofizi di vicars de pesc vëgn eserzitada da les Juntas provinciales.⁹²

Art. 96

- (1) Ti comuns partis sö te paisc o fraziuns pól gní istituí cun lege provinciala ofizi de vicar de pesc destacá.⁹²

Titul X - Control dla Curt costituzionala

Art. 97

- (1) Lascian avarëi les disposiziuns di articui 56 y 84, comesc 6 y 7, de chësc Statut pó la lege regionala o provinciala gní contestada dan la Curt costituzionala por violaziun dla Costituziun o de chësc Statut o dl prinzip de parité danter i grups linguistics.
- (2) La contestaziun pó gní fata dal Govern.
- (3) La lege regionala pó ince gní contestada da un di Consëis provinciai dla Regiun, la lege provinciala dal Consëi regional o dal ater Consëi provincial dla Regiun.

Art. 98

- (1) Les leges y i ac che á valur de lege dla Republica pó gní contestades dal Presidënt dla Regiun¹⁷ o da chël dla Provinzia⁹³, do na deliberaziun dl Consëi regional o provincial, por violaziun de chësc Statut o dl prinzip de sconanza dles mendranzes linguistics todëscia y ladina.
- (2) Sce le Stat röia ite cun na süa mosöra tl ciamp de competenza assegné da chësc Statut ala Regiun o ales Provinzies, pó la Regiun o la Provinzia respetivamënter interessada fá recurs pro la Curt costituzionala por regolamënt de competenza.
- (3) La proposta de recurs vëgn fata dal Presidënt dla Regiun¹⁷ o da chël dla Provinzia⁹³ do na deliberaziun dla Junta regionala o provinciala.
- (4) Nejemplar dl at de contestaziun y dl recurs por conflit de competënzes mëss ti gní ortié al Comissar dl Govern a Trënt, sce ara se trata dla Regiun o dla Provinzia de Trënt, y al Comissar dl Govern de Balsan, sce ara se trata dla Provinzia de Balsan.

Titul XI - Adoranza dl lingaz todësch y dl lingaz ladin

Art. 99

- (1) Tla Regiun é le lingaz todësch parifiché a chël talian che é le lingaz ofizial dl Stat. Le lingaz talian tira dant i ac de carater legislatif y canche chësc Statut vëiga danfora na redaziun te dui lingac.

Art. 100

- (1) I zitadins de lingaz todësch dla Provinzia de Balsan á la rajun d'adoré so lingaz ti raporc cun i ofizi iudiziar y cun i organs y ofizi d'aministrazion publica tla provinzia o che á competenza regionala, sciöche ince cun i conzescionars di sorvisc de interes public chësc Statut vëiga danfora na redaziun te dui lingac.
- (2) Tles sentades di organs colegiai dla Regiun, dla Provinzia de Balsan y di Ënc locai te chësta provinzia pól gní adoré le lingaz talian o le lingaz todësch.
- (3) I ofizi, i organs y i conzescionars dá dant tl coma 1 adora tla corespognënza y ti raporc a usc le lingaz dl damanant y respogn tl lingaz adoré tles ates che é gnüdes inviades ia da n ater organ o ofize; sce la corespognënza pëia ia d'ofize, vëgnel adoré le lingaz che vëgn araté chël dl zitadin destinatar.
- (4) Ater co ti caji preodüs espressivamënter – y ater co tla regolamentaziun cun normes d'atuaziun di caji d'adoranza de tramidui i lingac adöm ti ac destiná ala comunité di zitadins, ti ac individuai destiná a n'adoranza publica y ti ac destiná a de plü ofizi – vëgnel reonesciü ti atri caji l'adoranza despartida de un o dl ater lingaz. Al resta l'adoranza dl su lingaz talian ti ordinamënc de sort militara.

Art. 101

- (1) Tla Provinzia de Balsan mëss les aministrazions publiques adoré, ti confrunc di zitadins de lingaz todësch, ince la toponomastica todëscia, sce la lege provinciala á constaté che al esist na denominaziun todëscia y sce ara á aprové süa diziun.

Art. 102

- (1) Les popolaziuns ladines y chëres mochenes y zimbres di comuns de Fierozzo, Frassilongo, Palú del Fersina y Luserna á le dërt de valorisaziun de sües scomenciadies y de sües ativités culturales, de stampa y dl tēmp lēde, sciöche ince de respet dla toponomastica y dles tradiziuns dles popolaziuns instësses.
- (2) Tles scores di comuns dla Provinzia de Trënt olache al vëgn rajoné ladin, mochen o zimber, vëgnel garantí l'insegnamënt dl lingaz y dla cultura ladina o todëscia.⁹⁴

- (3) Al Comun General de Fascia, ènt suracomunal metü sö tl teritore che vá a öna cun chël di comuns preodüs dal articul 48, terzo coma, pó la Regiun y la Provinzia de Trënt ti surandé, trasferí o deleghé de sües funziuns aministratives, de sü compic o de sües ativités importantes por la valorisaziun dla mendranza linguistica ladina.⁹⁵

Titul XII - Desposiziuns finales y transitores

Art. 103

- (1) Por les mudaziuns de chësc Statut vëgnel tigní ite la prozedöra scritta dant dala Costituziun por les leges costituzionales.
- (2) La scomenciadia por les mudaziuns de chësc Statut ti speta ince al Consëi regional sön proposta di Consëis dles Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan, do la deliberaziun concordënta dl Consëi regional.
- (3) I proiec de mudaziun de chësc Statut de scomenciadia governativa o parlamentara ti vëgn comunicá dal Govern dla Republica al Consëi regional y ai Consëis provinziài che porta a espresciun süa minunga tl tēmp de dui mëisc.
- (4) Les mudaziuns dl Statut aprovaes n'é te vigni caje nia sotmetüdes a referendum nazional.⁹⁶

Art. 104

- (1) Tl respet dla desposiziun dl articul 103 pó les normes dl titul VI y chères dl articul 13 gní mudades cun lege ordinara dl Stat sön domanda concordanta dl Govern y, aladò dles competēzes, dla Regiun o dles döes Provinzies.⁹⁷
- (2) Les desposiziuns ti articui 30 y 49 che reverda la mudaziun dl Presidēt dl Consëi regional y de chël dl Consëi provincial de Balsan pó gní mudades cun lege ordinara dl Stat sön domanda concordënta dl Govern y respetivamēter dla Regiun o dla Provinzia de Balsan.

Art. 105

- (1) Tles materies atribuides ala competēza dla Regiun o dla Provinzia vëgnel apliché les leges dl Stat cina che al ne vëgn nia desponü atramēter cun leges regionales o provinciales.

Art. 106

- (1) Cina che al ne vëgn nia stabilí atramēter cun lege provinciala vëgnel apliché inant tles materies passades dala competēza dla Regiun a chëra dles Provinzies les leges regionales varētes canche al é jü en forza la lege costituzionala di 10 de novēber 1971, n. 1.

Art. 107

- (1) Les normes d'atuaziun de chësc Statut gnará emanades cun decrec legislatifs, do avëi aldí na comisciun paritetica metüda adöm da dodesc comëmbri, sis de chisc en rapresentanza dl Stat, dui dl Consëi regional, dui dl Consëi provincial de Trënt y dui de chël de Balsan. Trëi comëmbri mëss ester dl grup linguistich todësch o ladin.⁹⁸
- (2) Tl gremium dla comisciun preodüda dal coma da denant vëgnel istituí na comisciun speziala por les normes d'atuaziun che reverda les materies atribuides ala competēza dla Provinzia de Balsan, metüda adöm da sis comëmbri, trëi de chisc en rapresentanza dl Stat y trëi dla Provinzia. Un di comëmbri en rapresentanza dl Stat mëss fá pert dl grup linguistich todësch o ladin; un de chi en rapresentanza dla Provinzia mëss fá pert dl grup linguistich talian. La maioranza di aconsiadus provinziài dl grup linguistich todësch o talian pó renunzié ala designaziun de n so rapresentant a bëgn de un dl grup linguistich ladin.⁹⁹

Art. 108

- (1) Ater co ti caji odüs danfora espressivamēter gnará i decrec legislatifs che contēgn les normes d'atuaziun dl Statut emaná tl tēmp de dui agn da canche al é jü en forza la lege costituzionala di 10 de novēber 1971, n. 1.
- (2) Sce les comisciuns n'á aladò dl articul da denant ti pröms dejedot mëisc nia dé jö deplēgn o en pert sües minunghes definitives sön les propostas dles normes d'atuaziun, emanará le Govern ti sis mëisc do i decrec relatifs zēnza tigní cunt dla minunga dles comisciuns.
- (3) Cun normes d'atuaziun da emané tl tēmp de n ann dala data de jüda en forza dla lege costituzionala di 10 de novēber 1971, n. 1, vëgnel determiné i bëgns che passa, aladò dl articul 68 de chësc Statut, ales Provinzies y ince les modalitēs por la surandada de chisc bëgns.

Art. 109

- (1) Cun normes d'atuaziun da emané tl tēmp de n ann da canche al é jü en forza la lege costituzionala di 10 de novēber 1971, n. 1, vëgnel dé dant i bëgns dl patrimonio storich y artistich d'interes nazional, stluc fora dala competēza provinciala aladò dl articul 8, n. 3, de chësc Statut.
- (2) Tl medemo limit de tēmp vëgnel emané les normes d'atuaziun dl articul 19 de chësc Statut.
- (3) Sce les normes aladò di comesc da denant n'ess nia da gní emanades tl limit de tēmp stabilí, pó les Provinzies surantó, cun lege, les funziuns aministratives relatives.

Art. 110

- (1) La data de scomenciamënt y les modalitès techniques por l'aplicaziun dles normes tla materia finanziaria contignides tla lege costituzionala di 10 de novëmber 1971, n. 1, che integrëia y müda les disposiziuns dla lege costituzionala di 26 de forá 1948, n. 5, vëgn stabilides cun normes d'atuaziun da emané atira en relaziun al passaje dles funziuns ales Provinzies y te vigni caje mai do le termin dé dant tl coma 1 dl articul 108 de chësc Statut.

Art. 111

- (1) En relaziun al trasferimënt de competënzes dala Regiun ales Provinzies, stabilí dala lege costituzionala di 10 de novëmber dl 1971, n. 1, vëgnel disponü le passaje di ofizi y dl personal dala Regiun ales Provinzies cun decret dl Presidënt dla Regiun¹⁷, do avèi aldí la Junta provinciala interessada. La posiziun iuridica y le tratamënt economic dl personal trasferí mëss gní mantignis y al mëss gní tigní cunt di bojëgns familiars, dla residënza y dl grup linguistich di dependënc.

Art. 112

- (1) Cun convenziuns danter la Regiun y la Provincia interessada vëgnel fistidié dla regolamentaziun dl pëis finanziar che vëgn da imprësć passifs por de plü agn tuc sö por competënzes che é passades dala Regiun ala Provincia cun la lege costituzionala di 10 de novëmber dl 1971, n. 1. Ala medema maniera vëgnel ince regolé i atri raporc patrimoniari y finanziari.

Art. 113

- (1) Les disposiziuns dla lege dla Provincia de Balsan di 5 de jená dl 1958, n. 1, che reverda l'assistënza a studënc universitars ne vëgn nia azicades, ater co por ci che reverda le podëi dla Provincia da ajorné i limic de valur y da mudé le numer de contribuc de stüde.

Art. 114

- (1) La traduziun tl lingaz todësch de chësc Test Unich che reverda le Statut spezial dla Regiun Trentin-Südtirol gnará publicada tl "Boletin Ofizial" dla Regiun.

Art. 115

- (1) Les disposiziuns preodüdes dal articul 25, comesc 2 y 4, de chësc Statut vëgn aplicades dala pröma tomada dl Consëi regional tla inciaria tl momënt dla jüda en forza dla lege costituzionala di 10 de novëmber dl 1971, n. 1.

Odü:

Le Presidënt dl Consëi di Ministri Andreotti

Mehrsprachig

Language can be
a bridge or a barrier
depending on how it is used

Language can be
a bridge or a barrier
depending on how it is used

Language can be
a bridge or a barrier
depending on how it is used

Informaziuns surapró

1. Publiché tla G.O. di 20 de novèmber dl 1972, n. 301.
2. Ciara ince l'articul 21, coma 3 dl d.lgs. di 11 de jená dl 2018, n. 9.
3. Parora sostituida dal articul 4, coma 1, lètra c) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
4. Le numer 3 é gnü sostituì dal articul 6 dla lege costituzionala di 23 de setèmber dl 1993, n. 2.
5. Abroghé dal articul 6 dla lege costituzionala di 23 de setèmber dl 1993, n. 2.
6. Ciara le d.lgs. di 7 de setèmber dl 2017, n. 162.
7. Ciara ince l'articul 21, coma 3 dl d.lgs. di 11 de jená dl 2018, n. 9.
8. Ciara le d.lgs. di 7 de setèmber dl 2017, n. 162.
9. Cun l'articul 4, coma 1, lètra b) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2, vègn les parores "Presidènc dles Juntas provinciales" y "Presidènt dla Junta provinciala" baratades fora cun les parores "Presidènc dles Provinzies" y "Presidènt dla Provincia".
10. L'art. 13, coma 6 é gnü mudé insciò dal art. 1, coma 77 dla lege di 27 de dezèmber dl 2019, n. 160.
11. Cun sentènza di 26 de merz dl 2014, n. 64 á la Curt Costituzionala detlaré che les chestiuns de legitimité costituzionala dl articul 29 dla lege provinciala di 8 d'aurì dl 2004, n. 1 y dl articul 3, comesc 1 y 2 dla lege provinciala di 29 d'agost dl 2000, n. 13 che á mudé l'articul 1, comesc 1 y 2 dla lege provinciala di 29 de merz dl 1983, n. 10 n'é nia fondades.
12. L'articul 13 é gnü sostituì dal articul 1, coma 833 dla l. di 27 de dezèmber dl 2017, n. 205.
13. Ciara ince le "D.P.R. di 22 de jügn dl 2017 - "Normes de atuaziun dl Plann general d'adoranza dles eghes publiches dla Provincia autonoma de Balsan" (Publiché tla G.O. di 4 d'agost dl 2017, n. 181).
14. Le coma 3 é gnü injunté dal articul 4, coma 1, lètra d) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
15. Ciara l'articul 17, comesc dal 120 al 128 dla lege di 15 de ma dl 1997, n. 127, mudé dal articul 1, coma 15 dla lege di 14 de jená dl 1999, n. 4.:
Art. 17

(120) Desvian dales prozedöres de programaziun aladò dla lege di 7 d'agost dl 1990, n. 245, y mudaziuns y integraziuns suandèntes, vègnel conzedù da mète sò n'université nia statale tl teritore dla Provincia autonoma de Balsan y dla Regiun autonoma dla Val d'Aosta, metüdes a jí da ènc y da privac. Le Minister por les universités y l'inrescida ti dá a chèstes istituziuns universitaires, en acordanza respetivamènter cun la Provincia autonoma de Balsan y la Regiun autonoma dla Val d'Aosta, tres decret, l'autorisaziun da surandé titui de stüde universitars cun valor legal. Denanco chisc decrec vègnes emaná, vègnel ince aldí la minunga dl Osservatore por la valutaziun dl sistem universitar por ci che reverda la dotaziun didatica, scientifica, stromental, finanziaria y de frabiches, sciöche ince l'organigram dl personal dozènt, le personal d'inrescida y le personal nia dozènt. Tres la mudaziun dl statut vára da mète a jí cursc de stüde nüs, ala fin de chi che i ordinamènc de stüde varènc vèiga danfora la surandada de titui cun valor legal, sce i cursc vègn metüs sò tl teritore dla Provincia de Balsan y dla Regiun autonoma dla Val d'Aosta. I cuntribuc che le Stat ti conzed ales istituziuns didatiches y de inrescida, vègn determiná vigni ann cun decret dl Minister por l'université y l'inrescida, en acordanza respetivamènter cun la Provincia autonoma de Balsan y la Regiun autonoma dla Val d'Aosta ti limic dl stanziamènt de bilanz odù dant por les universités nia statales tl preventif dles spèises dl Ministère por l'université y l'inrescida scientifica y tecnologica. Les funziuns amministratives che reverda l'université te chësc coma, y dantadöt chères en cunt dl statu y di regolamènc didatics, vègn eserzitades dal Ministère por l'université y l'inrescida scientifica y tecnologica a öna respetivamènter cun la Provincia autonoma de Balsan y cun la Regiun autonoma dla Val d'Aosta.

(121) Aladò dl articul 17 dl Test Unich dles leges costituzionales che reverda le Statut spezial por le Trentin-Südtirol, aprové cun decret dl Presidènt dla Republica di 31 de agost dl 1972, n. 670, ti vègnel surandé ala Provincia autonoma de Balsan le podèi da emané normes legislative tla materia dl finziamènt dl'université aladò dl coma 120 y tla materia dl frabiché universitar, chiló toca lapró ince la lita dles sperses y l'acuisiziun – ince tres despusciun – di imobii che vá debojëgn. Do l'emanaziun dles normes nominades dessura eserzitará la Provincia les funziuns amministratives relatives. Por ci che reverda l'atribuziun ala Regiun autonoma dla Val d'Aosta dl podèi legislatif tla materia aladò de chësc coma, do l'emanaziun dl decret de autorizaziun nominá tl coma 120, secunda frasa, ala prozedöra aladò dl articul 48/bis dl Statut spezial por la Val d'Aosta, aprová cun lege costituzionala di 26 de forá dl 1948, n. 4, y mudaziuns suandèntes.

(122) L'université de Trènt y les universités nominades tl coma 120 sostègn y sviluppèia la colaboraziun scientifica cun les universités y i zèntri de inrescida di atri stac y dantadöt di stac mèmberi dl'Uniun europeica sides por i bojègns de inrescida scientifica co de insegnamènt. Les acordanzes de colaboraziun scientifica pó odèi danfora l'esecuziun sides de cursc integrá de stüde, sides pro tramesdöes les universités sides pro öna, sciöche ince programs de inrescida colíá. Les medemes universités reconèsc la validité de cursc fac o dles perts di planns de stüde fac dai studènc pro les universités y les istituziuns universitaires foradecá, sciöche ince i titui universitars arjunc ala fin di cursc integrá.

(123) Les acordanzes de colaboraziun preodüdes dal coma 122 ti vègn lasciadés alsavèi al Minister por la sanité y l'inrescida scientifica y la tecnologia, sce ai reverda l'istituziun de cursc de laurea, de diplom y de dottorat d'inrescida, te trènta dis da súa stipulaziun. Sce le Minister ne porta nia a espresciun, te trènta dis da canche al á ciafé les acordanzes nominades, obieziuns ajache ares ne vá nia a öna cun la lege, les oblianzas internazionales dl Stat talian y i criters di decrec preodüs dal coma 95, devènta chèstes acordanzes esecutives.

(124) Por l'université, preodüda dal coma 120, metüda sò tl raiun dla Provincia autonoma de Balsan, vègnel apliché les desposiziuns aladò di articui 170 y 332 dl Test Unich dles leges sòn l'istruziun postsecundara, aprové cun decret dl re di 31 d'agost dl 1933, n. 1592, y mudaziuns y integraziuns suandèntes. Les desposiziuns nominades vel ma por i de grá y titui de stüde dá fora ti Stac mèmberi dl'Uniun europeica y che vègn reconesciüs diretamènter, zènta ejams integratifs, tl test sòn i barac de notes varèntes danter la Republica taliana y vigni stat mèmber dl'Uniun europeica, ince sce tl'université nominada denant ne gnissel nia metü sò les facultés corespognèntes. Sce chisc barac de notes vèiga danfora por le reconescimènt d'avalianza de n valgügn titui y de grá, ejams integratifs, vègn l'aplicaziun dles desposiziuns preodüdes dal Test Unich nominé aprové cun decret dl re n. 1592 dl 1933, sometü al'ativaziun, pro l'université preodüda da chësc coma, de cursc universitars che reverda chisc tituli y de grá.

(125) I organs competènc dl'université de Trènt pó comané la nominaziun a professur de pröma fascia, assozié o inrescidü tres cherdada di reta, de studiisc che á te universités foradecá cualificaziuns analoghes a chères nominades y odüdes danfora dal ordinamènt universitar talian, tla mosöra mascimale, por l'université de Trènt, dl 30 porcènt dl organigram dl personal preodü por vigni sort de qualificaziun. La poscibilité de nominaziun preodüda da chësc coma vègn ince aplicada, tla mosöra mascimale respetivamènter dl 50 y dl 70 porcènt al'université metüda sò tl teritore dla Regiun autonoma dla Val d'Aosta y al'université metüda sò tla Provincia autonoma de Balsan; chèstes mosöres pó gní ciamó derogades do che an é gnüs a öna cun le Minister por les universités y l'inrescida scientifica y tecnologica.

(126) L'université de Trënt y les universités preodüdes dal coma 120 pó mête sô la faculté de sciënzes dla formaziun. Denanco le curs de laurea pois gníativé, mëss i cursc ordinars de trêi agn por la scora de educadus dla scolina y i cursc ordinars de cater agn dla scora da maester y di istituc da maester gní tuc jô.

(127) Le prôm iade che al vëgn apliché les disposiziuns preodüdes dal coma 95, lëtra c) por sostigní la realisaziun dles acordanzas de colaboraziun internaziunala d'université de Trënt, por surandé le titul de dotorat de inrescida, tl cheder di programs d'Union europeica, vëgn chësc titul relascé dal'université preodüda da chësc coma, ma por i dotorac de chi che ara é la sênta aministrativa. Te chisc caji vëgn la comisciun por la valutaziun di laurs de dotorat, preodüda dal articul 73 dl decret dl Presidënt dla Republica di 11 de messé dl 1980, n. 382, baratada fora cun na comisciun de esperc dl setur nominada dal retur; altamo dui mëmbri dla comisciun é professurs ordinars y un é professor assozié. Altamo dui mëmbri dla comisciun ne dess nia ester d'université nominada.

(128) La Provincia autonoma de Trënt pó comané, cun leges provinciales, aladô dl articul 17 dl Test Unich dles leges costituzionales che reverda le Statut spezial por le Trentin-Südtirol, aprové cun decret dl Presidënt dla Republica di 31 de agost dl 1972, n. 670, la conzesciun de contribuc a bëgn dl'université de Trënt por le svilup dl'inrescida scientifica y por l'atuaziun de programs spezfics y proieci de formaziun.

16. Ciara ince l'articul 1, comesc 658 - 663 dla l. di 27 de dezëmber dl 2017, n. 205.
17. Cun l'articul 4, coma 1, lëtra a) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidënt dla Junta regionala" baratades fora cun les parores "Presidënt dla Regiun".
18. Cun l'articul 4, coma 1, lëtra e) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2, vëgn les parores "y so Presidënt" baratades fora cun les parores "y le Presidënt dla Regiun".
19. Le coma 1 sostituësc i comesc 1, 2 y 3 da denant aladô dl articul 4, coma 1, lëtra f) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
20. Le coma 4 é gnü mudé dal articul 4, coma 1, lëtra g), h), i) y l) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
21. L'articul 27, coma 1/bis é gnü ajunté dal articul 1, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezëmber dl 2017, n. 1.
22. L'articul 27 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra m) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
23. Le coma 3 é gnü injunté dal articul 4, coma 1, lëtra n) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
24. L'articul 29 é gnü abroghé dal articul 4, coma 1, lëtra o) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
25. L'articul 30 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra p) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
26. Les parores "i Vizepresidënc" é gnüdes baratades fora insciö dal articul 4, coma 1, lëtra q) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
27. Le coma 5 é gnü abroghé dal articul 4, coma 1, lëtra o) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
28. L'articul 33 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra r) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
29. Le coma 1 é gnü integré dal articul 4, coma 1, lëtra s) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
30. Le coma 3 é gnü integré dal articul 4, coma 1, lëtra t) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
31. Le coma 2 é gnü injunté dal articul 4, coma 1, lëtra u) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
32. Le coma 2 é gnü abroghé dal articul 4, coma 1, lëtra o) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
33. Cun l'articul 4, coma 1, lëtra v) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2, é les parores "y so Presidënt" gnüdes baratades fora cun les parores "y le Presidënt dla Provincia".

34. I comesc 2, 3, 4, 5 y 6 é gnüs injuntá dal articul 4, coma 1, lëtra v) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
35. L'articul 48 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra z) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
36. I articui 48/bis y 48/ter é gnüs injuntá dal articul 4, coma 1, lëtra aa) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
37. L'articul 49 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra bb) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2, y spo integré insciö dal art. 2, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezëmber dl 2017, n. 1.
38. L'articul 49/bis é gnü injunté dal articul 4, coma 1, lëtra cc) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
39. L'articul 50, coma 1 é gnü mudé insciö dal articul 3, coma 1, lëtra a), punt 1) y punt 2) dla lege costituzionala di 4 de dezëmber dl 2017, n. 1.
40. L'articul 50, coma 2 é gnü mudé insciö dal articul 3, coma 1, lëtra b) dla lege costituzionala di 4 de dezëmber dl 2017, n. 1.
41. L'articul 50 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra dd) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
42. L'articul 51 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra ee) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
43. L'articul 60 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra ff) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
44. L'articul 62 é gnü sostituí dal articul 4, coma 1, lëtra gg) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
45. L'articul 62, comesc 2 y 3 é gnüs ajuntá dal articul 4, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezëmber dl 2017, n. 1.
46. Ciara ince le decret di 20 de messé dl 2011.
47. La lëtra b) dl articul 69, coma 2, é gnüda integrada insciö dal articul 2, coma 107, lëtra b), dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191 y spo dal articul 407, lëtra a) dla l. di 23 de dezëmber dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
48. L'articul 69 é gnü sostituí dal articul 1 dla l. di 30 de novëmber dl 1989, n. 386.
49. La lëtra d) dl articul 69, coma 2, é gnüda abrogada dal articul 2, coma 107, lëtra a) dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
50. L'articul 70 é gnü sostituí dal articul 2 dla l. di 30 de novëmber dl 1989, n. 386.
51. L'articul 72 é gnü sostituí dal articul 9 dla l. di 30 de novëmber dl 1989, n. 386.
52. L'articul 73 é gnü sostituí dal articul 10 dla l. di 30 de novëmber dl 1989, n. 386.
53. L'articul 73, coma 1, é gnü integré insciö dal articul 2, coma 107, lëtra c) dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
54. L'articul 73, coma 1/bis, é gnü injunté dal articul 2, coma 107, lëtra c), dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191 y plü tert gnü integré insciö dal articul 407, lëtra b) dla l. di 23 de dezëmber dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
55. L'articul 74 é gnü sostituí insciö dal articul 2, coma 107, lëtra d) dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
56. Ciara ince le decret di 20 de messé dl 2011.
57. La lëtra b) dl articul 75, coma 1, é gnüda abrogada dal articul 2, coma 107, lëtra a) dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
58. La lëtra d), dl articul 75, coma 1 é gnüda mudada dal articul 407, lëtra c) dla l. di 23 de dezëmber dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
59. La lëtra e) dl articul 75, coma 1, é gnüda sostituída insciö dal articul 2, coma 107, lëtra e) dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
60. La lëtra f) dl articul 75, coma 1, é gnüda sostituída insciö dal articul 2, coma 107, lëtra f), dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
61. L'articul 75 é gnü sostituí dal articul 3 dla l. di 30 de novëmber dl 1989, n. 386.
62. L'articul 75, coma 2, é gnü abroghé dal articul 2, coma 107, lëtra a), dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.
63. Ciara ince le decret di 20 de messé dl 2011.
64. L'articul 75/bis é gnü injunté dal articul 2, coma 107, lëtra g), dla l. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

65. L'articul 75/bis, coma 3/bis é gnü injunté dala lëtra d), dl articul 407 dla l. di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
66. Aladò dl articul 3 dla l. di 30 de novèmbel dl 1989, n. 386, sostituësc l'articul 75 i articui 75, 76 y 77 da denant.
67. L'articul 78 é naota gnü sostituì dal articul 4 dla l. di 30 de novèmbel dl 1989, n. 386, y spo abroghe dal articul 2, coma 107, lëtra a), dla l. di 23 de dezèmbel dl 2009, n. 191.
68. L'introduziun al articul 79, coma 1 é gnüda sostituìda insciö dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 1 dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
69. L'articul 79, coma 3, é gnü sostituì insciö dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 2) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
70. L'articul 79 é gnü sostituì insciö dal articul 2, coma 107, lëtra h) dla l. di 23 de dezèmbel dl 2009, n. 191.
71. L'articul 79, coma 4 é gnü sostituì insciö dai articui 4 y 4/bis dl articul 1, coma 407, lëtra e), punt 3 dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
72. L'articul 79, coma 4/ter é gnü injunté dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 4) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
73. L'articul 79, coma 4/quater é gnü injunté dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 4) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
74. L'articul 79, coma 4/quinqies é gnü injunté dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 4) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
75. L'articul 79, coma 4/sexies é gnü injunté dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 4) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
76. L'articul 79, coma 4/septies é gnü injunté dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 4) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
77. L'articul 79, coma 4/octies é gnü injunté dal articul 1, coma 407, lëtra e), punt 4) dla lege di 23 de dezèmbel dl 2014, n. 190 (lege de stabilité 2015).
78. L'articul 80 é gnü sostituì insciö dal articul 1, coma 518 dla lege di 27 de dezèmbel dl 2013, n. 147 (lege de stabilité 2014).
79. Le coma 2 é gnü sostituì dal articul 8 dla l. di 30 de novèmbel dl 1989, n. 386, y mudé dedò dal articul 4, coma 1, lëtra hh) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
80. L'articul 82 é naota gnü sostituì dal articul 11 dla l. di 30 de novèmbel dl 1989, n. 386, y é spo gnü sostituì insciö dal articul 2, coma 107, lëtra l), dla l. di 23 de dezèmbel dl 2009, n. 191.
81. L'articul 83, coma 1, é gnü integré insciö dal articul 2, coma 107, lëtra m), dla l. di 23 de dezèmbel dl 2009, n. 191.
82. L'articul 84, coma 3 é gnü mudé insciö dal articul 5, coma 1, lëtra a), dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
83. L'articul 84, coma 3/bis é gnü mudé insciö dal articul 5, coma 1, lëtra b) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
84. L'articul 5, coma 4 é gnü mudé insciö dal articul 5, coma 1, lëtra c) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
85. L'articul 84, coma 5 é gnü mudé insciö dal articul 5, coma 1, lëtra d) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
86. L'articul 84, coma 7 é gnü mudé insciö dal articul 5, coma 1, lëtra e) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
87. L'articul 84, coma 9 é gnü mudé insciö dal articul 5, coma 1, lëtra f) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
88. L'articul 89, coma 6 é gnü mudé insciö dal articul 6, coma 1, lëtra a) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
89. L'articul 89, coma 7 é gnü mudé insciö dal articul 6, coma 1, lëtra b), punc 1), 2), y 3) dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
90. Le coma 2 é gnü injunté dal articul 4, coma 1, lëtra ii) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
91. L'articul 93, coma 1 é gnü mudé insciö dal articul 7, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
92. Ciara articul 6 dl Decret Legislatif di 16 de merz dl 1992, n. 267.
93. Cun l'articul 4, coma 1, lëtra ll) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2, é les parores "o da chël dla Junta provinziala" gnüdes barata-des fora cun les parores "o da chël dla Provinzia".

94. L'articul 102 é gnü sostituì dal articul 4, coma 1, lëtra mm) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
95. L'articul 102, coma 3 é gnü ajunté dal articul 8, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
96. L'articul 103 é gnü sostituì dal articul 4, coma 1, lëtra nn) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
97. Le coma 1 é gnü mudé dal articul 4, coma 1, lëtra oo) dla lege costituzionala di 31 de jená dl 2001, n. 2.
98. L'articul 107, coma 1 é gnü mudé insciö dal articul 9, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.
99. L'articul 107, coma 2 é gnü mudé insciö dal articul 9, coma 1 dla lege costituzionala di 4 de dezèmbel dl 2017, n. 1.

Dötes les fotografies de chësta publicaziun mostra
l'istalaziun permanënta dedicada al'autonomia dl Südtirol
sôn plaza Silvius Magnago a Balsan.

omie

Reinhold Messners
Bei Expeditionen in die
Himalaya, in die Anden
und in die Karakoram-
gebirge. Der erste
Steigsteiger der
Dachstein- und
Hohe Tauern-
Gebirge.

Intelligence is a resource
 to get the better of our
 difficulties. It's getting
 a little better in the top 5
 percent. It was not
 good 15 years ago
 for the population.

Vegetation zones:
 From the bottom of the valley to the
 hillside - coniferous
 forest, deciduous forest, a
 grassy hillside, and a
 grassy hillside.

And the upside to this is that the company may also get a new ending to its story. Since the book has had such positive, and often creative, responses, perhaps we can expect the next volume.

become a South-Tyrolean
on all accounts.

1. **Italy** The Italian and American governments have agreed to allow the United States to use Italian land and air bases to launch its war in North Africa.

2. **France** The French government has agreed to allow the United States to use French land and air bases to launch its war in North Africa.

3. **Germany** The German government has agreed to allow the United States to use German land and air bases to launch its war in North Africa.

4. **Japan** The Japanese government has agreed to allow the United States to use Japanese land and air bases to launch its war in North Africa.

5. **China** The Chinese government has agreed to allow the United States to use Chinese land and air bases to launch its war in North Africa.

6. **India** The Indian government has agreed to allow the United States to use Indian land and air bases to launch its war in North Africa.

7. **Canada** The Canadian government has agreed to allow the United States to use Canadian land and air bases to launch its war in North Africa.

8. **South America** The governments of South America have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

9. **Europe** The governments of Europe have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

10. **Asia** The governments of Asia have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

11. **Africa** The governments of Africa have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

12. **Oceania** The governments of Oceania have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

13. **Antarctica** The governments of Antarctica have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

14. **Outer Space** The governments of Outer Space have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

15. **Other** The governments of Other have agreed to allow the United States to use their land and air bases to launch its war in North Africa.

Austria blüht wirtschaftlich auf – auch dank einer
 peripheren Industrie...
 In Alto Adige vi è una fiorente economia – an-
 grazie alle industrie in periferia...
 Austria flourish economicamenter – nice
 thanks industria lla periferia...
 Tirol is flourishing economically – thanks
 to its peripheral industry...

**AU
ONOT
MIE
A**

L'autonomia dl Südtirol se basëia sön trëi normes iuridiches: la Costituziun taliana, le Tratat de Paris y le Secundo Statut d'autonomia. Le insciödit "Statut d'autonomia nü" dl 1972 rapresentëia incö la fondamënta por la sconanza dles mendranzes tl Südtirol. Le Statut é jü en forza ai 20 de jená dl 1972 y ti á surandé ala Provinzia de Balsan competënzes primares, secundares y terziaries.